

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÇEVRESEL PSİKOLOJİNİN KAMUSAL ALAN KULLANIMINA ETKİ
DEĞERLENDİRMESİ, TAKSİM GEZİ PARKI ÖRNEĞİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Burcu ÖZDEMİR**

Anabilim Dalı : Disiplinlerarası

Programı : Kentsel Tasarım

HAZİRAN 2011

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÇEVRESEL PSİKOLOJİNİN KAMUSAL ALAN KULLANIMINA ETKİ
DEĞERLENDİRMESİ, TAKSİM GEZİ PARKI ÖRNEĞİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Burcu ÖZDEMİR**

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 05 Mayıs 2010

Tezin Savunulduğu Tarih : 10 Haziran 2011

Tez Danışmanı : Prof.Dr. Mehmet OCAKCI (İTÜ)

Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Orhan HACIHASANOĞLU (İTÜ)

Dr. Engin EYÜBOĞLU (İTÜ)

HAZİRAN 2011

M. Ocakcı ve üniversite arkadaşlarıma,

ÖNSÖZ

Üniversite eğitimim süresi boyunca; bana her zaman destek olan, tez danışmanım, sayın ve sevgili hocam Mehmet Ocakcı'ya, emeği geçen sayın hocalarıma, hiçbir desteğini esirgemeyen sevgili aileme ve onlarsız olmazdı dediğim arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Mayıs 2011

Burcu Özdemir
(Şehir Plancısı)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	ix
ŞEKİL LİSTESİ.....	xi
ÖZET.....	xiii
SUMMARY	xv
1. GİRİŞ	1
1.1 .Çalışmanın Amacı.....	2
1.2. Çalışmanın Hipotezi.....	2
1.3. Çalışmanın Yöntemi.....	2
1.4. Çalışmanın Sınırları.....	4
1.5. Çalışmanın Kapsamı	4
2. KENTSEL KAMUSAL AÇIK MEKAN TASARIMINDA ÇEVRESEL PSİKOLOJİ	7
2.1. İnsan ve Çevre Etkileşimi	8
2.2. Çevresel Psikoloji.....	10
2.3. Kamusal Alan.....	23
2.4. Kentsel Mekanlarda Kalite Kavramı.....	32
2.4.1. Kentsel Mekanda Kalite Parametreleri	35
2.4.2. Kentsel Mekanlarda Kalite Kavramında Çevresel Psikolojinin Önemi... ..	37
2.5. Bölüm Sonucu	37
3. ALAN ARAŞTIRMASI	41
3.1. Taksim Gezi Parkı'nın Konumu ve Mevcut Durumu	41
3.2. Tarihi Dönüşüm Süreci	43
3.3. Alan Çalışması	48
3.3.1. Gözlem Bulguları	49
3.3.2. Sayım Bulguları	57
3.3.3. Anket Soruşturması Bulguları.....	65
3.3.4. Anket Bulgularının Çapraz Sorguları	79
3.4. Alan Çalışması Bulgularının Değerlendirilmesi	84
3.4.1. Gözlem Bulgularının Değerlendirilmesi	84
3.4.2. Sayım Bulgularının Değerlendirilmesi	85
3.4.3. Anket Bulgularının Değerlendirilmesi.....	90
3.4.4. Çapraz Sorgularının Değerlendirilmesi , Ana ve Alt Hipotezin Testi	107
2.5. Bölüm Sonucu	108
4. SONUÇ	113
KAYNAKLAR	121
EKLER.....	127
ÖZGEÇMİŞ.....	135

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1: İnsan ihtiyaçları modeli	28
Çizelge 2.2: Kamusal alanda ihtiyaçlar	30
Çizelge 2.3: Rapoport'un tasarım elemanları listesi	33
Çizelge 2.4: Kasmar'ın çevre tanımlayıcıları listesi	34
Çizelge 3.5: Hafta içi Cuma, sayım günü hava şartları.....	60
Çizelge 3.6: Hafta içi Cuma günü yaya giriş sayım bulguları	60
Çizelge 3.7: Hafta içi Cuma günü vakit geçirme amaçlı kullanım sayım bulguları ..	60
Çizelge 3.8: Hafta içi Pazartesi sayım günü hava şartları.....	61
Çizelge 3.9: Hafta içi Pazartesi günü yaya giriş sayım bulguları	61
Çizelge 3.10: Hafta içi Pazartesi günü vakit geçirme amaçlı kullanım sayım bulguları.....	62
Çizelge 3.11: Hafta sonu Cumartesi sayım günü hava şartları	62
Çizelge 3.12: Hafta sonu Cumartesi günü yaya giriş sayım bulguları.....	62
Çizelge 3.13: Hafta sonu Cumartesi günü vakit geçirme amaçlı kullanım sayım bulguları.....	63
Çizelge 3.14: Hafta sonu Pazar sayım günü hava şartları.....	63
Çizelge 3.15: Hafta sonu Pazar günü yaya giriş sayım bulguları	63
Çizelge 3.16: Hafta sonu Pazar günü vakit geçirme amaçlı kullanım sayım bulguları.....	63
Çizelge 3.17: Anket deneğinin kimliği	65
Çizelge 3.18: Deneğin kent ile kurduğu ilişki	66
Çizelge 3.19: Deneğin Taksim ile kurduğu ilişki	67
Çizelge 3.20: Deneğin Gezi Parkı ile kurduğu ilişki	67
Çizelge 3.21: Deneğin Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı az kullanma ve hiç kullanmama neden ifadeleri	68
Çizelge 3.22: Deneğin Gezi Parkı'nı vakit geçirme için kullanım zamanları	69
Çizelge 3.23: Deneğin Gezi Parkı'nı kullanma nedenleri	70
Çizelge 3.24: Deneğin Gezi Parkı'nın karakteristik bölgelerine göre kullanım dağılımı	70
Çizelge 3.25: Gezi Parkı erişim ile ilgili ifadelerin likert dağılımı.....	71
Çizelge 3.26: Gezi Parkı işlev ile ilgili ifadelerin likert dağılımı	72
Çizelge 3.27: Gezi Parkı kullanıcıları ile ilgili ifadelerin likert dağılımı	72
Çizelge 3.28: Erişim (E), işlev (I) ve kullanıcıların (K) önem sırası	73
Çizelge 3.29: Gezi Parkı bakımıyla ilgili ifadelerin likert dağılımı.....	73
Çizelge 3.30: Gezi Parkı çevresiyle ilgili ifadelerin likert dağılımı	74
Çizelge 3.31: Gezi Parkı tasarımı ve görünümü ile ilgili ifadelerin likert dağılımı ..	74
Çizelge 3.32: Bakım (B), çevre (C) ve tasarım-görünüş (T) önem sırası.....	75
Çizelge 3.33: Gezi Parkı'nın toplumla ilgili ifadelerin likert dağılımı	75
Çizelge 3.34: Gezi Parkı'nın kullanıcı bireyi hisleri ile ilgili ifadeleri.....	76
Çizelge 3.35: Toplum (T) ve kullanıcı birey (B) önem sırası.....	76
Çizelge 3.36: Mekanın (A)ne kadar iyi çalıştığı, (B)öz nitelikleri, (C)yarattığı fark.	77
Çizelge 3.37: Gezi Parkı'nın zıtlık sıfatları	78

Çizelge 3.38: Bireylerin mekanı daha çok kullanmasında etkili olacak başlıklar	79
Çizelge 3.39: Bireyin kimliği ile ilgili çapraz sorgular	80
Çizelge 3.40: Bireyin İstanbul'da ikamet süresi ve yeri ile ilgili çapraz sorgular	81
Çizelge 3.41: Bireyin Taksim'e gelme sıklığı ile ilgili çapraz sorgular	82
Çizelge 3.42: Denek grubunun Gezi Parkı'nı tanımlayan sıfatlara etkisi.....	83
Çizelge 3.43: Deneklerin Mekanı az kullanma ya da kullanmama ile ilgili ifadelerin skor dağılımı.....	94
Çizelge 3.44: Gezi Parkı'nın erişim boyutunun skor dağılımı.....	97
Çizelge 3.45: Gezi Parkı'nın işlevsellik boyutunun skor dağılımı	98
Çizelge 3.46: Gezi Parkı'nın kullanıcılar boyutunun skor dağılımı	98
Çizelge 3.47: Gezi Parkı'nın bakım boyutunun skor dağılımı.....	99
Çizelge 3.48: Gezi Parkı'nın çevre boyutunun skor dağılımı	99
Çizelge 3.49: Gezi Parkı'nın tasarım ve görünüş boyutunun skor dağılımı	100
Çizelge 3.50: Gezi Parkı'nın toplum boyutunun skor dağılımı	101
Çizelge 3.51: Gezi Parkı'nın birey boyutunun skor dağılımı	102
Çizelge 3.52: Mekan kalite ve kullanıcı hisleri üst ölçek skor dağılımı	102
Çizelge 3.53: İki uçlu sıfatların skor dağılımı.....	104
Çizelge 3.54: Mekan sıfatlarının denek gruplarına göre skor dağılımı.....	105

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1: Yapısal çevreyi anlama	16
Şekil 2.2: Çevrenin algılanmasındaki filtreler	18
Şekil 2.3: İnsan davranışlarının temel süreçleri.....	20
Şekil 2.4: Kamusal alanlarda çevre-insan etkileşim şeması	38
Şekil 3.5: Taksim Gezi Parkı ve çevresi, uydu görüntüsü.....	42
Şekil 3.6: Kışlanın yıkımına Mete Caddesi'ne bakan bölümden başladığını gösteren fotoğraf.	44
Şekil 3.7: 2 No'lu Park, 1/2000 Ölçekli Plan	45
Şekil 3.8: Taksim İnönü Gezisi Düzenlenmesi için aksonometrik çizim	46
Şekil 3.9: Gezi Parkı inşaat sonrasına ait fotoğraf	47
Şekil 3.10: Çalışma şeması, kurgusu ve yöntemleri	48
Şekil 3.11: Gezi Parkı gözlem bulguları paftası	50
Şekil 3.12: Gezi Parkı'nın A Bölgesi panoramik fotoğrafı	51
Şekil 3.13: Gezi Parkı'nın B Bölgesi panoramik fotoğrafı.....	51
Şekil 3.14: Gezi Parkı C Bölgesi fotoğrafı	52
Şekil 3.15: Gezi Parkı D Bölgesi, yeme- içme alanı.....	52
Şekil 3.16: Gezi Parkı D Bölgesi Batı kanadı terası.....	53
Şekil 3.17: Gezi Parkı E Bölgesi, çocuk parkı.....	53
Şekil 3.18: Gezi Parkı F Bölgesi, orta alan.....	54
Şekil 3.19: Gezi Parkı F Bölgesi, havuz ve çevresi.....	54
Şekil 3.20: Gezi Parkı F Bölgesi, oturma grubu.....	55
Şekil 3.21: Gezi Parkı G Bölgesi, panoramik fotoğrafı.....	55
Şekil 3.22: Gezi Parkı'nın farklı karakteristikte bölgeleri.....	56
Şekil 3.23: Gezi Parkı sayım noktaları	59
Şekil 3.24: Yaya sayım karşılaştırmaları	64
Şekil 3.25: Gezi Parkı'na giriş yapan yaya sayılarının, giriş noktalarına göre dağılımı.....	86
Şekil 3.26: Ortalama bir günde Gezi Parkı'na giriş yapan yayaların, sayım noktalarına göre dağılımı	86
Şekil 3.27: Kullanıcı yoğunluklarının parkın farklı karakteristik bölgelerine göre dağılımı.....	87
Şekil 3.28: Ortalama bir günde Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin, parkın farklı karakteristiğe sahip bölgelerine göre dağılımı..	87
Şekil 3.29: Yaya sayımının Gezi Parkı kullanım amacına göre dağılımı.....	89
Şekil 3.30: Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan deneğin kimliği	90
Şekil 3.31: Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanmayan deneğin kimliği	90
Şekil 3.32: Anket bireylerinin kent ile kurduğu ilişki	91
Şekil 3.33: Anket bireylerinin semt ile kurduğu ilişki.....	92
Şekil 3.34: Anket bireylerinin mekan ile kurduğu ilişki.....	93
Şekil 3.35: Anket bireylerinin mekan kullanım zamanları	95
Şekil 3.36: Gezi Parkı'nın kullanıcıya sunduğu işlevler.....	96

Şekil 3.37: Anket bireylerin Gezi Parkı'nın karakteristik bölgelerine göre kullanım dağılımı	96
Şekil 3.38: Taksim Gezi Parkı'nın kalite ölçüm ifadelerinin birey algısına göre dağılımı.....	110
Şekil 3.39: Taksim Gezi Parkı'nın 8 boyutunun skor dağılımı	115
Şekil 3.40: Taksim Gezi Parkı'nın tanımlarken kullanılan ilk on sıfatın denek gruplarına göre dağılımı.....	116

ÇEVRESEL PSİKOLOJİNİN KAMUSAL ALAN KULLANIMINA ETKİ DEĞERLENDİRMESİ, TAKSİM GEZİ PARKI ÖRNEĞİ

ÖZET

Fiziksel çevrelerde tasarlanan mekanlar iki boyuttan oluşmaktadır. Bunlar, fiziki değişkenlerin oluşturduğu, fiziksel kurgu boyutu ve fiziksel kurgunun kullanıcılar da yarattığı psikolojik boyuttur. 1960'lı yıllardan itibaren farkındalığı ve önemi artan, psikolojik boyut, çevresel psikoloji olarak adlandırılmaktadır. Kentsel tasarımın başarısında etkili olan psikolojik boyut ve sosyal yönler; insan-çevre etkileşimi disiplinin den yararlanmayı kentsel tasarımla ilgili meslek grupları için zorunluluk haline getirmiştir. Bunun sonucu, özellikle kamusal alanlarda yapılan tasarımlarda odak noktası; fiziksel mekanın form kaygısından çok, mekanı kullanan insanların fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasına kaymıştır. Bu çalışma, açık kamusal mekanlarda insan-çevre etkileşimi üzerine kurguludur. Kamusal alan olma kriterlerinden kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamanın, mekanın kullanım ve kalite düzeyi ile ilişkisi vurgulanmaktadır. Çalışmanın amacı, kamusal mekanın kullanıcıların psikolojik ihtiyaçlarını karşılama düzeyinin, kullanım ve kalite üzerindeki etkilerini saptamaktır. Alan araştırmalarında, sahip olduğu stratejik konum ve kamusal açık alan fonksiyonu dolayısıyla, İstanbul, Taksim Gezi Parkı çalışma alanı olarak seçilmiş; gözlem, sayım ve anket soruşturma yöntemleri uygulanmıştır. Elde edilen bulguların istatistiksel değerlendirmesi sonucu; mekanın psikolojik boyutunun mekan kullanımına etkileriyle ilgili, ana hipotez test edilmiş ve “konumu merkezi olmasına rağmen, kamusal açık alan fonksiyonuna sahip mekanlarda kullanıcıların psikolojik gereksinimlerine yeterli ölçüde cevap verilmiyorsa mekanın vakit geçirme amaçlı kullanım yoğunluğu düşük olacaktır” hipotezi doğrulanmıştır.

EVALUATION OF THE EFFECTS OF ENVIRONMENTAL PSYCHOLOGY OVER PUBLIC SPACE USAGE, TAKSİM GEZİ PARK EXAMPLE

SUMMARY

Spaces designed within the physical environment are composed of two dimensions. These are physical fiction dimension formed by physical variables and the psychological dimension caused on the users by the physical fiction. The awareness of the psychological dimension has been rising since 1960s and it is named as environmental psychology. Psychological dimension and social aspects that affect the success of urban design has brought the necessity of benefiting from interdisciplinary science of human-environment interaction for the professions in relation with urban design. As a result of this the focus especially on public spaces has shifted from the form of the physical space to fulfilling the physical and psychological requirements of the users. The study is based on the human-environment interaction in open public spaces. The relationship of satisfying the requirements of the users, as criteria of being a public space, with the level of quality, is emphasized. The aim of the study is to determine the affects of the public space's satisfaction level of the requirements for the users over usage and quality. In field studies considering its strategic location and public space function Istanbul, Taksim Gezi Park has been chosen. Observation, counting and questionnaire methods have been applied. As a result of the statistical evaluation of the obtained data the main and sub hypothesis on the affects of the psychological dimension of the space over the usage of the space have been tested and "For a public space, even though it has a central location, the frequency of spending leisure would be low, if it does not satisfy the psychological requirements of the users" has been verified.

1.GİRİŞ

Kentsel tasarım ile ilgilenen meslek grupları, mekanda kişi ve toplum davranışlarını, eğilimlerini ve isteklerini tahmin etmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Başarılı bir kent planı ve tasarımında, kullanıcıların psikolojik ihtiyaç ve beklentilerine cevap vermek, fiziksel ihtiyaç ve beklentilerine cevap vermek kadar önemlidir. Bu nedenle, amacına tam ulaşması istenilen bir tasarımda, yaratılmak istenen mekan ve algılanan mekan arasında paralelliğın yakalanması çok önemlidir. Paralelliğın yakalanmasındaki en önemli basamak, insan ve mekan etkileşim analizi, mekanın fiziksel kurgusunun insan psikolojisindeki etkileri ve kullanıcının psikolojik gereksinimlerinin saptanmasıdır. Mekanın insan psikolojisinde yarattığı etki tasarlanan mekanın kalitesinin ölçülmesinde önemli bir ölçüttür. Kentsel mekanda kalite, mekanın kullanıcıların fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarına verme düzeyidir. Bunun için çevresel psikoloji kuramları; kaliteli bir mekan tasarımında, psikolojik boyutun kurgulanmasında önemli rol almaktadır.

1960'lara kadar pek ele alınmamış olan çevre konusu, artan hava kirliliğı, enerji eksiklikleri, insan yaşamına uygun olmayan tasarım ve yaşam koşulları gibi çevresel sorunlarla farkına varılmaya başlanmıştır. Bu nedenle 1960'lı yılları takiben insanların kentlerden nasıl etkilendiğı, hangi mekânları sevip, hangilerini sevmedikleri üzerine çalışmalar artmıştır. Tasarımda psikoloji ve sosyal yönler, çevre-davranış bilimleri gibi disiplinler arası bilimlerden yararlanmayı bir zorunluluk haline getirmiştir. Yapılan araştırmalar ve çalışmalar sonucu çevre tasarımının insan psikolojisiyle etkileşimini konu alan insan-evre kuramları oluşmuştur.

İnsan-evre kuramlarının en önemli yanı mekanın form kaygısından çok, o mekanı kullanan insanların fizyolojik ve psikolojik gereksinimlerini karşılamanın, mekan kalitesini artırmada en etkin basamak olduğunu ortaya koymasıdır. İyi bir tasarımcılığın, güçlü bir tasarımcı-kullanıcı iletişimine, iyi bir çevresel analize ve kuramlara dayandığını göstermektedir. Tasarımda bütüncüllüğün hem fiziksel hem de psikolojik ihtiyaçlara cevap verme şeklinde yakalanması gerektiğini vurgulamaktadır. Böylelikle kaliteli, kullanıcı talebi ve memnuniyeti yüksek mekanlar tasarlanmaktadır.

Bu çalışmada, kamusal mekan tasarımının kullanıcıların psikolojik ihtiyaçlarına cevap verme seviyesinin, mekan kullanım sıklığına ve mekanın kalite düzeyine etkileri araştırılmıştır.

1.1.Çalışmanın Amacı

Kentsel çevreler, insanların tüm aktivitelerini barındırır ve tüm ihtiyaçlarını destekler. Fiziksel çevrelerde ortaya konulan tasarımlar, fiziksel ve psikolojik olmak üzere iki boyuttan oluşur. Biri tasarımın ortaya koyduğu fiziksel kurgu ile ilgili değişkenleri içerirken; diğeri bu değişkenlerin kullanıcıda yarattığı psikolojik boyut ile ilgilidir. Bu nedenle, Kullanıcı-mekan etkileşiminde tasarımın fiziksel boyutu kadar, bu boyutun kullanıcıda yarattığı psikolojik etki de önemlidir. Mekan tasarımlarında iki boyutun da başarılı bir şekilde yakalanması, kullanıcı yoğunluğu ve kalite düzeyi ile ilintilidir.

Bu çalışmanın amacı, açık kamusal mekan kullanımını çevresel psikoloji boyutu ile irdelenmektir. Açık kamusal mekan ve kullanıcı etkileşiminde, kullanıcı ihtiyaçlarına sadece fiziksel değil psikolojik boyutta da cevap verilmesinin mekan kullanım sıklığı ve mekan kalite düzeyine etkilerini saptamaktır.

1.2.Çalışmanın Hipotezi

Çalışmanın ana hipotezi: Konumu merkezi olmasına rağmen, kamusal açık alan fonksiyonuna sahip mekanlarda kullanıcıların psikolojik gereksinimlerine yeterli ölçüde cevap verilmiyorsa mekanın vakit geçirme amaçlı kullanım yoğunluğu düşük olacaktır.

Alt hipotez: Kamusal açık alanları vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireyler ile vakit geçirme amaçlı kullanan bireyler arasında mekanın yarattığı duygusal anlam farklılığı vardır. Mekanı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerin mekanı tanımlarken kullandığı sıfatlar mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylere oranla daha olumsuz olacaktır.

1.3.Çalışmanın Yöntemi

Literatür araştırması olarak, insan-çevre etkileşimi ana başlığı altında, çevresel psikoloji kuramları ve kentsel tasarım ilişkisi, kamusal mekan olma kriterleri,

kamusal mekan ve kullanıcı etkileşimi ve son olarak kamusal mekanlarda kalite parametreleri ve çevre psikolojisinin rolü üzerine yapılan çalışma ve araştırmalar incelenmiş ve alan araştırmaları için İstanbul, Taksim Gezi Parkı çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Taksim Gezi Parkı alan araştırmalarında; gözlem, yaya sayımı ve anket soruşturmaları olmak üzere birbiriyle bağlantılı üç yöntem kullanılmıştır.

Gözlem çalışmalarında, Taksim Gezi Parkı sahip olduğu fiziksel kıstaslar göz önünde bulundurularak, mekan içi farklı karakteristik özelliklere sahip yedi bölgeye ayrılmıştır. Farklı karakteristik bölgelere göre, kullanıcı-mekan etkileşimi gözlenmiş ve yaya sayım noktaları belirlenmiştir.

Sayım çalışmalarının amacı, mekanın hangi girişinin bireyler tarafından daha çok tercih edildiği, mekana giriş yapan yayaların ne kadarının mekanı sadece geçiş amaçlı kullandığı ve bireylerin vakit geçirme amaçlı kullanımında karakteristik bölgelere göre kullanıcı dağılımını saptamaktır. Bu nedenle, sayımlar iki adet çalışmadan oluşmaktadır. Birinci sayım, mekanın dört farklı giriş noktasından, günün en yoğun saatlerinde mekana giriş yapan yayaların sayımıdır. İkinci olarak yaya sayımlarıyla bağlantılı, mekanın farklı karakteristik bölgelerine göre, vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin sayımıdır. Elde edilen bulgular sonucunda, üçüncü yöntem olan anket soruşturması için anket büyüklüğü saptanarak anket çalışmalarına geçilmiştir.

Anket soruşturma çalışmasının amacı, mekanın kalitesi ve kullanıcı hislerini ölçmek, mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerle mekanı kullanmayan ya da sadece geçiş amaçlı kullanan bireyler arasında, Gezi Parkı'nın duygusal anlam farklılığını saptamaktır. Bu nedenle, anket çalışması iki farklı denek grubuyla yapılmıştır. Mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan ve okulu, işi veya evi Taksim'de olmasına rağmen Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanmayan denek gruplarından oluşmaktadır. Anket değerlendirmesinde istatistiksel farklılıklar, kategorik değişkenlere bağlı çapraz sorgular ve 5'li likert tipi ölçek ile Duygusal Anlam Farklılığı Ölçeği (Semantic Differential Scale) uygulanmıştır. Kalite ve kullanıcı hisleri 5'li Likert tipi ölçekle çalışma alanının 8 boyutunu oluşturan 41 ifadede ölçülmektedir. 5'li ölçeğin iç tutarlık güvenilirliğini test etmek için güvenilirlik analizi (Reliability Analysis) uygulanmıştır. Çapraz sorgulama kategorik değişkenler için Person ki-kare ve Fisher'ın kesin ki-kare testi, sürekli değişkenler için Mann-Whitney U testi uygulanmış ve merkezi limit teoremi temel alınarak analizler sonucunda ana ve alt hipotez test edilmiştir.

1.4. Çalışmanın Sınırları

Kamusal mekan, özel olmayan kamuya açık tüm mekanları kapsayan şemsiye bir kavramdır. Çalışmanın kurgusu kent içi açık kamusal mekanlar üzerine odaklanmıştır. Bu çalışmada, kamusal mekanlar kent içi meydan kapsamına girebilecek açık kamusal mekanlar olarak belirlenmiştir. Böylelikle çalışma konusu, açık kamusal mekan-insan etkileşimi olarak sınırlandırılmıştır.

Kabul edilen bir gerçektir ki, kamusal alan sosyal ve işlevsel çeşitlilik içindir. Bu çeşitlilik çevresel psikoloji alanından bakıldığında farklı fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlar doğurur. Kullanıcıların ihtiyaçlarına ve beklentilerine bireysel boyutta cevap vermek güçtür. Bu için en çok benimsenen kamusal mekan tasarım politikası, kullanıcıların oluşturduğu ortalama insan profiline cevap vermeyi hedeflemektedir. Bu nedenle bu çalışmada, cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi kimlik değişkenlerine bakmaksızın genel kullanıcı profili hedef alınmış ve çalışma alanı olarak, İstanbul metropoliten kentinin en önemli meydanı olan Taksim Meydanı'na komşu Taksim Gezi Parkı seçilmiştir.

1.5. Çalışmanın Kapsamı

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır, ilk olarak giriş bölümünde genel olarak çevresel psikolojinin kentsel tasarım alanındaki önemi ve gelişimi özet olarak açıklanmış, çalışmanın amacı, hipotezi yöntemi, sınırları ve kapsamı belirtilmiştir.

Kentsel kamusal açık mekan tasarımında çevresel psikoloji başlığı bölümünde çevresel psikolojinin tasarım ve planlamaya girişi, önemi ve kentsel tasarımdaki yeri anlatılmıştır. Kamusal mekan ve kamusal mekandaki insan-çevre etkileşimi altında, kamusal mekanlardaki kullanıcı ihtiyaçlarına, kentsel mekanda kalite parametreleri ve bu parametrelerin çevresel psikolojiyle ilişkisine yer verilmiştir. Kamusal mekanlardaki insan-çevre etkileşimi yorumlanıp kentsel mekanın fiziksel kurgusunun kullanıcı psikolojine yansımaları değerlendirilmiştir. Kentsel kamusal mekanlarda bulunması gereken fizyolojik ve psiko-sosyal kriterler belirlenerek kentsel mekanlarda kalite kavramında çevresel psikolojinin önemi vurgulanmıştır.

Alan araştırmaları bölümünde, çalışma alanı olan Gezi Parkı'nın konumu, mevcut durumu ve tarihi dönüşüm sürecine dair bilgiler verilmiş ve alan araştırmalarına geçilmiştir. Alan araştırmalarında gözlem, yaya sayımı ve anket soruşturmaları yöntemleriyle elde edilen bulgulara yer verilmiş ve bulguların değerlendirilmesine

geçilmiştir. Bulguların değerlendirilmesinde gözlemsel yorum, istatistiksel yorum ve istatistiksel hesaplar yapılmıştır. Elde edilen bulguların kategorik değişkenler üzerinden çapraz sorgusu sonucu alt hipotez test edilmiştir. Alan araştırmaları sonucu elde edilen saptamalar ışığında ana hipotez doğrulanmış ve sonuç bölümüne geçilmiştir.

Son olarak, sonuç bölümünde, çalışmanın konusuna, seçilme nedenine ve amacına değinilmiş, hipotez ve yöntemlerin alan araştırmaları bulgularıyla olan ilişkisi gösterilmiştir. Hipotez sonucuyla birlikte, Taksim Gezi Park tasarımı için çıkarımlarda ve önerilerde bulunulmuştur.

2.KENTSEL KAMUSAL AÇIK MEKAN TASARIMINDA ÇEVRESEL PSİKOLOJİ

İnsanlar, onlar için anlam ifade eden, kendilerini ait hissettikleri, sahiplik duygusunu barındırabildikleri mekanları tercih etmektedir. Tercihler, mekanın kişide oluşturduğu hislere verdiği duygusal tepkiler sonucu oluşmaktadır. Dolayısıyla tercih edilen mekanların kullanıcılarda oluşturduğu bir cazibe vardır. Mekanların cazibesi kişinin kendini daha rahat, daha güvenli hissetmesi ve mekansal ihtiyaçlarını karşılayabilme seviyesi ile alakalıdır.

Bu hisler, kentsel, mekanlarda fiziki ve sosyal çevrenin, birey psikolojisine yansımaları sonucu oluşmaktadır. Bu sebeple, kentsel tasarım ile ilgili tüm çalışmaların içeriği, çevresel psikoloji ile doğrudan ilgilidir. Çünkü akademik çalışmalarda kentlerin daha yaşanabilir olması için gerekli yollar keşfedilmektedir. Kentsel tasarım çalışmalarında, “insanlar çevreyi nasıl algılıyor”, “içindeyken nasıl etkileniyor”, “tutum ve davranışları nasıl etkileniyor, aynı zamanda ortaya çıkan davranışlar çevreyi nasıl şekillendiriyor”, “kullanıcıların fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçları nelerdir” konuları, çevresel psikoloji ile tasarım ilişkisini ortaya koymaktadır. Özellikle insanlara hizmet etmesi için planlanan ve tasarlanan kamusal alanların, yaşanabilirliği yüksek ve başarılı bir tasarıma sahip olabilmesi için, insan-çevre ara yüz çalışmalarından faydalanılmasını gerek kılmaktadır. Böylelikle, kullanıcıların hem fiziksel hem psikolojik ihtiyaçlarına bütüncül anlamda cevap verebilen fiziksel çevreler oluşmaktadır.

Kısaca, kentsel mekan tasarımlarında, ortaya konulan tasarımlar, iyi bir insan-çevre analizi sonucu oluşmalıdır. Çünkü kamusal mekanların kullanımı, sadece tasarımın fiziksel kurgu boyutuyla değil, fiziksel kurgunun kişide yaratacağı psikolojik boyutla da ilgilidir. Mekanın kullanılmasını sağlayacak etmen, mekanın kişide yaratacağı olumlu algıyla başlayacaktır.

2.1. İnsan ve Çevre Etkileşimi

İnsan ve çevre ilişkileri insanlık tarihiyle başlamış, dış etken ve tehlikelerden korunmak amacıyla başlayan sığınma insanın çevreye karşı ilk tepkisi olmuştur. Başlangıçtaki bu tepki, insanı; zamanla ihtiyaçları doğrultusunda geleneklerine ve değerlerine uygun biçimde çevrelerini düzenleyen hem inşa edici hem de kullanıcı konumuna getirmiştir (Erkman, 1982).

Gibson'un (1966) tanımına göre çevre insanı saran her şeydir. İnsanlar çevreyi etkilerken, çevrede insanları etkiler. Yani insan ve yaşadığı çevre arasında sürekli ve dinamik bir etkileşim mevcuttur. İnsanlar yaşamsal ihtiyaçları için değer sistemleri doğrultusunda yollar ararken sadece çevreyi değil, aynı zamanda çevreden edindikleri bilgilere göre kendilerini de yeniden biçimlendirmektedir. Lang (1987), çevre davranışları üretirken aynı zamanda davranışlarda çevreyi üretir, demiştir.

Etkileşim sürecine genel hatlarıyla bakıldığında; insanlar yaşamlarını sürdürmek için yapısal çevreyi oluşturmaktadır. Yapısal çevre, bulunduğu kültüre ve coğrafya göre şekillenmekte; insanın davranış ve tutumlarını oluşturmaktadır. Erkman'ın (1982) da belirttiği gibi toplumların gelişmesiyle insan için düşünen, tasarlayan ve inşa eden üçüncü bir unsur olarak inşaatçı ve mimarlar sistemin içine girmiştir. Böylelikle, insanın yaşadığı çevrenin oluşumuyla ilgili doğrudan etkisi sona ermiştir. Bireye sunulan bir çevrede, birey çevreyle etkileşim sonucu çevreye uyum sağlama sürecine girmektedir. Uyum sağlayamayan birey çevreyi ya tekrardan biçimlendirme sürecine girmekte ya da çevreyi terk etmektedir. Itelson (1970) bunun insanın kendisini çevreye uyarlamasından ve gücü yeterse de çevreyi kendine uyarlamasından kaynaklandığını belirtmiştir.

Altman, (1976) insan-çevre ilişkilerinin boyutlarını üç ana başlık altında toplamıştır. Mekan, tasarım süreci ve çevresel fenomenlerdir. Mekanlar; varoluş ve ya sistem şeklinde, şehirler, topluluklar hastaneler, komşuluklar ve evler gibi makro ölçekten mikro ölçeğe kadar olan fiziksel ve sosyal çevreyi kapsamaktadır. Tasarım süreci; programlama, tasarım, yapım, kullanım ve değerlemeyi içermektedir. Çevresel fenomen olarak adlandırılan öğeler, kalabalık, kişisel alan egemenlik alanı ve mahremiyettir. Dolayısıyla, insan ve çevre etkileşimi mikro ölçekten makro ölçeğe kadar farklı düzeylerde incelenmesi gerekmektedir. Yürekli'ye (1977) göre çevre bileşenleri için genel ve sınırları net bir liste belirlemek mümkün değildir. Bu

nedenle, ele alınan çevrenin niteliklerini ve toplum içindeki değerlerini ortaya koyan; incelemenin amacına ve ölçeğine uygun, bileşenler seçilmelidir.

İnsan ve çevre etkileşiminde belirli temel kıstaslar vardır ve bunlar çevrenin ölçeğine göre farklılık göstermektedir. Morval'ın (1985) belirttiği gibi, kent ölçeğinde kültürel ve toplumsal verilerde yoğunlaşırken, küçük ölçekli mekanlarda bireye ait bilgilere yoğunlaşma vardır. Bireysel kıstaslar; yaş, cinsiyet, sağlık durumu ve kişilik özellikleridir. Psiko-sosyal kıstaslar; sosyal ve ekonomik durum, kişiler arası iletişim ve kişinin ait olduğu kültürel grup özellikleridir. Çevre kıstasları ise; bireyin diğer kıstaslarla etkileşimli olarak çevreyi değerlendirme mekanizmasıdır. Özsoy' un (1983) da belirttiği gibi çevreyi değerlendirme, en genel anlamda algılama, kavrama ve mekansal davranış süreçlerini içermektedir.

Morval' a göre çevre, doğal, sosyal ve inşa edilmiş çevreleri kapsar. Algılayan kişinin bilgiyi edinme ve yorumlama biçimini de içine alan, çeşitli öğelerin dinamik bir sistemi olarak anlaşılmalıdır.

İnsan ve çevre etkileşimi üzerine birçok çalışma yapılmış, birçok görüş ve model oluşturulmuştur. Bu modeller Amos Rapoportun (1973) görüşüyle şöyle sınıflandırılmıştır.

- Algı kökenli modeller: Gestalt akımını temel alan, algı, insan ve çevre arasında bağlantı kuran modellerdir.
- Bilişsel ve imaj kökenli çalışmalar: mental haritalar ve imaj formlarıyla uğraşan ve bunları davranış ve karar üzerindeki etkileriyle ilgilenen çalışmalardır. Bilişsel haritalar, Lynch in kent imajı çalışmaları bunlara örnektir.
- Davranış setleri modeli: Farklı ortamlarda insan davranışlarının da farklılaşması üzerine kurulmuştur. Barker bu konuda en önemli isimdir.
- İletişim, fiil olmayan iletişim, sembolizm: Sabit, yarı sabit, hareketli elemanlarla insan davranışını direkt ya da dolaylı olarak etkileneceği fikri üzerine kurulu yaklaşımlar. Hall'ın kuramı ve semiyotik çalışmalar buna örnek verilebilir.
- Yeterlilik ve uyum modeli: kişisel ve sosyo-kültürel çeşitlilik üzerine temellenmiş yaklaşımlardır.

- Bilgi akış modeli: İstenmeyen ilişkileri kontrol etmek açısından insanlar arasındaki bilgi akışını temel alan modellerdir.
- Ekolojik modeller: Diğer modelleri dolaylı olarak etkileyen, sistematik, çevre içinde insanı inceleyen modellerdir.
- Etolojik modeller: Etolojik tekniklerin kullanıldığı, insanı farklı çevrelerde doğal ve deneysel olarak inceleyen, davranış azalmaları, kişisel mekan kalabalık gibi konuları içeren yaklaşımlardır. İttelson ve Altman'ın çalışmaları örnektir.
- Gelişimci Model: Fiziksel ve sosyal çevreden sağlanan insan karakteri, kabiliyetleri ve limitleri üzerine yoğunlaşan modellerdir.
- Sosyo-kültürel modeller: bir takım kavramların oluşumunda ve çevrenin şekillenmesinde kültürün etkinlin esas alan yaklaşımlardır.
- Çevresel kalite tercih unsuru model: İnsanların tercih strüktürleri ve kararları, seçimleri esas alınmaktadır.
- Performans kökenli modeller: Bunlar etolojik ve antropolojik yaklaşımlardan çok fizik bilimini esas kurumsal modellerdir. (Rapoport 1973)

1960' lı yıllardan itibaren çevre ve insan etkileşimi üzerine çalışmalar artmıştır ve disiplinler arası bir dal olarak çevresel psikoloji başlığı altında toplanmıştır.

2.2. Çevresel Psikoloji

Psikolojinin çevre ve insan davranışı arasındaki ilişkiyi inceleyen alt alanıdır. Hem çevre ve koşullarının insan davranışlarına etkisini hem de insanların çeşitli eylemlerinin sosyal ve fiziksel çevreye etkisini incelemektedir. Ya da Canter ve Craik'in (1981) tanımı ile çevresel psikoloji, sosyo-fiziksel çevrenin öğeleri ile insan deneyimi ve davranışları arasındaki alışverişi ve karşılıklı ilişkiyi inceleyen psikolojinin alt dalıdır.

Tarihsel gelişim incelendiğinde, 1960'lı yıllara kadar insan ve mekan ilişkileri üzerinde pek durulmamıştır. Başlangıçta sosyal psikoloji, fiziksel ortamların insan yaşamını şekillendirmedeki önemi göz ardı edilmiştir. Çevre kavramı, yalnızca sosyal çevreyi (insan ilişkileri) belirtmek için kullanılmıştır. 1960'lı yıllardan sonra çevre, fiziksel çevre: doğal (dağlar, denizler, ormanlar vb.) ve yapay çevre (yollar,

parklar binalar vb); ve sosyal çevre (insansal çevre, gruplar, toplum, kültür vb.) olarak ele alınmaya başlanmıştır¹. Erkman (1982) belirttiği gibi, endüstri çağında insan ve çevre ilişkileri geri planda kalmış, yüzyılın başlarında meydana çıkan Modern mimariyle toplumsal ihtiyaç ve değerler tekrar önem kazanmaya başlamıştır.

Çevrenin davranış üzerindeki etkileri ile ilgili laboratuvar dışındaki ilk değerlendirme 1920'lerin sonundaki Hawthorne² araştırmalarıdır. Ekonomik kriz döneminde, çalışma koşullarının çevresel ve diğer yönleri, üretimi maksimize etme amaçlı gözden geçirilmiştir. Buradan hareketle ışıklandırma seviyesi ayarlamaları ve diğer çeşitli çalışma koşulları değişiklikleri denenmiştir. Bu çalışmaların içeriği ve diğer yönleri bağlamında, araştırmacıların davranış üzerinde fiziksel çevreden çok sosyal çevrenin etkili olduğunu sonradan anlamışlardır. Kısmen bu bulgu ve kısmen de uygulamalı psikolojide gelişen diğer eğilimler yüzünden, fiziki çevrenin psikolojik etkileri mühendisleri, mimarları ve planlamacıları ilgilendirmiştir. Bu tasarım meslekleri, ta ki, bir kez daha bazı sosyal bilimciler dikkatlerini çevre tasarımıdaki problemlere çevirinceye dek, 2. Dünya Savaşı sonuna kadar ilgiyi sıcak tutmuştur. En büyük ilgi İngiltere'de gerçekleşmiştir. Savaşın sonucu olarak kısıtlı kaynaklar la çok büyük miktarda yapı ihtiyacı artmıştır. Fakat bu yeniden yapılanma, yeni bir düşünsel çevrede, yeni bir toplum ve refah devletine doğru ilerlemek üzere denenmiştir. Temel araştırma yaklaşımı sosyal gözlemi başlatmaktır. O günlerde, mesele, uygun bir fiziksel çevre yaratmanın önemiyle birlikte, bombalanan Avam Kamarası'nın yeniden inşasının görüşülmesinin açılışında, Churchill tarafından, kısaca şöyle belirtilmiştir; "Binalarımızı şekillendiririz, ardından da binalarımız bizi şekillendirir." (Canter ve Stringer 1975)

Tarihi gelişim sürecinde çevresel psikoloji ilk olarak Barker ile birlikte ekolojik psikoloji olarak meydan çıkmış sonra ilk olarak Hellpach'ın çevresel psikoloji terimini kullanmış (Pol, 2006) ve zamanla çevresel psikoloji adını almıştır. Yıllar geçtikçe çevresel psikoloji disiplinler arası alanın bir parçası olmuştur. Bugün çevresel davranış çalışması olarak da adlandırılmaktadır(Enviromental Behaviour Studies). Çevresel psikoloji ve insan davranışlarını arasındaki ilişki ve arayüzü ile ilgilenen her mesleği kapsamaktadır. Şehir plancılarının, mimarların ve çevresel tasarımında yer alan her mesleğin açık bir şekilde çevre psikolojisiyle ilişkisi vardır.

¹ Gürkaynak, İ., Çevresel Psikoloji, Doğası, Tarihçesi, Yöntemleri

² Işğın iş performansı üzerindeki etkilerini incelemiştir.

Çevresel psikolojide fiziksel çevreyi kimin tasarladığının önemi artmıştır. Çünkü çevresel psikoloji çevresel algı ve bilişsellik, hisler, inançlar ve tutumlar, kişilik ve çevre, kavramları; kişisel alan, mülkiyet, mahremiyet ve sınırlarla ilgilidir ve bunların hepsi tek bir noktada toplanır. Bu nokta, birey ve onun tecrübelerin açık bir şekilde şehir plancısıyla ya da tasarımcısıyla bağlantısıdır. (Churcman 2002).

Mimarlar, tasarımcılar ve çevre bilimciler arasındaki eşit durum ortaklığı 1960'ların sonunda Çevre Tasarım Araştırma Kuruluşu (EDRA, Kuzey ve Güney Amerika) adındaki ortak forumun kurulmasına öncülük etmiştir. Tasarım özellikleri ve kullanıcıların ihtiyaçları arasındaki uyumu anlamak için çevre bilimciler tarafından disiplinler arası bir çaba gösterilmiştir. Geleneksel tasarımcıların; yerleşimcilerin tercihlerini, ihtiyaçlarını ve sosyal davranışlarını dikkate almadan yalnızca yapı çevresindeki estetik üzerinde durmaları eleştirilmiştir. Tasarım özellikleri ve alanın uygun kullanımının, arzulanan veya arzulanan belli davranış modelleri şekillerini önlemesi ya da teşvik etmesi üzerinde durulmuştur (Nagar 2006). Daha sonrasında IAPS (Avrupa), MERA (Japonya) ve PAPER (Yeni Zelanda) kurulmuştur.

Mimarlar ve şehir plancıları, insanların belirli ihtiyaçlarına karşılık verecek, belli etkinliklere özendirilecek, yönlendirecek davranış mekanlarını nasıl tasarlayacaklarına ilişkin soruları yanıtlayabilmek için psikologların bilgi ve işbirliğine ihtiyaç duymuşlardır (Sommer, 1969). Bu durum önceleri tasarımcının öngörülerıyla kısıtlı kalmaktadır. Bu meslek grupları, tasarlayacakları mekan ile insan ilişkisini anlayabilmek için, çevresel psikoloji ara disiplininden faydalanmaları, çevresel psikolojiyi mimarlık ve planlama çalışmalarına arayüz çalışmaları olarak eklemiştir. Bu farkındalıkla birlikte, çevresel psikoloji 1960'lardan itibaren ilgi odağı olmuş ve birçok disiplinler arası çalışma yapılmıştır. Mimarlıkta çevresel psikoloji çalışmalarının öncüleri Ittelson ve Proshansky, şehir planlama da ise "The Image of The City" kitabıyla Kevin Lynch'dir.

Çevresel psikoloji alanından bakıldığında, planlamanın her hangi bir alanındaki amaç insanlara mümkün olduğu kadar yüksek bir yaşam kalitesini (yaşam standardı) yakalamalarına imkan sunabilmektir. Bu amacı başarmak kolay bir şey değildir. Bu amacı başarmak, insanların algıları, düşünceleri, öğrendikleri, hissettikleri ve gelişimin yolunu anlamaktan geçer. İnsan ve insan grupları arasındaki çeşitliliği kabul etmek ve sosyo-fiziksel çevrenin bu amaç için değerli bir yol ya da engel olabileceğini bilmektir. Kabul edilen bir gerçektir ki, planlama her kişinin belirli bir ihtiyacına ve beklentilerine özel olarak cevap veremez. Bunun için, en çok

benimsenen politika, nüfusun oluşturduğu ortalama insan profiline cevap vermek ya da azınlıkta profiline göz ardı edilmesidir (Churchman 2002)

Çevresel psikoloji ve kentsel tasarım alanında uygulamadaki zorluklarını göz önüne alındığında, insanların hem fiziksel hem de psikolojik ihtiyaçlarını karşılayan bütünsel bir tasarım için ilk basamak alan çalışması olmalıdır. İkinci basamak olarak tasarımcı ve kullanıcı iletişimi yani katılımcı planlamadır. Bu alan çalışması, kentsel tasarım yapılacak alanın hem morfolojik yani fiziksel çevresinin analizini içerdiği gibi, sosyal çevre analizini de içermelidir. Kullanıcı profilini belirlemeli ve ortalama insan profilini saptamalı ve ona göre psikolojik beklentileri ve ihtiyaçları sağlamalıdır. Fizyolojik ihtiyaç ve psikolojik ihtiyaçları tasarımda bütüncül bir şekilde sunmak, hem yapılan tasarımı ve tasarımcıyı başarı noktasına taşır hem de mekanın kalitesini artırmaktadır. Porteous (1979) belirttiği gibi sosyal bilimcilerin ve tasarımcıların inancı, kaliteli bir fiziki çevrenin insan tatmini ve mutluluğu için çok önemli olduğudur.

2.2.1. Çevresel Psikoloji Kuramları ve Kentsel Tasarım İlişkisi

Çevresel psikoloji üzerine birçok teori bulunmaktadır. Bu teoremlerin en önemli özelliği insan- çevre etkileşiminde gözlemlere anlam veren onları düzenleyen genellemeler sağlamasıdır. Kuramlar Gifford (1997) kitabından derlenerek oluşturulmuştur.³

- Uyarıcı (Stimulation) Kuramları, fiziksel çevre odaklı kuramdır. Çevreyi sağlımız için duyuşal bilgiler sağlayan bir kaynak olarak görür ve duyuşal uyarımlarla(ses, sıcaklık, gürültü, vb) birlikte yapılı çevre ve diğler insanları da içerir. Uyarıcı kuram uyarının miktarı (şiddet, süre ve sayı gibi) ve anlamı (her bireyin uyarıyı farklı yorumlaması)şeklinde iki boyut taşımaktadır.

Uyarıcı kuramlar kentsel tasarım çalışmalarında daha çok stres ve bireyin çevreye uyumu olarak yer almaktadır.

- Kontrol (Control) Kuramları, bireyin uyarıcı çevre uyarımlarına karşı bireyin ne kadar kontrolü olduğuyula ilgilenen kuramdır.

³ Türkçe çevirisi :Karadayı, F., Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü (Çevre Psikolojisi dersi yardımcı notları)

Kontrol kuramı, kentsel tasarım çalışmalarının da mahremiyet konusunda yer almaktadır. Genellikle bu kuram mahremiyet alanı ve kişisel alan denetimi olarak yer almaktadır.

- Davranış Ortamları (Behavior Settings) Kuramı, tanımlı bir mekandaki davranışların genelini inceler. Bireysel bir yaklaşım yerine daha çok düzeni ve birlikteliğiyle ilgilenmektedir.

Davranış ortamı kuramı, şehircilik ve kentsel tasarımı en çok ilgilendiren kuramlardan birisidir. Çünkü bu tarz tasarım ve planlamalarda bireysellikten daha çok genele yönelik bir tasarım mevcuttur.

- Entegral (Integral) Kuramları, günlük insan- çevre ilişkilerini genel olarak tanımlayacak bir model yakalamayı hedefler. 3 farklı başlık içerir. Bunlar, etkileşimcilik, transaksiyonalizm ve organizmik teorilerdir. Etkileşimcilik, insan ve çevreyi bağlı birimler olarak görür ve bir dizi etkileşimde olduğunu ileri sürerken, transaksiyonalizm, insan ve çevreyi tek bir bütünün parçaları olarak görür “biri olmadan bir diğeri tanımlanamaz” der. Organizmik teoriler ise sosyal çevrede odaklanır ve toplumsal ya da bireysel faktörlerin dinamikliğinden bahseder. Bu teorinin en zor yanı test etme adına yöntemlerin az olmasıdır.

Entegral kuramların kentsel tasarımla en iyi ilişkisini Chein’in (1954) entegral teorisi göstermektedir. Teorinin beş ana unsuru, kışkırtıcılar (belirli bir davranışın ortaya çıkmasını sağlayan uyaranlar) , hedef nesnelere ve ya zararlılar (ihtiyaçları karşılayan ya da hoşnutsuzluk veren durumlar), destek ve sınırlamalar (fiziksel ortamı anlamamıza yardımcı olan ışıklar, yollar ve mekan sınırları), yönlendirmeler (ortamda insanı ne yapması nereye gitmesi konusunda yönlendiren unsurlar) ve son olarak global çevre diye nitelendirilen çevrenin genel özellikleri (trafik gürültüdür, İstanbul yokuşludur gibi) . Tezde bu teori odak alınmıştır.

- İşlevsel (Operant) Yaklaşım Kuramı, çevresel soruna sebep olan bir davranışı değiştirmek odaklıdır. Problemleri davranışın tanımlar ve olumluya yönlendirici cazibelerle davranışı olumluya çevirmektedir.

İşlevsel kuram, kentsel tasarım alanlarında sorunlu davranışın ortadan kaldırılmasında kullanılmaktadır. Ayrıca kent bütünü de bakıldığında tüm kentliyi kapsayan ve geneli yönlendiren çalışmalarda bu kuramın içindedir.

- Çevre Merkezli (Environment Centered) Yaklaşımlar, en yeni yaklaşımdır. İnsanı ihmal etmeden çevre kalitesini üst seviyede tutmayı amaçlar ve insanların değerlerin geliştirdiği, üretkenliğini artırıcı bir araç olarak görmektedir.

Çevre merkezli yaklaşımlar, gerek şehir planlama gerekse mimarlıkta son dönemde büyük yer tutmaktadır. Sürdürülebilirlik, yeşil psikolojisi diye de adlandırılan, doğal çevreyi koruyucu yaklaşımlar, hava kirliliği azaltıcı önlemler, ekolojik evler olarak yer almaktadır.

2.2.2. Kentsel Tasarımda Kullanılan Temel Çevresel Psikoloji Kuramları

Kentsel tasarım; yapay ve doğal , içinde yaşanan mekan bütünü , özel bir durum oluşturduğu , bireyler tarafından duygusal ve duyuşsal olarak algılanan , kavranan öznel ve subjectif karakterli yorumu olan tasarım çalışmalarıdır.⁴

İnsan ve çevre etkileşiminin mekansal yorumu temelinde kuramlardan oluşmaktadır. Bu kuramlar, hem çevresel tasarım hem de insan psikolojisi üzerindeki araştırmalarla belirli formlara dönüşmüştür. Bu formlar tasarımcıyı insan ile çevresi arasındaki etkileşimi inceleyerek planlama ve tasarım da kullanıcı ihtiyaçlarına bütüncül cevap vermeye ve yaşam kalitesini artırmaya götürmektedir.

Temel düzeyde, mekandaki davranış kalıbı, algıyla başlıyor sosyal ve fiziksel çevrenin etkisiyle oluşan çevresel bilişim (kavrama) ve davranış kalıbının ortaya çıkması olarak bir yol izlemektedir. Lang ve ark.(1974)bu süreçlerin her ne kadar birbirini izleyen bir süreç olarak görünse de, davranış, algı ve kavramayı yönlendirdiğini belirtmektedir..

Çevresel Algı

Cüceloğlu (2004) algıyı, duyu verilerini örgütleyip yorumlamak, insanın çevresindeki nesne ve olaylara “anlam verme” süreci olarak tanımlamış, böylelikle psikoloji alanında yapılan algı tanımı özetlemiştir. Çevresel psikoloji alanında çalışan Daws ve Stea (1973) bir nesnenin eski “deneyimler” yoluyla yorumlanmasını algılanmak olarak yorumlamışlardır. Algıyı bilişim ile birlikte ele

⁴ Giritlioğlu, C.

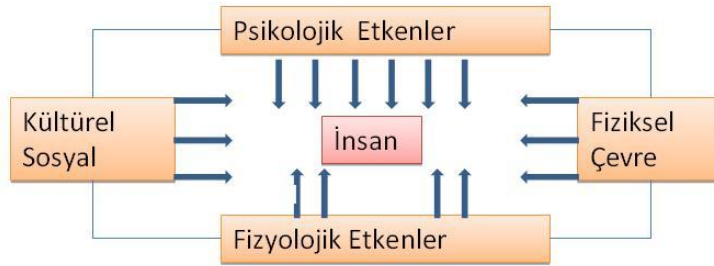
olarak mekansal çevreden alınan bilginin, kodlanması, saklanması, hatırlanması ve tekrar çözümlenme süreci olarak açıklamışlardır.

Ünlü (1998) algının, kişinin çevreden bilgilenme süreci olduğunu ve algıyla ilgili kuramların insanın ne için algıladığını ve ya ne yaptığını tanımlamaya yönelik olduğunu belirtmiştir. Ünlü ye göre, bu kuramlar estetik felsefenin de katkısı ile çevresel tasarım kuramlarını etkilemiştir.

Bell (1990) algının eşzamanlı çalışan dört boyutunu belirlemiştir. Bunlar:

- Bilişsel: bilgiyi düşünmeyi, düzenlemeyi ve saklamayı içerir. Özünde, insanın çevreyi hissetmesini sağlamaktadır.
- Duygulanım: insanın çevreyi algılamasını etkileyen hisleri içermektedir, aynı şekilde çevrenin algılanışı hisleri etkilemektedir.
- Yorumlayıcı: insanın çevreden türeyen anlam ve çağrışımlarını kapsamaktadır. İnsan bilgiyi yorumlarken, yeni tecrübe edilmiş uyarıcı ile birlikte karşılaştırma için hafızasına güvenmektedir.
- Değerlendirici: değerler, tercihleri ve 'iyi' ile 'kötü' kararını kapsamaktadır.

Algılama sadece kişiye ve uyarana bağlı bir süreç değildir. Kişinin bulunduğu durum ve koşullara da bağlıdır. Dolayısıyla algılama süreci psikolojik etkenler, fiziksel çevre, fizyolojik etkenler ve sosyo-kültürel etkenlere göre değişiklik göstermektedir.

Şekil 2.1: Yapısal çevreyi anlama (Ünlü,A 1998)

Algılamadaki farklılık, yorumlamada farklılıklara ve dolaylı olarak mekan davranışında farklılıklara neden olur.

Algılama duyular aracılığıyla yapılmaktadır. Algılamayla birlikte mekanda geçirilen sürede mekana dair deneyimler bellekte depolanmaktadır. Mekanda geçirilen süre ve kullanım şekline göre mekan belirli anılarla bireyde anlam kazanmaktadır. Mekan kullanımında deneyim ve anlam yüklemenin önemi çok büyüktür. Lang (1987)

belirttiği gibi, deneyimin algılama sürecinde önemli bir rolü olduğundan ve. algının çok yönlü olduğu, kişide oluşan çevre imajının geçmiş deneyimlerine bağlı olduğu kadar şimdiki amaçlarına da bağlı olduğundan bahsetmektedir. Lang'a göre kişinin geçmişindeki gereksinimlerine bağlı olarak edindiği deneyimler şimdiki duruma yansımaktadır.

Aytuğ (1987), Lang ve ark.. görüşlerini irdeleyerek, algı teorilerinin iki ana grupta toplanabileceğini belirtmiştir.

Bunlar: Duyuya Dayanan Teoriler; Deneyimsellik; Rasyonalizm ve Nativizm; Geştalt Teorisi ve Bilgiye Dayanan Algılama Teorisi”dir.

Ünlü'ye (1998) göre kentsel formu düşünüldüğünde, bu kavramlar kentin strüktürel ve imgesel tabanından kaynaklanmaktadır. Sadece kentin fiziksel etkisi değil, aynı zamanda kentin sosyo-kültürel ve ekolojik kimlikleri ile de bütünleşmiştir. Kenti öğrenme, algılama veya bilme, çevre organizasyonunu kavramsallaştırma demektir.

Çevresel tasarımla ilgili algı kuramlarını incelendiğinde, gesatalt kuramı, işlemsel kuramı, ekolojik kuramı ve kültürel kuram yer almaktadır.

Gestalt Kuramı, 1900' lerde, temelde insan gözünün görsel deneyimleri nasıl organize edip algıladığı araştırmaları, Alman ve Avusturyalı psikologların ortaya attıkları “Gesalt” kavramıyla ortaya çıkmıştır. Uyarı-nesne ilişkisine dayalı tanımlarla başlamıştır. Gözün bir imajı farklı bileşkenler şeklinde çözümleyip değerlendirebileceği gibi, imajın tamamı onu oluşturan bileşkelerden farklı değerlendirebileceğini öne sürmektedir. Bu da tasarımcıya hedef kitlenin algı boyutuna göre tasarım üretebilmek açısından imkan sunar. İnsan gözü biçimleri ve formları gruplandırma ve ilişkilendirme özelliğine sahiptir. Aynı birim eleman farklı şekilde düzenlenerek değişik bir anlam ifade edebilir.

Bu kuram üç önemli kavrama sahiptir: Şekil – İzomorfizm (eş bütünsellik) ve Alan Kuvvetleri Şeklin algılanması için gerekli olan yedi etken aynı zamanda çevrenin algılanması ile ilgili kavramların neler olduğu göstermektedir. Dolayısıyla bu birimler çevresel tasarımda oldukça önelidir. Bunlar Yakınlık - Benzerlik – Çevrelemek – Devamlılık – Kapalılık – Bölge – Simetridir. Bu birimlerin eş bütünselliği (deneyimin biçimi ve nörolojik süreçlerin biçiminin paralelliği) şu şekilde açıklanmaktadır. Nesnelere bakarak elde edilen kuvvetler, görmenin beyin merkezindeki etki halinde bulunan fiziksel kuvvetlere eşdeğer psikolojik kuvvetler olarak düşünülmektedir. Bu kuvvetler ise belir bir alanda oluşturmaktadır. Alan

kuvveti matematikte olduğu gibi, bir uygulama alanı, bir yönelme ve bir çekim kuvvetine sahiptir. Kısaca alanın yapısı orada etkin bulunan tüm kuvvetlerin sonucudur. (Ünlü 1998)

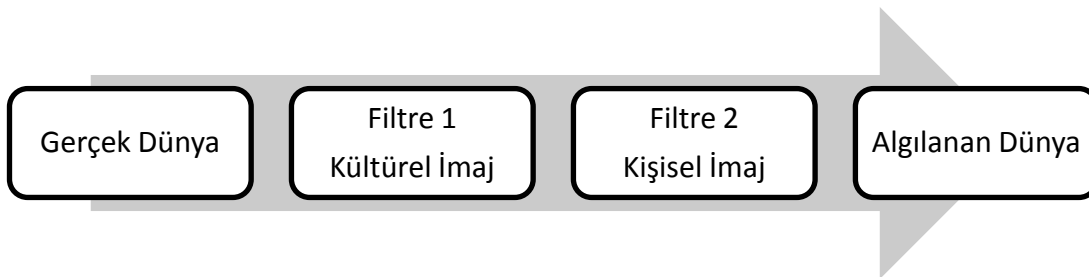
İşlemsel Kuramı, algıdaki deneyimin rolü üzerine odaklanmaktadır.

Mimar ve planlamacı olan Appleyard algının işlemsellik kuramını, algı alış verişinin üç kategorideki organizasyonu ile ele almaktadır. İşlevsellik- insanlar tarafından belirli gerekleri gerçekleştirmek için ihtiyaç duyulan. Yanıtlayıcı olmak- eylemlere kolaylık sağlayan kendine özgü niteliklere sahip olma. İma edici olmak- dünyanın anlaşılabilen elemanları için kotlama sistemlerinin temelini şekillendirme.⁵

Ekolojik Kuramı, duyumsamadaki kanallar yerine, ekolojik kuram algısal sistemlerdeki duyu organlarını kabul eder. Bu algısal sistemler temel yönelme, işitme, dokunma, tat alma ve koku, görsel sistemler olarak ele alınmaktadır (Gibson, 1966)

Gestalt ilkeleri ışığında, insanın duyu derecelendirildiğinde. Mekansal bellek konusunda birinci derecede görme duyusu daha sonra işitme duyusu önem kazanmaktadır. Mekanla kurulan algısal ilişki geliştikçe tüm duyuyla elde edilen duyumlar, o mekan hakkında elde edilen algıyı ve belleği güçlendirmektedir. (Özak 2008)

Kültürel Kuramı, Rapoport'un (1977) algı tanımlaması hem dışsal etkenlere hem de kültürel niteliklere dayanmaktadır. Algı kişiye ve kişinin paylaştığı sosyo-kültürel normlara bağlıdır. Algı burada sosyal sistemin bir parçasıdır. Kültürün etkileri mekana dolayısıyla insan algısına yansımıştır.

Şekil 2.2: Çevrenin algılanmasındaki filtreler, Rapoport (1977)

⁵ Ünlü, A., çevirisi ile.

Kavrama - Çevresel Bilişim

Algı ile bilişim birbirine çok karışan iki kavramdır. Açıklayıcı örnek olarak, dünyanın düz olarak algılanmasına rağmen bilişsel olarak küresel olmasıdır. Algı çevresel bilginin nasıl elde edildiği ile ilgili iken, bilişim bu bilginin sınıflandırılması ve tekrar kullanılmak üzere değerlendirilmesiyle ilgilidir.

Lang ve diğ. (1974) kavrama zihin çalışmalarıyla alakalı, simgesel değerleri hissetmeyi, düşünmeyi hatırlamayı, öğrenmeyi ve zihinsel gelişmeyi içeren bir süreç olduğunu belirtmiştir. Yani insanın dışarıdan aldığı bilgileri değerlendirmesidir.

İnsan- çevre etkileşimi ile ilgili her kavram üç alanı içermektedir. Bunlar bir şeyin “bilinmesi” , “hissedilmesi” ve “yapılması”dır. Bilişsel süreçler algılama, bilme ve düşünmeyi içermektedir. Duygusal süreçler çevre ile ilgili duyumsal ve heyecanlardan oluşan imgelerle bütünleşik motivasyonlar, arzular ve değerleri kapsamaktadır. Bu bağlamda bellek ile ilgili süreçler, hareket etme yapma uğraş verme ve yönelmeyi de kapsayarak bilişsel ve duyusal süreçlere etki etmektedir. (Ünlü 1998)

Giritlioğlu (1991) belirttiği gibi, mekansal davranış biçiminin oluşmasında zihinsel değerlendirme olan kavramanın gerçekleşmesi, çevreden gelen sayısız uyarıların insanın amaçlarına ve niteliklerine uygun bir şekilde önem kazanan öğelerin algılanmasıyla olduğunu söylemiştir. Dolayısıyla, çevrenin yaydığı bilgiler (enfermosyanlar) aynı olsa da insandan insana bu bilginin algılanışı ve değerlendirilmesi farklıdır.

Kişisel farklılıklar önemli bir kıstas olarak kabul edilmektedir. Deneyimin rolü büyüktür. Deneyim ise, cinsiyet, yaş, ikamet edilen yer ve iş, bir semtte oturma süresinin uzunluğu ve ulaşım tipleri ile ilişki içindedir. Bu nedendir ki, Borgden (1979) algısal çevreyi, bireyin amacına, statüsüne, gelirine, eğitimine, mesleğine, kültürüne vb niteliklerine göre çevreyi algılaması, bilmesi ve değerlendirmesiyle oluşan çevre sistemi olarak tanımlamaktadır.

Rapoport'a (1977) göre, mekan fiziksel, zamansal ve toplumsal düzenlemelere göre oluşmaktadır. Fiziksel çevre bilişsel özelliklere göre sınıflandırılabilir. Her kültür kendi sosyo-kültürel yapısındaki değişimlere ve değerlere ilişkin sınırlara sahiptir. Bu yaklaşım kent ölçeğindeki çalışmalarda oldukça önemlidir.

Şekil 2.3: İnsan davranışlarının temel süreçleri, Lang, J (1987)

Ünlü'ye (1998) göre, insanlar çevrelerine nasıl bakarlar, insanlar çevresini ve bunların önemliliğini nasıl öğrenir, istenenler ve istenmeyenler zihinde nasıl gelişir, neden bazı mekanlar diğerlerinden daha fazla algılanır soruları bilişimin duyuşsal etkisini oluşturmaktadır. Bu duyuşsal etkilerin hepsi kültürel yapı ,cinsiyet, yaş, kullanım sıklığı, deneyim gibi faktörlerle kişiden kişiye farklı şekillenmektedir.

Eğer mekanlar tasarımcı tarafından iyi tanımlanmamışsa kullanıcılar mekan ve alanla ilgili imgeleri kolaylıkla kaybedebilmektedir. Bu durum, mekanın simgesel ve sembolik anlamının unutulmasına neden olmaktadır. Çünkü insanlar bilmedikleri ve ya çok tanımadıkları çevrelerde daha çok enformasyona ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle, mekanın algılanabilirliği yüksek olmalıdır. Lynch (1960) çevresel uyarıların değerlendirilmesinde kimlik, strüktür ve anlamın önemini ortaya koymuştur ve bu çevresel özelliklerin kentsel mekanların daha hatırlanabilir ve anlaşılabilir olmasına katkıda bulunduğunu savunmuştur. En önemli nokta algının kavranılması boyutunda mekanla ilgili bilişsel haritalamadır. Lynch'e göre kentleri daha etkin imgesel ve anlaşılır kılan bilişsel haritalarda beş önemli strüktürel eleman vardır. Bunlar; yollar, kenarlar, bölgeler ve röper noktalarıdır.

Davranış Kalıbı Kuramı

Bu kuram, mekanlardaki insan eylem örüntüleri sonucunda oluşan fiziksel çevredir. Algılanan çevreden bilginin alınması, bilgilerin değerlendirilip kavranması ve bunların sonucu insanın sergilediği tutumlar ve eylemler, mekansal davranıştır. Dolayısıyla, insan ve çevre etkileşiminde davranış kalıplarının nasıl ortaya çıktığını anlamak için çevresel sistem bileşenlerine bakmak gerekir. Ittelson (1960) çevresel yani ekolojik bileşenleri yedi grupta toplamıştır. Bireyin dünyada deneyim kazanma biçimi olarak algısal bileşeni, beş duyu organını hitap eden öğeler olarak dışavurumcu bileşeni, kültürün değerlerini içiren kültürel bileşeni, eyleme destek ya

da engel teşkil eden çevresel boyutları uyarıcı bileşeni, toplum içindeki sosyal gruplar olarak tamamlayıcı bileşeni, çevrenin bireye sunduğu araç, imkan ve kolaylıklar olarak araçsal bileşeni ve bunları birbirine bağlayan çevre olarak ekolojik bileşeni şeklinde tanımlamıştır.

Moore (1985) davranışı determinist görüşüyle, mekandaki fiziksel elemanların bir sonucudur demiştir. Mekan, davranış örüntüleri, eylemler, sosyal kurallar ve zamansal düzeni içeren soyut bir kavramdır Eylem şekli ve örüntüleri insanların hareket ettikleri yerdeki durumları bağlar, işletir ve düzenler Aynı zamanda insan ve mekan arasındaki uygunluk, uyum ve eşgüdümlülük mekandaki davranış performansını etkiler. Mekan ile ilgili üç görünüm ortaya koyar: Nesnelerin nesnelere etkileşimi, nesnelerin insanlarla etkileşimi, insanların insanlarla etkileşimi şeklindedir. (Ünlü 1998).

Davranış kalıbı konularında araştırmalara baktığımızda Le Compte (1974) mimari ve planlama tekniklerinin veri toplama gelişmesinde kullanılabilen amaçlarını dört sınıfta toplamıştır; ⁶ Konu olan araştırmada, alan araştırmalarında bu teknik kullanılmıştır.

- İnsanlar (kimler bu mekana geliyor, kimler bu mekanı kontrol ediyor)
- Ölçek Nitelikleri (bu mekanda kaç kişi ne kadar zaman harcıyor)
- Nesnelere (ne tür ve kaç tane davranış nesnesi kullanılmaktadır, duyumsama ve tepki ve uyum için olasılıklar nelerdir)
- Eylem örüntüleri (bu mekanda hangi eylemler yapılır, insanların yaptığı şeylerin hangisi yeni hangisi alışlageldiktir)

Giritlioğlu (1991), kentsel mekandaki yaşam, sadece mekanın fiziksel niteliklerine değil, mekanda kullanıcı ve mekan arasında oluşan etkileşim, algılama sonrasında belirginleşen davranış kalıbının; bireyin psikolojik yapısına, mekan içinde bulunma sayısına, mekan içinde geçirilen zamana, mekanı oluşturan öğelerin uyarılarına bağlı olduğunu vurgulamıştır.

Belirginleşen davranış kalıbından kasıt o mekanda daha çok ön plana çıkan davranış kalıbıdır ve davranış settingi olarak tanımlanmaktadır. Barker (1968) davranış settinglerinin⁷ değişken özelliklerini şu şekilde tanımlamıştır;

⁶ Ünlü, A, çevirisi ile

⁷ Sürekli davranış örüntüleri ve ortam bileşeninden oluşur. Davranış ortamı olarak çevirilebilir.

Her davranış setinginin belirli özel bir konumu vardır. Zamana, oluş periyoduna ve süresine bağlıdır. Katılan kişiler ve sayısı davranış settingleri için bağlayıcı bir unsurdur. Estetik, fiziksel, sağlık mesleki, rekreasyonel dinsel ve sosyal eylem örüntüleri gibi belirli eylem örüntülerini kapsamaktadır. Mekansal davranış olarak nitelendirilen davranış mekanizmalarından (duygusal, gövdesel, konuşma, düşünme gibi) oluşmaktadır.

Bu yaklaşımlar incelendiğinde en sade şekliyle davranış kalıbı, algıyla başlıyor sosyal ve fiziksel çevrenin etkisiyle oluşan çevresel bilişim ve davranış kalıbının ortaya çıkması olarak bir yol izlemektedir. Algı ise başta beş duyu organımızla elde edilen bilgilerin, “kişinin deneyimleri, beklentileri sosyal ve kültürel etkenlerine bağlı olarak gelen duyuları seçme, ihmal etme, yorumlama ve anlam verme sürecine göre oluşmaktadır. Cüceloğlu'nun(1991) da belirttiği gibi tüm bu süreçlerden sonra davranış kalıbı davranış settinglerini meydana gelmektedir.

Davranış kalıplarından içerdiği, duygusal tepkiler konusunu konu edilen araştırma için önem arz etmektedir. Duygusal tepkiler, hem kullanıcının psikolojik durumu yansıtılmada hem de mekansal kalitenin ölçümünde anahtar bir rol oynamaktadır.

Duygusal Tepkiler, bireyin mekana ya da mekanda duyduğu olumlu ya da olumsuz hislerdir. Anlam yüklü olmayan bir çevreye karşı duygusal bir tepkide oluşmamaktadır. Bu demek oluyor ki duygusal tepki çevrenin barındırdığı nitelik ile alakalıdır. İklimi, yeryüzü şekli gibi coğrafi bileşenlerin ve yapılaşmış çevrenin insan üzerinde oluşturduğu duygusal tepkilerdir.

Lang (1987) kitabında ampirik ve deneysel çalışmalara dayanarak duygusal tepkinin bunlarında memnuniyet, teşvik ve hakimiyet olmak üzere üç çeşit olduğunu söylemiştir. Yapısal çevreni örüntülerini memnuniyetle karşılaması olumlu değerleri oluştururken, hoş olmayan ve itici bulduğu unsurlar olumsuz değerleri oluşturmaktadır. Memnuniyet tatmin olup olunmamasıdır. Bu durum insanların tercihlerini oluşturur. İnsanlar tatmin seviyesini yakaladığı mekanlarda yaşamak isterler. Bu nedenle duygusal tepkiler bireyin psikolojik ihtiyaçlarının karşılanıp, karşılanmamasıyla alakalıdır. İnsanların o mekana gitmesi orda vakit harcaması psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması sonucunda şekillenmiş bir davranıştır. Görüldüğü üzere duygusal tepkiler ve davranışlar arasında kuvvetli bir ilişki vardır.

2.3. Kamusal Alan

Kamusal alan kavramına mekansal açıdan bakıldığında, kentsel kamusal mekanlar, parklar, meydanlar ve sokaklardır. Yani özel mülkiyetin dışında kalan, kullanımı tüm kamuya açık alanlardır. Ashihara (1970) kentlerde yerleşim birimleri arasında kalan tüm alanlar diye tanımlamakta ve bu alanların çatısız mimari olarak adlandırmaktadır.

Habermas'ın (2007) belirttiği gibi kamusal alanın en belirgin özelliği devlet otoritesinden muaf olması ve istinasız tüm bireylerin kullanımına açık olmasıdır. Kamusal mekan bireysel kontrolün ötesinde toplumsal fonksiyonlar için kendiliğinden oluşmuş veya kurulmuş mekanlardır. Kamusal mekan özel mekan ile oluşturduğu karşıtlık sayesinde daha iyi anlaşılabilir. (Carr ve diğ., 1992). Ancak mekan açısından bakıldığında kamusal alanı şekillendirme görevi devlete aittir. Bu tanımlamaya baktığımızda, kamusal kelimesindeki anlam, kullanımı herkes anlamındaki kamunun; planlanması, düzenlenmesi ve yönetimi ise resmi kamu yani devletindir.

Kamusal alan tarihine bakıldığında, (Gürkaş, 2007) “mekanı özerk tasarımlar olarak değil, iktidarın olağan sonucu olarak, onun sembollerini ve mesajlarını ileten bir sahne olarak okumak daha verimli olacak” demiştir. Bundaki en önemli yansımayı tarihi kent meydanlarının gelişiminde görmek mümkündür. Çünkü iktidar toplumu şekillendirmek için kent mekanlarını kullanmıştır. (Rusların geniş meydanları ve insan ölçeğinin üstünde binaları) (faşist dönemde Avrupa’da ebat olarak abartılan ırkçı heykeller, insan ölçeği üstü tasarımlar). Bu tutumlardan da anlaşıldığı gibi mekanın insan psikolojisine etkileri iktidarlar tarafından tarihte de kullanılmıştır.

Kentsel kamusal alanlar, kentlilerin kullanımına yönelik planlanmış açık ve kapalı alanlardır. Kentsel açık kamu alanlar, toplumu bir araya getiren meydanlar, parklar, caddeler ve sokaklardır. Farklı kültürlere, dinlere ve statülere ait insanlara ortak sunulmuş ve onları bir araya getiren, sosyal etkileşimi ve toplum bilincini oluşturan mekanlar olarak tanımlanabilmektedir. Weber’e (2002) göre kamusal alan, farklı sosyal sınıflardan, ırklardan, etnik yapılardan insanların karşılaştığı yerdir. Yani kamusal alan karşılıklı ilişkilerin, zıtlıkların ve diyalogların, anlaşmaların yapıldığı alandır. Alexander ‘a (1977) göre kentsel mekânlar, değişen sosyo- ekonomik koşullara ve kentlerin kültürel dokusuna cevap verebilen yaşayan organizmalar, olarak da kabul edilmektedir Bu noktada, kamusal alanların planlamadaki en önemli

amaçlarından biride toplumdaki bireyleri bir araya getirmek olduğu ve insanların ihtiyaçlarına cevap vermek olduğu anlaşılmaktadır. Kamusal mekanların bulundurulması gereken üç temel nitelik ortaya çıkmaktadır.

- İnsan ihtiyaçlarına cevap verebilmesi
- Demokratik olması
- Anlam yüklü olması (Carr ve diğ., 1992)

Bu çalışmadaki amaç kamusal açık alanların kullanımını ve kalitesini artırmak ve daha yaşanabilir bir kentsel kamu alanı sunmak için, kamusal açık mekanlarda dikkat edilmesi gereken psikolojik ölçütleri saptamaktır. Bu ölçütleri saptamadaki en büyük yardımcı, mekanın kullanım yoğunluğunun ölçülmesidir. Mekanın kullanıcı üzerindeki etkisi olarak kişinin kendini iyi hissetmesi, mekanı sevmesine ve kullanım sıklığının artırılmasına sebep olabilmektedir. Bu hisler mekana anlam kazandırmada çok önemlidir.

Kentsel açık alanlar, şehrin coğrafyası, kültürüne de bağlı olarak, şehrsel estetik, imgesel ve ya rekreasyonel fonksiyonlar yüklenebilir. Bu fonksiyonlar mekanın yapısına göre şekillenir ve birden fazla fonksiyonu bir arada bulunabilir Bu tarz yaklaşımda, kamusal alan aktivitelerinin irdelenmesi gerekir.

Jan Gehl (2008), binalar arası yaşam kitabında kamusal alan aktivitelerini üçe ayırmıştır. Bu üç aktivite fiziksel çevredeki taleplere göre oluşturulmuştur. Zorunlu aktiviteler, isteğe bağlı aktiviteler ve sosyal aktivitelerdir.

Zorunlu aktiviteler; çok zorunlu ya da az zorunluları kapsar, örneğin okula ya da işe gitmek, alışveriş yapmak, otobüs ya da birini bekleme gibi. Genel olarak, günlük görevler ve uğraşlar bu gruba aittir. Diğer etkinlikler arasında bu grup yürüyüşle bağlantılı genel bir kısmı kapsar. Bu tarz aktivitelerin zorunluluk (gereklilik) olmamasından dolayı, fiziksel çevrenin bu aktivitelere etkisi azdır. Bu tarz aktiviteler hemen hemen tüm yıl boyunca her koşulda gerçekleşecek ve aktivite sıklığı dış çevreden az etkilenecektir. Çünkü başka şansları yoktur.

İsteğe bağlı aktiviteler – bu aktivitelerden bahsetmek için kişinin bir şey yapma isteği, zaman ve mekan olmalıdır. Bu kategoride, taze hava almaya çıkmak, etrafi izlemek için küçük bir gezi yapmak ya da oturmak ve güneşlenmek gibi etkinliklerden bahsedebiliriz. Bu faaliyetler dış şartlardan fazlasıyla etkilenir. Ne zaman ki dış şartlar en uygun seviyededir mekan ve hava bu etkinlikler için

davetkardır. Bu mekan ve dış şartlar ilişkisi özellikle fiziksel planlamayla önemli bir bağlantısı vardır çünkü rekreasyon aktivitelerin büyük çoğunluğu bu grupta yer alır. Bu faaliyetlerin açık alanda sürdürülmesinden dolayı dış fiziksel çok önemlidir.

Sosyal aktiviteler, halka açık alanlarda başkalarının varlığına bağlı tüm aktivitelerdir. Sosyal aktiviteler oynayan çocuklar, kutlamalar ve konuşmalar, çeşitli ortak faaliyetleri içerir. En yaygın sosyal aktivite olarak, pasif kontak yani duymak ve görmektir diğer insanları. Bir çok alanda, bir çok çeşit sosyal aktivite olur, konut alanlarında, özel dış mekanlarda, bahçelerde ve balkonlarda, kamu binalarında, iş yerlerinde ve bunun gibi mekanlarda fakat bu içerik sadece kamuya açık alanlarda incelenmiştir.

Sosyal aktiviteler sonuç aktivitesi olarak da tanımlanabilir. Çünkü bu faaliyetler aynı zamanda diğer iki aktivite kategorileri ile bağlantılıdır. Diğer aktivitelerin geliştirilmesinin sonucudur. Çünkü aynı alanda bulunan insanlar tanışabilir, bir diğerini geçebilir ya da görüş alanına girebilir. Örneğin okuldan dönen bir insanın yolda bir arkadaşına denk gelmesi ya da bankta oturup vakit geçirmesi gibi. Bu noktada zorunluluktan kullandığı mekan, sosyal aktivite için kullanan insan mekan tarafından davet edilmiştir. Buda mekandaki tasarımın başarısına güzel bir örnektir.

İnsanların aynı mekanda hareketleri ve bulunmaları sonucu sosyal aktiviteler kendiliğinden gerçekleşir. Bu sosyal aktiviteler dolaylı olarak, kamusal alanlarda zorunlu ve isteğe bağlı aktivitelere sunulan daha iyi koşullar sonucu oluşmaktadır. (Gehl, 2008)

Fiziksel ve psikolojik gereksinimlere cevap verme, uygun iklim ve çevre koşullarına göre planlanmış bir mekansal tasarımla sağlanmaktadır. Mekanın kullanımındaki yoğunluk hiç şüphesiz ki mekanın insanları çekmedeki başarısını göstermektedir. Bu da yapılan tasarımın bütünsel başarısını ortaya koymaktadır.

2.3.1. Kentsel Kamusal Açık Alanlarda İnsan- Çevre İlişkisi

Çevre ve davranış arasında güçlü bir etkileşim vardır. Kamusal alanlar bu etkileşimde kente özgü davranışların sergilendiği alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Davranış burada bireysel olmaktan çıkıp yaşadığı kentte toplumsal bir yapı almaktadır. Esasında, kişiyle başlayan süreç, ortalama bir toplum algısı, toplum imajı ve toplum davranışlarını ortaya çıkarmaktadır. Erkman'nın (1982) da belirttiği gibi her toplumun karakteri, yaşadığı, yarattığı çevrede belirginleşir. Ancak unutulmaması gereken nokta, insan ve dolayısıyla çevrenin sürekli bir değişim

sürecinde bulunduğudur. İnsanların buna bağlı olarak toplumların değerleri, inançları, düşünceleri ve ihtiyaçları değişmekte olduğudur. . Hellpach çevrenin insan psikolojisini etkilemesinde üç faktör belirlemiştir: Jeo-psikoloji (doğal çevre), psiko-sosyal faktör (sosyal çevre) ve teknopsikoloji (yapılı çevre) (Pol, 2006). Özellikle kamusal alan tasarımlarında, oluşturulan fiziki çevre, bu fiziki çevrenin sosyal yönlerle birlikte kullanıcıda yarattığı; algı, kavrama, davranış süreçlerinden oluşan psikolojik bir çevre söz konusudur. Kamusal açık bir mekan tasarlarırken bunların hepsinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Kullanıcısına hitap etmeyen kamusal bir alan kamusal alan olmaktan uzaklaşmaktadır.

İlk süreçte, ilkel devirde tasarımı üretimi ve kullanımı tek bir insana yani kullanıcıya aittir. İkinci süreçte, tasarım ve üretim işleri bir kişi elinde, kullanım aşaması ise birinin elindedir. Bu dönemlerde de insan- çevre bütünlüğü nispeten korunmaktadır. Sanayi devrimi ile tasarım, üretim ve kullanım aşamaları tamamıyla birbirinden kopmuş farklı kişilerin elindedir. Bu durumda tasarımcı ve kullanıcı diyalogların sağlanamaması gerçek ihtiyaçların saptanamamasına neden olmuştur. İnsan ihtiyaçlarını temel alan ilke yerini çağın getirdiği bir çok şeye bırakmıştır.

1960'lardan itibaren bu konudaki uyanışla, insan ve çevre ilişkileri çeşitli yönlerle araştırılmaktadır. Yüzyılım başlarında ortaya çıkan ve "Modern Mimari" adını alan hareket, toplumsal ihtiyaçlara ve değerlere, Endüstri Çağının getirdiği değişimi karşılayacak şekilde çevrenin yaratılması yönünde bir girişim olarak nitelendirilebilmektedir. (Erkman, 1982). Bu konudaki uyanış bir çok yeni akımı etkilemiştir,yeni Şehircilik akımlarının odak noktasında insan –çevre ilişkisi yer almıştır.

Kamusal açık alan tasarımında temel hedef, kullanıcının ihtiyaçlarına hem fiziksel hem de psikolojik olarak cevap verebilme ve çevre–insan arasında uyumu yakalamaktır. Bolak (1988) da belirttiği gibi birey ve toplulukların eylemlerini etkin şekilde yerine getirebilmeleri için gerekli minimum koşullara ihtiyaç denir. Bir şeye duyulan eğilim istektir ve bu istekler ihtiyaçların hareket noktasını belirlemektedir.

Ünügür'ün (1986),belirttiği gibi insanların kamusal alan ihtiyaçlarını da fiziksel ve psiko-sosyal boyutta toplamak mümkündür

Fiziksel ihtiyaçlar;

- Mekansal İhtiyaçlar; ergonomi antropometri bilimlerinin oluşturduğu boyut ve fonksiyon çeşitliliğine cevap veren mekan çeşitliliği ve ölçülendirmeyi kapsayan,
- Fiziksel çevre şartlarına bağlı ihtiyaçlar; iklim, görsel ve işitsel konfor ihtiyaçları,
- Sağlık ihtiyaçları; temiz, sağlığa uygunluk gibi konulardaki ihtiyaçlar,
- Emniyet ihtiyaçları; yapısal anlamda emniyetli, doğal şartlar karşısında güvenli olma ihtiyacıdır.

Psiko- sosyal ihtiyaçlar;

- Mahremiyet ihtiyacı; mahrem mekan, kişisel mekan, sosyal mekan ve topluma açık mekan olarak tanımladıkları sınırlarıdır. kişiler kamusal bir mekanı kullanırken mahrem mekan ve kişisel mekanın ihlal edilmemesini istemektedir
- Davranışsal ihtiyaç; kişilerin eylem ve davranışları için mekanın sağladığı psikolojik boyutlardır.
- Estetik ihtiyacı; mekanın biçimsel, görsel dokunsal, ve anlamsal yönden hoşluk ifade etmesidir.

Tarihten bugüne kadar pek çok farklı ihtiyaç listeleri oluşturulmuştur. Carmona ve Tiesdell (2007) hazırladıkları “Urban Design Reader” kitabında insan ihtiyaçları modeline yer vermişlerdir. Bu model, birçok görüşün bir araya getirilmesiyle oluşmuştur.

Çizelge 2.1: İnsan ihtiyaçları modeli

Maslow (1987) İhtiyaçlar Hiyerarşisi	Leighton (1959) Temel Mücadele Duyguları	Cantril (1965) İnsanların Kaygı Modelleri	Gross (Lewis) (1977)	Steele (1973)
<i>Temel İhtiyaçlar</i>				
Hayatta Kalma	Fiziksel Güvenlik	Hayatta Kalma		Barınma Ve Güvenlik
Güvenlik Ve Emniyet	Cinsel Tatmin	Güvenlik, Düzen		Sosyal Temas
Aidiyet	Topluma Uyum Sağlama	Kimlik	Aidiyet, Katılım	Sembolik Özdeşleşme
Değer	Sevgiyi Güven Altına Alma		Şefkat Statü Saygı Güç	Büyüme, Memnuniyet
Kendini Gerçekleştirme	İtibar	Seçim Ve Özgürlük Kapasitesi	Kendini Gerçekleştirme	
<i>Bilişsel (Cognitive) İhtiyaçlar</i>				
Bilişsel	Sevgi Ve Düşmanlığı İfade Etme, Doğaçlama		Yaratıcılık	Büyüme
Estetik			Güzellik	Memnuniyet

Görüldüğü üzere kamusal alanda ihtiyaçlara cevap sadece fiziksel boyutta değil psiko- sosyal boyutta da olmalıdır. Kullanıcılar, çevrelerinden ihtiyaçlarına uygun veriler alamazlarsa kullandıkları mekanda mutsuz olmaktadır. Oluşan memnuniyetsizlik onları bu çevreden soğutmakta (Beyazıt, 1982) ve mekanın terk edilmesine neden teşkil etmektedir.. Bu nedenle kamu için tasarlanmış bir mekan kullanıcı ihtiyaçlara bütüncül bir cevap vermelidir.

Esasında bahsedilen ihtiyaçlar insanların temel ihtiyaçlarıdır. Kamusal alanla etkileşim, insanın çevreyle olan etkileşimde olduğu gibi, kültür yaş, cinsiyet gibi bireysel değişkenlerin insan ihtiyaçları üzerinde farklılık yarattığı bir gerçektir. Morval(1985) belirttiği gibi erkekler kadınlara oranla daha çok mekan

kullanmaktadır. Kentin kamusal açık alanıyla kurulan ilişki aynı zamanda sosyal ve ekonomik durum, kültürel grup gibi etkenlere de bağlıdır.

Kamusal mekanlar, bir kentin bütünleşme aracıdır. Kamusal mekanlar değişik kullanıcıların, kültürlerini, birikimlerini aktardığı, başka kullanıcılardan yeni şeyler öğrendiği aynı zamanda kentli olma deneyimini elde ettikleri mekanlardır. Dolayısıyla, kentli olma deneyimi insanın kamusal alanla etkileşiminin sonucunda bireyin kazandığı önemli bir kimliktir.

2.3.2. Kamusal Açık Alan Tasarımının Psikolojik Boyutu

Kamusal alanlar, hem herkesin kendisi olarak güvende olabileceği, hem de farklarla karşılaşabileceği ve temasta olabileceği alanlardır. Kent ölçeğinde geniş kullanıcı profili ihtiyaçlarına bütüncül bir şekilde cevap vermeye çalışan mekanlardır. Kamusal alanlar sadece kullanıcı-mekan etkileşimiyle değil, çevrenin bütünüyle etkileşim ve uyum içinde olmak zorundadır.

Kamusal alanlar, kullanıcı ihtiyaçlarına fiziksel ve psikolojik boyutta cevap vermeli aynı zamanda kent ve diğer kamusal fonksiyonlarla bütünlük sağlamalıdır. Bu noktada dikkat edilmesi gereken bazı ilkeler vardır. Çünkü mekan tasarımı, mekanla, morfolojiyle, görsel, anlam ve algıyla, işleviyle, sürdürülebilirlikle ve sosyal yapıyla etkileşim içindedir⁸. Kısaca, İnsan çevresiyle ilgili tasarımlarda iki boyut mevcuttur. Biri fiziksel çevreye göre şekillenen tasarımın fiziksel kurgu değişkenleri (biçim, renk, ölçek gibi) içeren fiziksel boyut, diğeri ise bu fiziksel kurgunun insanda yarattığı psikolojik boyuttur. Bu nedenle, kentsel tasarım ilkeleri bu boyutları kapar şekilde kurulmuştur.

Carmona (2003), kentsel tasarımın mekana ilişkin yedi tane ilkesini ortaya koymaktadır. Kimliği, tanımlılığı, erişebilirliği, çeşitliliği, okunabilirliği, esneklik ve uyumu ve kalitesidir. Behty ve ark. (1985) ise , “Yanıt Veren Çevreler, Tasarım için Elkitabı” adlı kitabında, Oxford Teknik okulu olarak bilinen takımla bir yaklaşım geliştirmişlerdir. Bu yaklaşımda mekan, geçirgenlik, çeşitlilik, dayanıklılık yani kalite, görsel uygunluk, zenginlik (farklı tercihlere cevap veren tasarımlar), ve kişiselleştirme sıfatlarına sahip olması gerekliliğini vurgulamışlardır. En geniş yaklaşımla kamusal alanların tasarımın nasıl olması ve ne tarz ihtiyaçlara cevap vermesi gerektiği üzerine Carr ve arkadaşları (1992) bir çizelge sunmuşlardır.

⁸ (Ocakçı, M., İTÜ Mimarlık Fakültesi, Yaya Mekanları Basılmamış Ders Notları 2010)

Çizelge 2.2: Kamusal alanda ihtiyaçlar

Anlamlı Olma	<ul style="list-style-type: none">• Bireysel bağlar• Grup bağları• Toplumla kurulan bağlar• Biyolojik ve psikolojik bağlar• Diğer dünyayla kurulan bağlar
Demokratik Olma	<ul style="list-style-type: none">• Fiziksel Ulaşabilirlik• Görsel Ulaşabilirlik• Sembolik Ulaşabilirlik• Eylem özgürlüğü• Talep edebilme• Değişim
İnsan ihtiyaçlarına cevap verme	<ul style="list-style-type: none">• 1. İnsan boyutuyla ilgili kriterler<ul style="list-style-type: none">• Konfor• Dinlenme ve günlük sıkıntılardan kurtulma• Çevre ile pasif ve aktif iletişim• Macera ve sürpriz• 2. Fiziksel kurguyla ilgili<ul style="list-style-type: none">• Mekansal kapalılığın sağlanması,• Sınırların sürekliliğinin sağlanması ,• Görsel aks ve perspektif sağlanması• Yönlendirmelerin sağlanması,• Dolaşım sürekliliği sağlanması,• İşlevselliğin sağlanması,• Farklı düzlemlerde tasarım yapma,• Yer düzlemi ve objeleri kullanma,• İnsan ölçeğini yakalamak,• Mekanlar arası sürekliliğin sağlanması• Kamusal açık mekanlarla, kapalı mekanların ilişkisinin sağlanması,• Kentin okunabilirliğinin sağlanması:• Kentsel dokunun sürekliliğinin sağlanması:

Fiziksel kurgu ile ilgili kriterlerin kullanıcıdaki psikolojik yansımalarını saptamak, görselliği başarılı bir tasarım ortaya koymak kadar önemlidir. Cousin (1980), mekanın belirli sınırlarla tanımlanmış olmasının mekanda kapalılık hissini besleyip, bireyin kendini rahat ve güvende hissedeceğini belirtmiştir. Giritlioğlu (1981), görsel aks ve perspektiflerin, mekanı monotonluktan uzak tutup, çok sesli, anlamlı ve farklı yorumlanabilmesine olanak sağladığını kısaca mekanı görsel anlamda zenginleştireceğini vurgulamıştır. Trancik (1986), dolaşım sürekliliğini, mekanın çevresiyle birlikte güçlü ve çok yönlü algılanmasına yardımcı olduğunu, insan-çevre

etkileşimini artırdığını belirtmiştir. Alexander ve diğerleri (1977), mesafelerin bireylerde çekicilik ya da caydırıcılık hissi oluşturduklarını vurgulamışlardır. Kamusal alanlarda işlevselliğin sağlanması, Tancik'e (1986) göre, kentsel mekanın kullanım değeri ve çeşitliliği ile, kaç çeşit aktiviteye olanak sağladığıyla ilgilidir. Mekanın farklı kullanıcı profilindeki insan ihtiyaçlarına hizmet etmesi; kullanıcı sayısını, canlılığı ve mekanın insan üzerindeki cazibesini artırıcı rol oynamaktadır. Cullen (1995), farklı düzlemlerde tasarım yapmanın, yatay ve düşey düzlemde hem hareketlilik hem de psikolojik ihtiyaçlara imkan sunduğunu belirtmiştir. Farklı kotlarda tasarım, kamusal mekandaki aktif ve pasif etkileşim için uygun koşullar oluşturmaktadır. Üst kot, pasif kondağa yani etrafı izlemek ve göz temasından uzak olma ihtiyacına ve göz hizasının altındaki aktivitelerin dikkatini dağıtmamasına olanak sağlamaktadır. Alt kot ise, aktif kullanıcıların ortamda özgür olmasına, mekanın pasif kullanıcılarını rahatsızlık etmeme hissinden kurtulmalarına yardımcı olmaktadır. Tasarımda insan ölçeğini yakalamak, kullanıcı psikolojisinde kuvvetli bir etkiye sahiptir. İnsan ölçeğinden büyük mekanlar insanda, kendini güçsüz, ezik hissetme, boşluk hissi, alana hakim olmamanın getirdiği tedirginlik hissi yaratmaktadır. Okunabilirliği yüksek bir tasarım ise, iyi bir çevresel imge oluşturmaktadır. Zihninde o imgeyi taşıyan kişiye duygusal açıdan güvenlikte olduğu duygusunu vermektedir.. (Lynch , 1960).

Mekan tasarımlarında insanların psiko-sosyal gereksinimlerinin karşılanması da insanlar arasındaki ilişki boyutunu etkileyen, insan silüetinin kapsayan bilgilerin göz önüne alınması gerekmektedir. Özellikle görüş açısına ve mesafeye göre değişen, görme alanında ki nesnelerin görünüş netliği ile ilgili uzaklık ilişkilerini incelemek gerekmektedir.

- Konuşan iki insan arasındaki uzaklık : 2.10 – 3.60 m
- Görsel ilişki imkanının kaybolmaya başladığı uzaklık : 9m
- Bir yüzün ifadesini görmek için maksimum uzaklık: 12m
- Bir yüz görmek için gerekli maksimum uzaklık: 24m
- Yapılan bir eylemin ayırt edilme limiti: 135m
- Bir insan silüetini ayırt etmek için limit: 1200m
- Göz seviyesi 1.65 m de bulunan bir insan için ufuk uzaklığı : 4500 m dir.⁹

⁹ Doğan, İ Kocaleli Üniversitesi, Görsel Algılama Ders Notları

Kamusal alanlarda yapılan tasarımların belirtilen ihtiyaç kriterlerini karşılama durumu, mekanın kalite seviyesini oluşturacaktır. .bu nedenle, kalite kavramı mekanın kullanıcı ihtiyaçlarına cevap verme seviyesinin ölçülmesinde önemli rol oynamaktadır.

2.4. Kentsel Mekanlarda Kalite Kavramı

İnsanların davranışları, düşünceleri ve duyguları sadece insanın iç dünyasıyla değil, içinde bulunduğu dış dünyanın sahip olduğu yapıları çevrenin karakteristiği ile alakalıdır (Montello, 2007). İnsan-çevre etkileşim çalışmalarında, fiziksel çevrenin kişide yarattığı duygusal tepkileri (hoş, çekici, tercih edilebilir ya da itici, kalitesiz gibi düşünceler) araştırmaktan geçmektedir. (Van der Spek ve Houtkamp, 2008) Böylelikle kamusal alanların, kullanıcının hem fiziksel, hem de psikolojik ihtiyaçlarına cevap verme seviyeleri ölçülebilmektedir.

Burt (1978) kaliteyi, ihtiyaçların karşılanmasına imkan veren toplam özellikler olarak tanımlamıştır. Dolayısıyla, Kentsel mekanlarda kalite kavramı, kullanıcı ihtiyaçlarının cevap verme seviyesine bağlıdır.

Rapoport'a(1982) göre, yüksek nitelikte çevre bakımlı, bitkilendirilmiş, çöpsüz, boş parsellerin olmadığı, sokakları güvenli, yeterli ancak fazla lüks olmayan peyzaja sahip ve ticari yapıları az olan çevredir. Bu çevre canlandırıldığında ise, belli bir kullanıcı grubunun ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir imge oluşur. Ancak, kalite kavramını tanımlamayı ve sistematik olarak analiz etmek amaçlanıyorsa, bu imgenin hedeflenen kullanıcı için neden kaliteli olduğunu ve hangi ihtiyaçlarına karşılık verdiğini bilmek gerekmektedir.

Rapoport'un(1982) araştırmasının oluşturduğu daha kapsamlı bir çizelge aşağıdaki gibidir.

Çizelge 2.3: Rapoport'un tasarım elemanları listesi

Olumlu	Olumsuz
Fazla açık alan	Sıkışık
Kentsel aktivitelerden ayrı konut cepleri	Kütüphanelere, kamu sağlık merkezlerine, okullara, spor sahalarına, otobanlara yakınlık
Trafikten, tren yollarından ve kamu donatılarından uzaklaştırılmış yerler	Yoğun yaya trafiği ve çok ziyaretçi
Ana ulaşım akslarından ve toplu taşımadan uzak yerler	Çıplak toprak, binalar ve sokak arasında çimen olmaması
Yabancıların bulunmaması	Çöp
Bol çimen, bakımlı bahçeler, uyumlu peyzaj	Yabani otların varlığı
Doğal manzara noktalarına sahip açık alan	Ön bahçelerde çimen ve çalı yerine sebze bulunması
Çekici insan yapımı elemanların görüntüsü	Peyzaja az çaba harcanması
Sert zeminlerin azlığı	Bakımsız, sahihsiz parseller
Bakımlı peyzaj	Az ağaç, çalı veya çiçek
Bol ağaç	Sokakta park etmiş çok sayıda araç
Sokaktan ayrı otoparklar	Ticari, endüstriyel ve diğer konut dışı işlevler için park edenler
Çoğunlukla özel mülk	Gürültülü
Sessiz	Tek yön sokaklar
Dar sokaklar	Kaldırımların kötü durumda olmaları
Az trafik ışığı	Fazla satılık-kiralık ilan
Yenilik, “çağdaş yol dokuları”, örn. dolanan yollar, çıkmaz sokaklar vb.	

Tasarım elemanlarını listeleyen bu çizelge, sakin, gürültüsüz, “tanıdık” ve “güvenli” bir his veren bir mekan fikri oluşturmaktadır ve Rapoport'a göre, “kaliteli” kentsel mekanın gereksinimleridir. Farklı bir kullanıcı grubu üzerine yapılacak bir çalışmada farklı tasarım öğeleri belirlenebilecektir veya bir konut alanında uygun olabilecek bu kriterler bir ticaret alanında uygulanamayacaktır.. Çünkü bireylerin fiziksel ve psikolojik ihtiyaçları mekanın fonksiyonuna göre değişmektedir. Bu nedenle Kasmar (1970) çevre tanımlayıcı listesini tüm alanlara hitap edecek şekilde 197 sifattan oluşturmuştur.. Betchel (1987) bu sıfatları elemiş ve belli bir sistematığe oturtarak 67 sifata indirmiştir.

Çizelge 2.4: Kasmar’ın çevre tanımlayıcıları listesi, Betchel (1987)

Kasmar’ın Çevre Tanımlayıcıları Listesi

uygun boyut/uygunsuz boyut	çok büyük/çok küçük
cazip/cazip olmayan	etkileyici/etkileyici olmayan
çekici/çekici olmayan	davetkar/itici
güzel/çirkin	büyük/küçük
parlak renkler/mat renkler	açık/koyu ya da aydınlık/karanlık
neşeli/kasvetli	modern/eski moda
temiz/kirli	çok amaçlı/tek amaçlı
renkli/donuk	düzgün/dağınık ya da temiz/pis
konforlu/konforsuz	yeni/eski
rahat sıcaklık/rahatsız sıcaklık	düzenli/düzensiz
karmaşık/basit	tertipli/dağınık
modern/geleneksel	süslü/sade
elverişli/elverişsiz	hoş/nahoş
yayılan aydınlatma/direk aydınlatma	hoş koku/kötü koku
özgün/sıradan	özel/kamusal
havadar/basık	sessiz/gürültülü
verimli/verimsiz	geniş/dar ya da ferah/sıkışık
şık/süссüz	yumuşak aydınlatma/sert aydınlatma
boş/dolu	ışılıtlı/donuk
pahalı/ucuz	tarz sahibi/tarz sahibi olmayan
moda/demode	zevkli/zevksiz
göz alıcı renkler/hafif renkler	toplu/dağınık
boş alan/erişimi sınırlandırılmış alan	karişık olmayan/karişık
taze koku/ağır koku	kalabalık olmayan/kalabalık
işlevsel/işlevsel olmayan	sıra dışı/sıradan
şenlikli/iç karartıcı	kullanışlı/kullanışsız
akustik/kötü akustik	sıcak/soğuk
iyi renkler/kötü renkler	dengeli/dengesiz
iyi aydınlatma/kötü aydınlatma	iyi korunmuş/sağlıksız ya da bakımlı/bakımsız
iyi hatlar/kötü hatlar	iyi düzenlenmiş/kötü düzenlenmiş
iyi sıcaklık/kötü sıcaklık	iyi planlanmış/kötü planlanmış
iyi havalandırma/kötü havalandırma	iyi ölçeklenmiş/kötü ölçeklenmiş
	geniş/dar

Sıfat listeleri, bireylerin mekana olan duygusal tepkilerini ölçmede önemli bir araçtır. Mekanın bireyde oluşturacağı duygusal tepkiler (memnuniyet hissi), mekanın kalite düzeyi sonucu oluşacaktır. Önemli kıstas, kentsel mekanda kalite kavramını tanımlarken Rapoport’un kriterlerinin ya da Kasmar’ın oluşturduğu sıfatların neyi tanımlandığını bulmak gerekmektedir. Söz konusu kamusal bir alan olunca, araştırmacıyı, kentsel mekanlarda kalite parametrelerine yönlendirmektedir.

2.4.1. Kentsel Mekanda Kalite Parametreleri

Mekan kalitesiyle ilgili araştırmalar günümüzde giderek artan bir şekilde devam etmektedir. Belirtildiği gibi, kentsel mekanlarda kalite kullanıcı ihtiyaçlarının tatmin seviyesine bağlıdır. Dolayısıyla, kentsel mekanlarda kalite sadece yapısal değil, psiko–sosyal boyutu da kapsamaktadır.

Lynch (1984), “iyi Şehir yapısı” için beş kategori veya teori belirlemiştir. Bu teoriler Canlılık(sağlıklı bir evre), hissiyat (mekan veya kimlik hissi), uyma (bir yerin adapte olabilme yeteneği), erişim (insanlara, aktivitelere, kaynaklara, mekanlara, bilgiye), ve kontroldür (evrenin sorumluluk içinde kontrolü). Bir çok geliştirilmiş kamusal mekanda kalite parametrelerinin merkezinde bu yaklaşım vardır.

Greene (1992) mekansal kalite için dört ana kıstas belirlemiştir. Bu kıstaslar 4 adet alt başlıklar içermektedir.

- İşlev başlığının altında, bağlantı, güvenlik, konfor, çeşitlilik yer almaktadır.
- Düzen başlığı altında, tutarlılık, açıklık, devamlılık ve denge yer almaktadır.
- Kimlik başlığı altında, odak, birlik, karakter, ve müstesnalık
- Cazibe ve çekim başlığı altında, ölçek, uygunluk, canlılık ve uyum yer almaktadır.

Mevcut mekanda kaliteyi ölçmek ya da artırmak için yapılan alan çalışmalarında kullanıcıların mekan ile ilgili verilen ifadeleri derecelendirmeleri etkin bir araştırma yöntemidir. Çünkü, İfadeler (düşünceler) insanların hislerini oluşturmaktadır, hislerde bireyin eylemleri şeklinde somutlaşmaktadır. Aynı zamanda bu ifadeler mekanda bulunması gereken kalite parametrelerini de tanımlamaktadır.CABE¹⁰ (2007), kamusal mekanlarda kaliteyi artırmak için kullanıcıların mekanla ilgili hislerini, algılarını ve mevcut kaliteyi ölçmeye yönelik mekan Őekillendirici (Spaceshaper) anketini hazırlamışlardır. Anket 41 ifadeden oluşmaktadır. 8 adet boyuta ayrılmaktadır.

¹⁰ CABE, 1999 dan beri mimarlık, kentsel tasarım ve kamusal alan konuları üzerine İngiltere hükümeti danışman kurumu olarak çalışmaktadır.

- Erişim; kamusal açık mekanın fiziksel ve sembolik ulaşılabilirliğinin ölçüldüğü bölümdür.
- Kullanım; mekanın sunduğu imkanlar ve fırsatların ölçüldüğü bölümdür.
- Diğer insanlar; mekanı kullanan diğer insanların ve yapılan aktivitelerin farklılığının ölçüldüğü bölümdür.
- Bakım; mekanın ne kadar temiz tutulduğu ve ilgilenildiğinin ölçüldüğü bölümdür.
- Çevre; mekanın doğal ve fiziksel çevre şartlarına uygunluğunun ve güven hissini ölçüldüğü bölümdür.
- Tasarım ve görünüş; mekanın görünümünün ve beğeni seviyesinin ölçüldüğü bölümdür.
- Toplum; mekanın yerel insanlar için önemini ölçüldüğü bölümdür.
- Siz ; mekanın size nasıl hissettirdiğinin ölçüldüğü kısımdır.

Kalite düzeyinin bireyde yarattığı memnuniyet, mekanın kullanım sıklığı ve aktivite çeşitliliğinde önemli rol oynamaktadır. Gehl (2008), açık alan aktivitelerinin, dış mekanla kalitesinden etkilendiğini belirtmiştir. Gehl'e göre eğer dış mekanların kalitesi düşük ise sadece zorunlu aktiviteler ortaya çıkmaktadır, eğer dış mekanın kalitesi yüksekse zorunlu aktivitelerin süresi uzamaktadır Çünkü daha iyi fiziksel koşullar mevcuttur. Ek olarak isteğe bağlı aktivitelerde ortaya çıkabilmektedir. Çünkü mekan ve durumlar insanları durmak, oturmak, yemek yemek, oyun oynamak gibi etkinliklere davet etmektedir. Şehirde sokak ve mekanlar düşük kaliteli olduğunda minimum aktivite yer alır insanlar bir an önce eve gitmek için acele etmektedir.

Görüldüğü üzere, mekanın kalitesi ve cazibesi mekanın kullanım çeşitliliğini etkileyen bir unsurdur. Mekanı sadece geçiş amaçlı kullanan bireyin, mekanı vakit geçirme amaçlı kullanmasını sağlamak mekanın kullanıcıda yarattığı hissi olumlu yönde güçlendirmekten geçmektedir. Bu nedenle, son zamanlarda yapılan kamusal alan kalite artırma çalışmaları, fiziksel kurgudan daha çok fiziksel kurgun psikolojik yansımalarına odaklanmaktadır..Çünkü, kullanıcıların mekanı kullanmasında en önemli unsur bireyin o mekanda kendini nasıl hissettiği gerçeğidir.

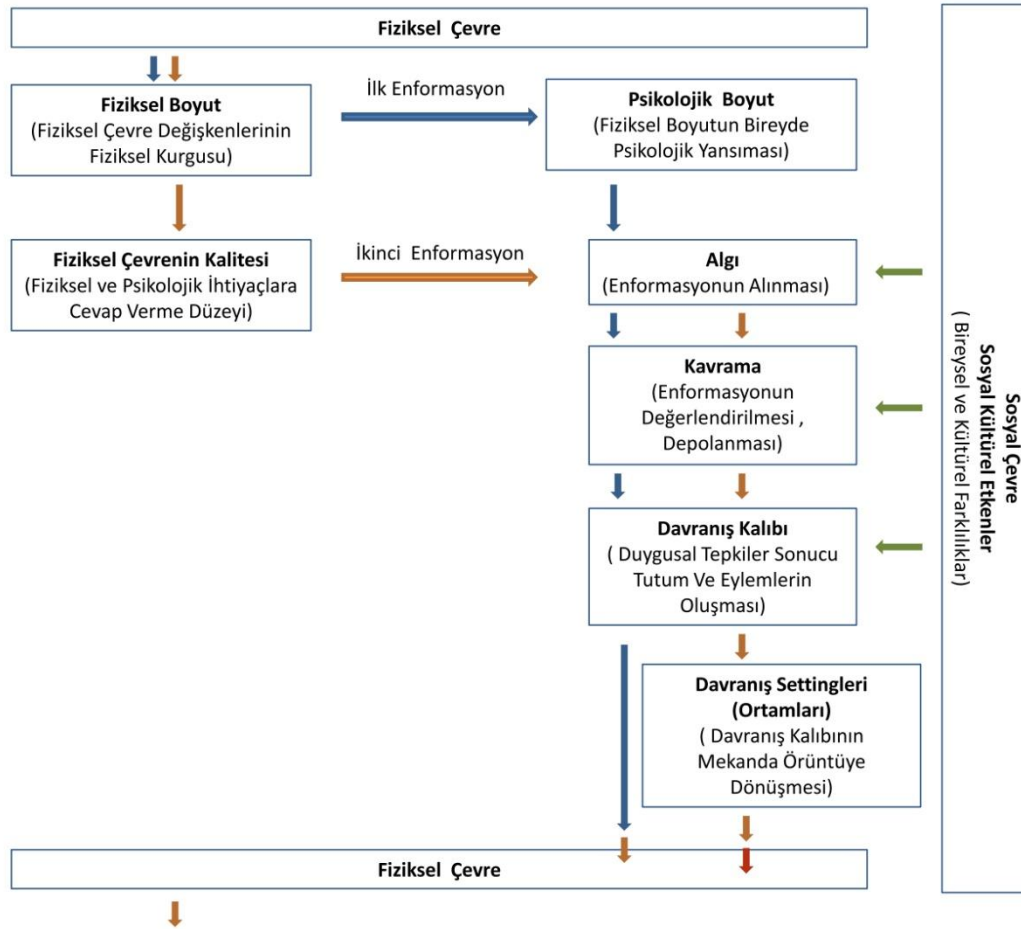
2.4.2. Kentsel Mekanlarda Kalite Kavramında Çevresel Psikolojinin Önemi

Konu edilen kentsel mekanda kalite parametrelerinin de işaret ettiği üzere, kalite kavramı çevre-insan etkileşimi sonucunda bireyin verdiği duygusal tepkilerle ilintilidir. Tanımlanan parametreler, kullanıcının alanı ne kadar verimli kullanabildiği ve nasıl hissettiğini belirlemeye yöneliktir. Bu ilişkiye örnek olarak Lang'in(1994) kentsel mekanlarda insan ihtiyaçlarının düzenlenmesi için Maslow'un(1947) ihtiyaç hiyerarşisini temel alması gösterilebilir. Buna göre, fizyolojik, güvenlik ile emniyet, bağlılık, saygınlık, kavramsal ve estetik ihtiyaçlar ve kendini gerçekleştirebilme, kentsel mekanın karşılaması gereken gereksinimlerdir. Bu görüş doğrultusunda kaliteli kentsel mekan, kullanıcının psikolojik ihtiyaçlarını da karşılayacaktır; kaliteli kentsel mekan kullanıcısının psikolojik gelişimi, mekanda kendini gerçekleştirme safhasında doğru ve olumlu şekilde etkilenecektir. Kullanıcı, çevresinden daha olumlu bir psikolojik durum sağladığında o mekanı kaliteli olarak tanımlayacaktır. Bu nedenle kentsel mekanda kalite düzeyi, yalnızca plastik öğelerin dayanıklılığı, malzemesi gibi materyal unsurlara bağlı değil, hedeflenen kullanıcıların psikolojik ihtiyaçlarına cevap vermesiyle ölçülmektedir.

2.5. Bölüm Sonucu

Toplumların gelişmesiyle insan için düşünen, tasarlayan ve inşa eden kısaca yaşanılan fiziksel çevreyi oluşturan bir unsur olarak farklı meslek grupları oluşmuştur. Bu oluşum süreciyle, mekanın hem tasarımcısı hem de kullanıcısı olan birey, kullanıcı rolünü; meslek grupları da kullanıcıların beklenti ve ihtiyaçlarını cevap vermeyi hedefleyen, üretici rolünü almıştır. Tasarımcıların kullanıcı tutum ve davranışlarını tahmin etme arayışı, çevresel psikoloji kuramlarını tasarım sürecine dahil etmiştir. Çünkü çevresel psikoloji; çevresel algı ve bilişsellik(kavrama), hisler, inançlar ve tutumlar, kişilik ve çevre kavramları olan mülkiyet, mahremiyet ve sınırlarla ilgilidir. Bu nedenle, kentsel tasarım çalışmalarında, disiplinler arası olan çevresel psikoloji biliminden faydalanmayı bir zorunluluk haline getirmiştir. Nitekim, tasarlanan mekan kamusal bir mekan olunca, kullanıcı tercihlerini, ihtiyaçlarını, ait olduğu kültürü, değer yargılarını ve sosyal davranışlarını dikkate almadan, yalnızca yapı çevresindeki estetik üzerine durulması kabul edilememektedir. Kamusal alan olma kıstasları yapılan tasarımla sağlanmaktadır. Temel kıstaslardan biri, kullanıcı ihtiyaçlarına hem fiziksel hem de psikolojik

boyutta cevap vermektir. Sadece fiziksel boyutta verilen cevaplar, başarılı bir görsellik ortaya koysa bile, kullanıcı için psikolojik tatmin daha önemlidir. Çünkü kullanıcıyı o mekana çekecek olan mekanın kullanıcıda yarattığı duygusal tepkilerdir. Diğer iki kıstas ise, mekanın demokratik olması ve bir anlama sahip olmasıdır. Bu kıstaslar esasında kentsel tasarım ile çevre psikolojisinin arayüz çalışmalarını oluşturmaktadır Çünkü kamusal mekanda yapılan tasarımlar, çevre-insan etkileşimin sonucu oluşan davranış kalıpları ve duygusal tepkilerle anlam bulmaktadır. Duygusal tepki olarak oluşan teşvik ya da engeller, davranış kalıplarının ortaya çıkmasıyla mekanı kullanma ya da kullanmama davranışı olarak çevreye geri yansımaktadır. Süreç, dinamik çift taraflı bir etkileşimle devam etmektedir. Kamusal mekan tasarımının kullanıcıların fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarına bütüncül bir cevap sunması kamusal mekanın kalite parametrelerine karşılık gelmektedir. .Kentsel tasarım sürecinde tüm bileşenler bir sisteme yerleştirildiğinde, fiziksel çevre- insan etkileşim şeması elde edilmiştir.

Şekil 2.4: Kamusal alanlarda çevre-insan etkileşim şeması

Çalışmada oluşturulan kamusal alanlarda çevre-insan etkileşim şemasında, kamusal alanların sahip olduğu iki boyuttan söz edilmektedir. Bunlar, kamusal alanda ortaya konulan tasarım ve bu tasarımın sosyal çevre ile birlikte bireyde yarattığı psikolojik boyuttur. Kamusal alan tasarımlarının kişide yarattığı psikolojik boyutun her alt basamağı sosyal çevrenin etkisi altındadır. Bu alt basamaklar, kamusal alanların birey tarafından algılanmasıyla başlamaktadır. Kamusal alanın bireye gönderdiği ilk enformasyonla birey mekanı algılar, kavrar ve değerlendirir. Bu değerlendirme sonucunda duygusal tepkiler; beğenme, tercih etme ya da etmeme gibi olumlu ya da olumsuz hisler oluşmaktadır. Bu duygusal tepkileri birey tarafından eyleme döküldüğünde davranış kalıpları oluşmaktadır. Birey mekanı kullanmayı tercih etmekte ya da etmemektedir. Mekanın bireyde yarattığı duygusal tepkiler olumlu ise birey mekanı kullanmayı tercih etmekte ve mekan-birey arasındaki etkileşim artmaktadır. Etkileşimin artması ile mekan kullanıcıya daha çok enformasyon göndermektedir. Bu enformasyon birey tarafından algıyla başlayan aynı psikolojik boyut süreçlerinden geçmektedir. Bu süreçler sonucunda oluşan davranış kalıpları mekanda bir süreklilik kazandığında davranış ortamları oluşmaktadır. Çalışmada davranış ortamları olarak mekanın birey tarafından vakit geçirme amaçlı kullanılması (oturma, dinlenme, kitap okuma, etrafı izleme kısaca mekana isteğe bağlı aktiviteler için gelme) ya da kullanılmaması şeklinde genel bir değerlendirmede ele alınmıştır.

Alan araştırmalarının kurgusu oluşturulan şema üzerine kurulmuş, Isodor Chein'in (1954) "entegral teoremi" temel alınmıştır. Le Compete'nin (1974) belirlediği davranış kalıbı konularında veri toplama tekniklerine paralel bir teknik uygulanmıştır. Aynı zamanda, "mekan kalite ve kullanıcı hisleri"ni ölçmeye yönelik CABE'nin(2007) oluşturduğu mekanın 8 boyutu ile ilgili ifadelerden ve bireyin mekanla ilgili bilişsellik hislerini ölçmeye yönelik Betchel'in sadeleştirdiği (1987) "Kasmar'ın çevre tanımlayıcısı" listesinden faydalanılmıştır.

3.ALAN ARAŞTIRMASI

Alan araŐtirması olarak İstanbul, Taksim Gezi Parkı seçilmiştir. Gezi Parkı, İstanbul'un hatta Türkiye'nin en önemli ve en yoğun meydanlarından biri olan Taksim Meydanı'nın kuzey doğusunda yer almaktadır. Gezi Parkı, gerek sahip olduğu merkezi konum, gerekse kamusal açık alan fonksiyonu yönünden, konu olan araştırma için uygun bir alandır.

3.1. Taksim Gezi Parkı'nın Konumu ve Mevcut Durumu

Taksim Gezi Parkı, İstanbul'un Beyoğlu ilçesindedir. Park, Taksim Meydanı ile Elmadağ arasında yer alan kent parkıdır. Park dört tarafı işlek caddeyle çevrilmiŐ bir yapı adasıdır. Tarihi süreçte, Topçu Kışlası ve Taksim Stadına ev sahipliği yapmış alan 1940 da modern bir bakış açısı ile, Henri Prost'un hazırladığı imar planı ile 2 numaralı kent parkına dönüŐtürülmüŐtür. Park fonksiyonu halen sürdürmekte olan ve bölgenin nefes alan bölgesidir. İstanbul'un en önemli meydanı olan Taksim Meydanı'na yakınlığı dolayısıyla kent parkı anlamını halen korumaktadır. Park aynı zamanda, Beyoğlu nikah dairesini bünyesinde barındırmaktadır.

Taksim Gezi Parkı güneyde Tak-1 Zafer Caddesi, kuzeyde Asker Ocağı Caddesi, doğuda Mete Caddesi ve batıda Cumhuriyet Caddesi ile çevrelenmiŐtir. Taksim Gezi Parkı, kaldırım seviyesinden yüksek kotta yer almaktadır. Taksim meydan yönünden yaklaşık 3 metre farkla başlayan kot Gezi Parkı metro çıkışına doğru 70 cm'e kadar alçalarak devam etmektedir. Aynı zamanda, Gezi Parkı'nın kendi içinde de kot farklılıklarına sahiptir.

Parkın ana girişi, Taksim Meydan yönü otobüs duraklarının olduğu güney merdivenlerdir. Merdivenlerden sonra giriş kısmı tamamen sert zeminden oluşmaktadır. Doğu ve batı kanatta seyir terasları bulunmaktadır. Teras katları parkın araç giriş bölgesine kadar uzanmaktadır. Orta alanla yaklaşık 1 metre kot farkı vardır. Batı kanadında hem parkın dışına hem de içine bakan seyir terası, parkın doğu girişine kadar devam etmektedir. GiriŐten sonra seyir terası yerini, yeme içme yerlerine sonrada nikah salonuna ve parkın kuzey doğusunda yer alan sanat galerisine

bırakmaktadır. Teras Araç giriş yoluyla kesilmektedir ve Taksim Gezi Parkı'nın, metro çıkışı olan bölgeye merdivenlerle ve rampayla bağlanmaktadır. Doğu kanadı, batı kanadına nazaran daha dengeli bir yeşil alan sert zemin dağılımı vardır. Bu kısımdan parka 3 adet giriş bulunmaktadır. Seyir terası batı kanadı boyunca oturma gruplarının ve çınar ağaçlarının yer aldığı bölgedir.

Şekil 3.5: Taksim Gezi Parkı ve çevresi, uydu görüntüsü

Bu bölgenin bir diğer özelliği, kanadın sonunda bulunan, yeme içme yerinin İstanbul Boğaz manzarasına sahip olmasıdır. Fakat bu alan özel mülkiyette olup parkın mülkiyetinde değildir. Doğu kanadı terası araç giriş yoluyla kesilmekte ve metro girişinin olduğu bölgeye rampa ve merdivenlerle bağlanmaktadır.

Batı ve doğu kanadı ortasında yer alan bölge parkın üst kodundan 1 metre aşağı kotta (81.40) yer alan alandır. Çocuk parkıyla başlayan orta kısım, yeşil alan ve sert zeminin dağılımı ile oturma fonksiyonuna hizmet etmektedir. Araç yoluna yakın, orta alanda havuz yer almaktadır. Gerek peyzaj gerekse tasarım açısından en zengin kısım bu alandır. Araç yolundan sonra düz kotta metro girişinin olduğu bölgeye bağlanmaktadır. Metro girişinin olduğu parkın kuzey bölgesi yine sert zemin ve yeşil zeminin dengeli bir şekilde dağıldığı kısımdır. Havuzun hizasından uzanan aks caddenin üzerinden bir köprü ile caddenin diğer tarafına bulunan parka bu bölgeden bağlanmaktadır..

Bir alanın mevcut durumda taşıdığı anlam ve önemi, tarihi süreçte yüklendiği fonksiyonlar ve anlamlarla kuvvetli bir ilişki içindedir. Bu amaçla Taksim Gezi Parkı'nın tarihi dönüşüm süreci incelenmiştir.

3.2. Tarihi Dönüşüm Süreci

Bugün Taksim Meydanı'nın kuzey doğusunda otobüs duraklarının bulunduğu alanın ardında kalan Taksim Gezi Parkı'nın kapladığı alanda 1930'lu yıllardaki imar hareketleri kapsamındaki yıkımından önce Taksim Topçu Kışlası yer almaktadır. III. Selim döneminde kapıkulu askerlerinin topçu sınıfı için inşa edildiği ve 1806'da tamamlandığı bilinmektedir (Kubilay, 1994).

Kışla 1913 yılından sonra askeri işlevlerinden ayrılıp I. Dünya Savaşı öncesinde pek çok yan işlevle kullanılmıştır. Belirtilen yan işlevler arasında hacıların konaklama alanı, at yarışları, cambazlık gösterileri, yangın söndürme gereçlerinin test edilmesi, balon uçurulması, ahır, bahçe vb bulunmaktadır. I. Dünya Savaşı sırasında güvenlik nedeniyle boşaltılmış ve satılmıştır. Savaş sonrası işgal dönemi ile birlikte kışlaya Fransız işgal kuvvetleri tarafından el konulmuş ve yeniden askeri amaçla kullanımı başlamıştır. Mütareke yıllarında Fransız işgal kuvvetlerine mensup Senegalli askerler burada barındırılmış, onların ayrılmasıyla boşalan kışlanın avlusunda Beyaz Ruslar at yarışları tertiplemişlerdir. Daha sonra o sıralarda Spor Alemi adlı bir spor dergisi

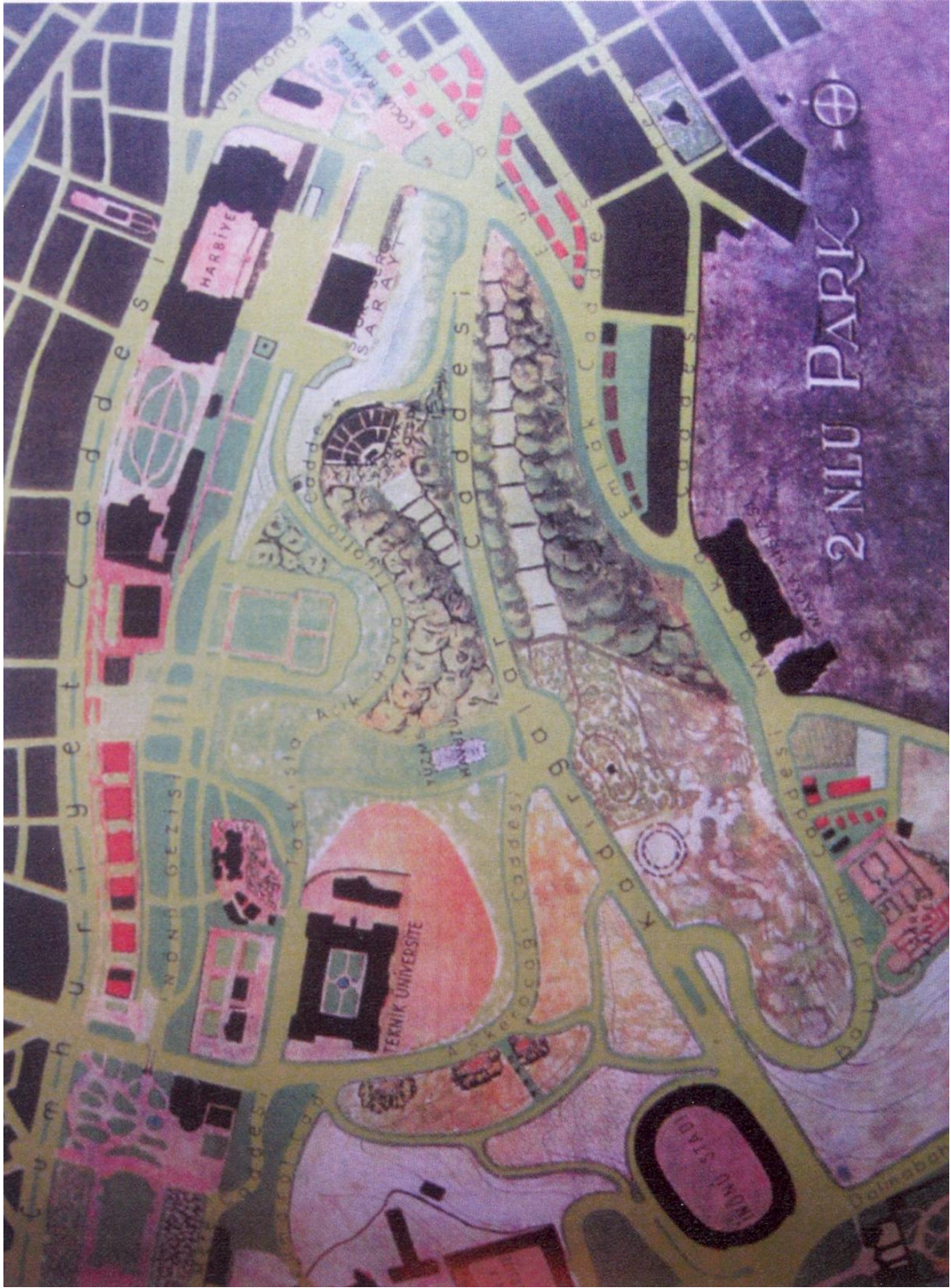
yayımlamakta olan Çelebizade Said Tevfik Bey boş durumda bulunan Taksim Kışlası'nın avlusunu 1921'de bir stadyum haline getirmiştir (Ar, 2006).

Şekil 3.6: Kışlanın yıkımına Mete Caddesi'ne bakan bölümden başlandığını gösteren fotoğraf. (İstanbul II No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Fotoğraf Arşivi)

Taksim'de büyük bir alana yayılan kışlanın boyutları yapının, bulunduğu alanın özelliklerinin oluşmasında belirleyici olmasına neden olmuştur. 1870'de konut yerleşimine izin verilmeyen yakın çevresinde, park ve bahçeler oluşturulmaya başlanmış ve ilk defa kent içinde büyük bir park düzenlemesi önerisi ile karşılaşmıştır. 1928 yılında Taksim Meydanı düzenlenmesine başlanmış, 25 Mart 1940'ta Taksim Stadyumu yıkılmaya başlanmıştır (Üzümkesici, 2010).

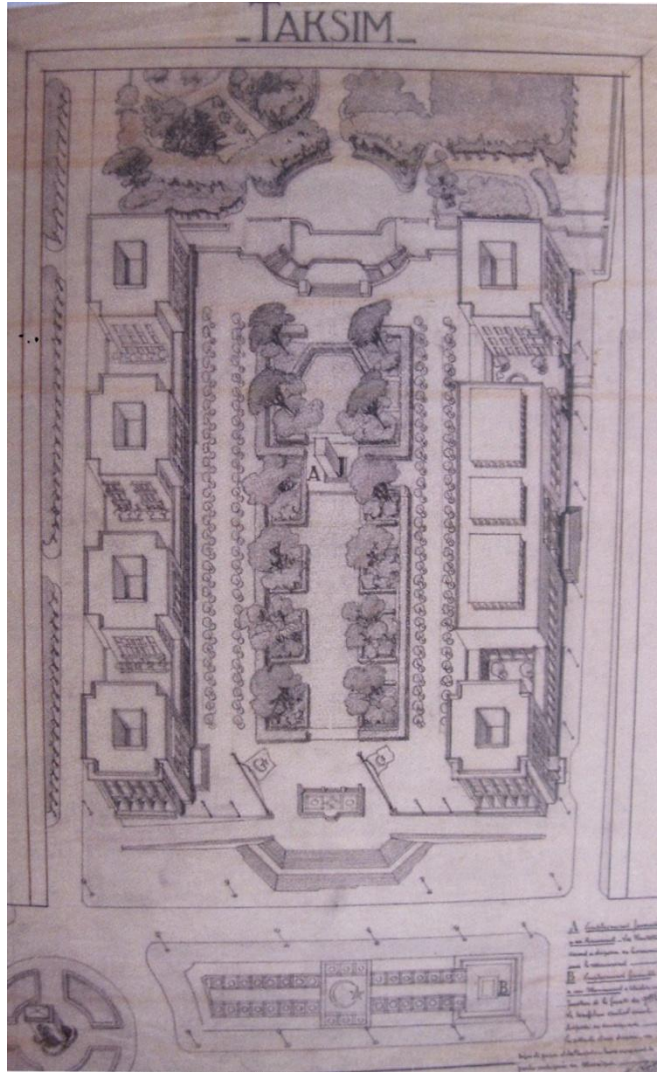
1930-1935 yılları arasında çıkan imar yasalarındaki değişikliklere bağlı olarak İstanbul Belediyesi kent planlaması üzerine çalışmak üzere Henri Prost'u davet etmiş ve 1936'da Prost bir sözleşme imzalamıştır. Prost'un planı 1939'da belediye başkanı ve vali Lütfi Kırdar döneminde onaylanmıştır. (Tapan, 2010). Prost Taksim-Harbiye arasında bir park önermiş, buna göre Taksim Gezisi ile başlayıp Maçka'ya doğru uzanan ve alt kotta Dolmabahçe ile sınırlanan bu park içinde büyük bir konferans vadisi oluşturmak istemiştir. Park çevresinde de konut alanları ve bunlara hizmet edecek spor tesisleri olacaktır. Parkın başlangıç noktası Taksim Kışlası'nın yıkımıyla açılan alanda düzenlenecek yeşil alandır (Prost,1937) Prost, bu parkı, yeni yerleşim alanının ana rekreasyon merkezi ve akciğeri olarak tanımlamaktadır. (Bilsel, 2001)

Şekil 3.7: 2 No'lu Park, 1/2000 Ölçekli Plan (1940'lar) (Bilsen ve Pinon 2010)

Kışlanın yıkımı 1940'ta ve 1941'e yayılan bir süreçte pek çok karşıt görüş uyandırmanın arifesinde gerçekleşmiştir. (Üzümkesici, 2010).

Prost'un 1937 Avrupa Ciheti Nazım Planı açıklama raporlarına göre Taksim Meydanı genişletilecek, çevresinde tiyatro, konferans salonu, sergi salonları, toplantı salonları, maç salonları, kulüpler, posta binası, otobüs garları ve otomobil parkları yapılacaktır. Lütfi Kırdar Emlak Bankası ve Belediye'den alınacak paralarla inşaatların başlaması için çalışmaktadır. Kışlanın Tramvay ve Mete Caddelerine bakan iki kanadına iki büyük apartman yapılacak, kışla arsasına büyük bir otel inşa edilecektir (bugün Intercontinental Otelinin arsası). Kışla zeminiyle Taksim Bahçesi arasındaki kot farkı bir merdivenle aşılabilecektir. Aynı yönde Surp Agop Mezarlığına doğru da bir köprü inşa edilecektir. (Bilsel, 2010).

Şekil 3.8: Taksim İnönü Gezisi Düzenlenmesi için aksonometrik çizim (Prost 1939, Bilsel, 2010)

Ancak bu anlaşmalar bir türlü sağlanamamış, savaş koşullarında inşaat maliyetlerinin yüksekliğinin de etkisiyle otel dışında bu binaların hiç biri yapılamamıştır

Prost planında 2 nolu park olarak gösterilen Taksim Gezisi yıkılan kışla alanından geçerek Valikonağı Caddesine uzanan bir yeşil hattın başlangıcını oluşturmaktadır. Gezi alanı kışlanın yıkılmasıyla ortaya çıkan alanda meydana bakan tarafta mermer tribünlerle, diğer tarafta da Taksim Bahçesi ile sınırlandırılmıştır Projenin başlangıcında eskiden stadyum olan orta kısma bir havuz yapılması düşünülmüş sonra bu fikir değiştirilerek havuz Taksim Bahçesi'yle parkın birleştiği yere yapılmıştır. (Üzümkesici, 2010).

Şekil 3.9: Gezi Parkı inşaat sonrasına ait fotoğraf (İstanbul Belediyesi, 1943)

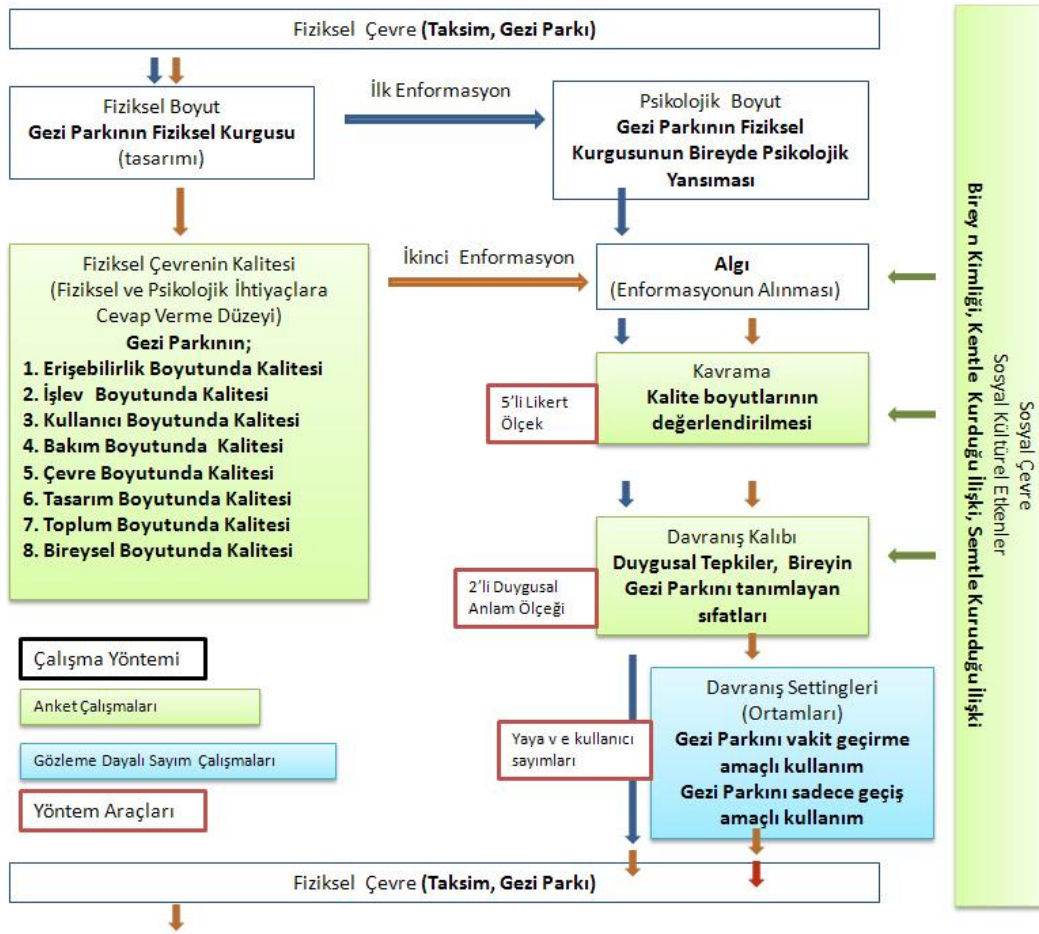
Gezi parkı inşaatı 1944'te sona ermiştir. 1944'te Gezi'nin Taksim Meydanı'na bakan güney kısmına dönemin cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün at üzerindeki heykelinin konması için bir kaide inşa edilmiş ancak heykel yerine dikilememiştir (Yaltırık, 1994). Park da İnönü Gezisi olarak değil Gezi Parkı olarak anılmaktadır.

Gezinin kuzeyinde Ceylan Oteli bulunmaktadır. Cumhuriyet caddesi tarafına kot farkından yararlanarak dükkanlar, kafeteryalar ve bir sanat galerisi inşa edilmiştir. Bunların hemen üstünde de Beyoğlu evlendirme dairesi ye düğün salonu olarak kullanılan gazino binası yer almaktadır. Bu son düzenleme 1967'de bitmiştir (Yaltırık, 1994).

38000 m² yüzölçümüne sahip olan Taksim Gezisi 1991-1992 yılları arasında yeniden elden geçmiştir. Bu dönemde dikdörtgen planlı parkın ortasına fiskiyeli büyük bir havuz inşa edilmiştir (Yaltrık, 1994).

3.3. Alan Çalışması

Alan çalışmaları literatür araştırması sonucunda oluşturulan kamusal alanlarda çevre-insan etkileşim şeması üzerine kurgulanmıştır.

Şekil 3.10: Çalışma şeması, kurgusu ve yöntemleri

Alan çalışmalarında birbiriyle bağlantılı olarak üç farklı yöntem kullanılmıştır. İlk yöntem gözlem çalışmasıdır. Bu yöntemde çalışma alanı, sahip olduğu farklı karakteristik özelliklere sahip park içi bölgelere ayrılmıştır. Kullanıcı-mekan etkileşimi ve kullanım yoğunluğunu saptamaya yönelik ikinci yöntem olan sayım çalışmaları, gözlem çalışmaları sonucu belirlenen sayım noktaları ve Gezi Parkı'nın karakteristik bölgeleri üzerinden yapılmıştır. Yaya sayımları mekana giriş yapan yayaların daha çok hangi girişleri tercih ettikleri, parkın hangi karakteristik bölgesini

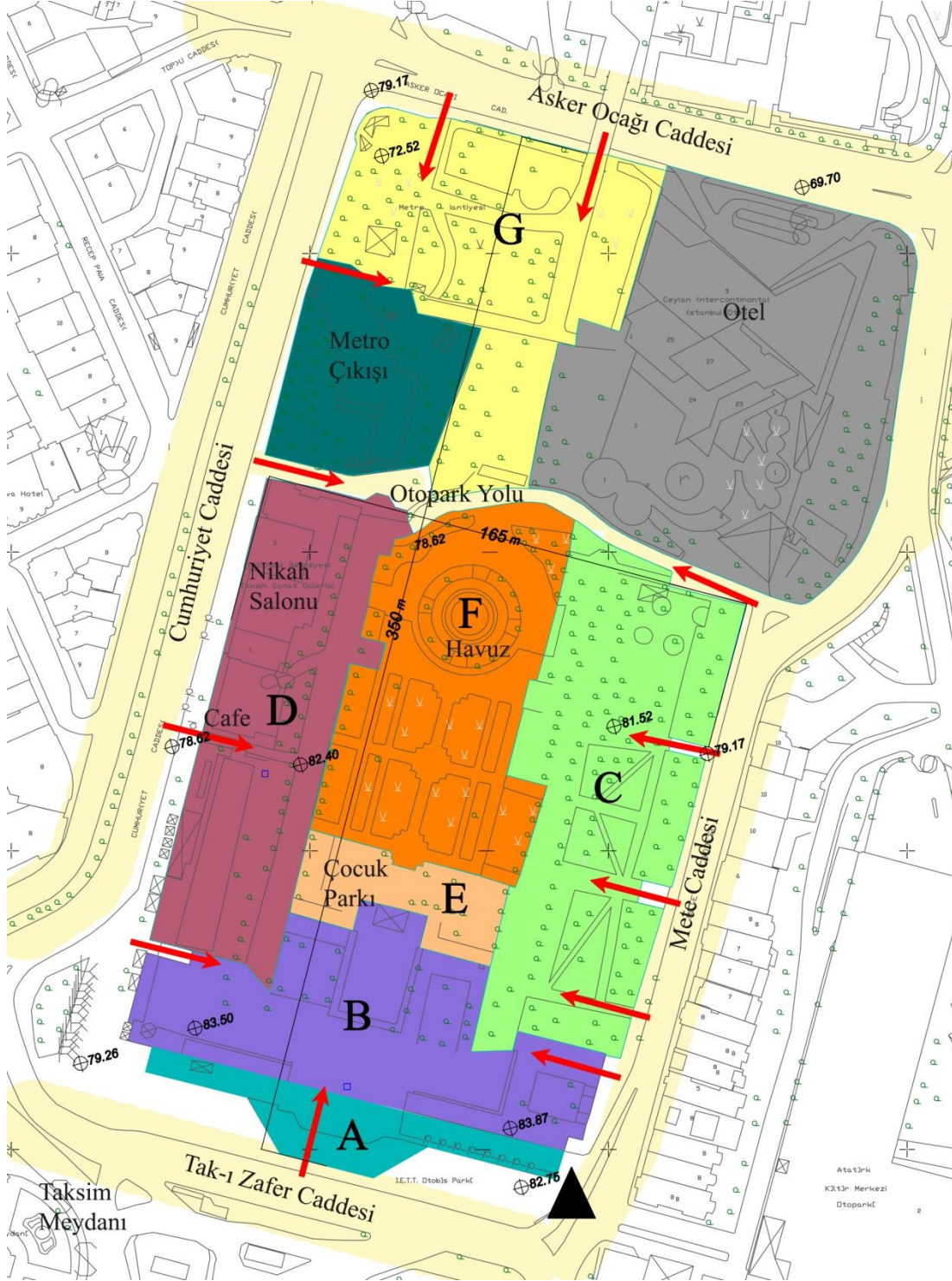
kullandıkları ve ne kadar oranla mekanı sadece geçiş için kullandığını saptamaya yöneliktir. Yaya sayım bulguları sonucunda mekanın kalite ve kullanıcı hislerini ölçmeye yönelik anket soruşturması yöntemine geçilmiştir. Anket büyüklüğü, yaya sayım bulguları sonucuna göre belirlenmiştir. Anket soruşturması iki farklı denek grubuyla yapılmıştır. Denek grupları, Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireyler ve işi/okulu Gezi Parkı çevresinde olup mekanı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerden oluşmaktadır. Anket soruşturmasının içeriği, bireyin kimliği, kentle kurduğu ilişki, Gezi Parkıyla kurduğu ilişki ve de Gezi Parkı'nı niteleyen sıfatlar bölümlerinden oluşmaktadır. Anketin tüm bölümleri istatistik yöntemleri kullanarak değerlendirilmiştir. Gezi Parkı'nın Kalite ve Kullanıcı Hisleri bölümü CABE "Spaceshaper" anketinden alınmıştır. Bu bölümde Gezi Parkı 8 boyutta 5'li Likert tipi ölçekle değerlendirilmiştir. Gezi Parkı'nı Tanımlayan Sıfatlar bölümünün değerlendirilmesi ise 2'li Duygusal Anlam Ölçeği kullanılmıştır. Son olarak saptanan bulgular, kategorik değişkenler ve denek grupları arasında çapraz sorgulamalara tabi tutulmuştur. Çapraz sorgulamalarda, kategorik değişkenlerin farklılığını saptamak için Person ki-kare ve Fisher'in kesin ki-kare testleri, sürekli değişkenlerin gruplar arası farklılığını saptamak için Mann-Whitney U testi kullanılmış ve alt hipotez test edilmiştir. Elde edilen tüm sonuçlar doğrultusunda çalışmanın ana hipotezi sorgulanmıştır.

3.3.1. Gözlem Bulguları

Gezi Parkı yer aldığı Taksim bölgesinin en önemli açık kamusal alanlarından biridir. Gerek sahip olduğu merkezi konum gerekse park fonksiyonu Taksim bölgesinin açık yeşil alan ihtiyacını karşılamak için yüksek bir potansiyel sağlamaktadır. Aynı zamanda Gezi Parkı, çevresindeki diğer kamusal fonksiyonlarla fiziki anlamda iyi bir bağlantıya sahiptir. Güney batısında yüksek yaya yoğunluğuna sahip Taksim Meydanı ve İstiklal Caddesi, güneybatısında Atatürk Kültür Merkezi ve kuzeydoğusunda üniversite kampusu yer almaktadır. Ticaret ve turizmin yoğun olduğu bölgede birçok otel bulunmaktadır. Ayrıca Gezi Parkı, Taksim Meydanı'ndan Maçka Parkı'na kadar uzanan yeşil aksın başlangıcıdır.

Dört tarafı işlek caddeyle çevrili park, kaldırım seviyesinden üst kotta yer almaktadır. Parkın yaya kaldırımıyla olan kot farkı güney girişte yaklaşık 3 metreyle başlayıp, parkın kuzeyine doğru yaklaşık 1 metreye inmektedir. Aynı zamanda Gezi Parkı, üst kot ve alt kot olmak üzere kendi içinde de kot farklılıklarına sahip alanlardan

oluşmaktadır. Gözlem çalışmaları için, Gezi Parkı sahip olduğu kot farklılığı ve karakteristik özelliklere göre yedi farklı karakteristikte olan bölgelere ayrılmıştır. Gözlem ve yaya sayımları bu bölgeler üzerinden yapılmıştır. Bölgeler harf ile kodlanmıştır.

Şekil 3.11: Gezi Parkı gözlem bulguları paftası

A Bölgesi, Gezi Parkı ile Taksim Meydanı arasında yer alan, parka giriş merdivenleriyle park meydan arasında bağlantının sağlandığı, parkın güney bölgesidir. Merdivenlere alternatif olarak, doğu ve batı yönünde park meydan ilişkisi rampalarla sağlanmıştır. Taksim Meydan yönü olduğu için bu bölgenin önemi büyüktür. Fakat girişin hemen önünde yer alan şehir içi otobüs durakları ve otobüs yoğunluğunu gerek görsel ulaşılabilirlik gerekse geçiş için engel teşkil etmektedir. A bölgesinde oturma bankları bulunmamakta, kullanıcılar basamak ve rampa duvarlarını oturmak için kullanmaktadır. Bölge 80 kotundan başlayarak 83 kotuna kadar çıkmaktadır.

Şekil 3.12: Gezi Parkı'nın A Bölgesi panoramik fotoğrafı

B Bölgesi, parkın Taksim Meydan yönü girişinden hemen sonra gelen, neredeyse tamamı sert zeminden oluşan, parkın daha çok iç meydan karakteristiğine sahip bölgesidir. Bu bölge birçok kamusal etkinlik ve aktiviteler için kullanılmaktadır (gözlemler sırasında, bu bölgede yapılan bazı aktiviteler Polis Günü, siyasi eylemler, hemşeri buluşmalarıdır). Etkinliğin olmadığı günlerde, çocuklar bölgeyi top oynamak için kullanmaktadır. Bölgenin diğer bir özelliği sahip olduğu seyir teraslarıdır. Güneydoğu ve güneybatı köşe teraslarından Taksim Meydan yönü, orta kısım terasından parkın iç bölgesini izlemek mümkündür. Bölgede oturma bankları bulunmamaktadır. Bireyler teras duvarlarına ya da kot farkından oluşan merdivenlere oturmaktadır. Bölge 83 kodunda, parkın üst kot bölgesinde yer almaktadır.

Şekil 3.13: Gezi Parkı'nın B Bölgesi panoramik fotoğrafı

C.Bölgesi, parkın doğu kanadında yer almaktadır. Mete Caddesi yönüne bakan bölge, oturma banklarının yoğun bulunduğu, yeşil ve sert zemin ilişkisine sahip, çınar ağaçlarının oluşturduğu aksta yer alan bölgedir. Bölge 82 kodunda parkın üst

kot bölgesinde yer almaktadır. Bu bölgeden, Mete Caddesi yönü ve parkın orta bölgesini izlemek mümkündür.

Şekil 3.14: Gezi Parkı C Bölgesi fotoğrafı

D Bölgesi, parkın batı kanadında yer alan bölgedir. Bölge fonksiyon olarak yeme içme yerlerine hizmet etmektedir. C bölgesinde olduğu gibi bu bölgede hem parkı izlemek hem de Cumhuriyet Caddesini izlemek mümkündür. Parkın üst kot (82) bölgelerinden biridir. Fakat bölgede kamuya ait oturma elamanı bulunmaktadır ve Cumhuriyet Caddesine bakan teras neredeyse hiç kullanılmamaktadır.

Şekil 3.15: Gezi Parkı D Bölgesi, yeme- içme alanı

Şekil 3.16: Gezi Parkı D Bölgesi Batı kanadı terası

D bölgesinin önemli diğer bir özelliği ise nikah salonu ve sanat galerisini barındırmasıdır. Bu binaların ön tarafı işletmesi belediyeye ait otopark olarak kullanılmaktadır.

E Bölgesi, çocuk parkının olduğu bölgedir. Çocuk parkın zemin döşemi kauçuktur ve etrafı oturma gruplarıyla çevrilmiştir. Parkın alt kot bölgesinde (81) yer almaktadır

Şekil 3.17: Gezi Parkı E Bölgesi, çocuk parkı

F Bölgesi, parkın kalbi niteliğindeki bölgededir. Peyzaj düzenlemeleri, ağaçlar ve havuz bölgenin görselliğini daha da artırmaktadır. Oturma elamanların diğer bölgelere oranla daha çok olduğu bir bölgedir fakat yeterli olmadığı gözlenmiştir. Kullanıcıların bazıları bu bölgede çimlere oturmayı tercih etmekte ve hafta sonları bu bölgede civar yerleşimin kadınları piknik de yapmaktadır. F bölgesi parkın en alt kotunda (79) yer almaktadır.

Şekil 3.18: Gezi Parkı F Bölgesi, orta alan

Şekil 3.19: Gezi Parkı F Bölgesi, havuz ve çevresi

Bu bölge parkın üst kottaki alanlara merdivenlerle bağlanmaktadır. Sadece burada değil parkın genelinde oturma grupları üç kişilik tasarlanmış ve tekil konulmuştur. Parkın sadece F bölgesinde doğu kanadının orta bölgeyle birleştiği merdivende banklar grup oluşturması için “L” şeklinde konulmuştur. Bu kısım daha çok emekli insanların tercih ettiği alandır.

Şekil 3.20: Gezi Parkı F Bölgesi, oturma grubu

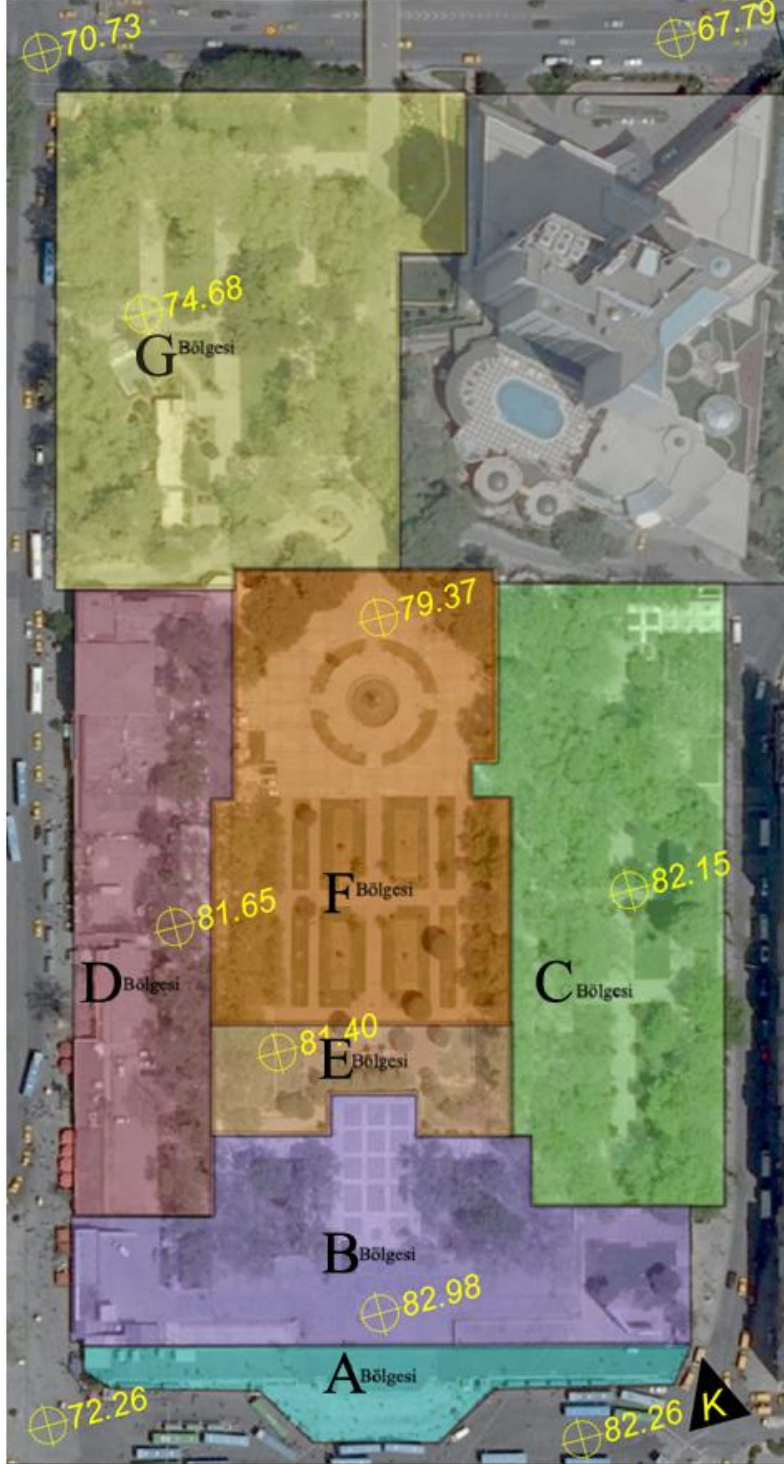
G Bölgesi, parkın bütününden araç yoluyla ayrılmaktadır. Sert zemin, yeşil alan, ağaçlar ve küçük bir süs havuzu barındırmaktadır. Oturma elemanları yoktur, kullanıcılar daha çok çime ve metro çıkışındaki duvara oturmaktadır. Bu bölge daha çok gelip geçme ve köpek gezdirme bölgesi olarak kullanılmadığı ve ayrıca kullanım yoğunlu en düşük bölgelerden biri olduğu gözlenmiştir.

Şekil 3.21: Gezi Parkı G Bölgesi, panoramik fotoğrafı

Gözlem sırasında bölgede bulunan bankların sayıları da tespit edilmiştir. A bölgesi, oturma elemanları yoktur, basamaklar kullanıcı tarafından oturma yeri olarak kullanılabilir. B bölgesi, oturma grubu yoktur, kulacıklar kot farkından dolayı oluşan duvarlara ve basamaklara oturmaktadır. C bölgesi, 35 adet 3 kişilik banklar

bulunmaktadır. D bölgesi, oturma elemanı olarak, sadece işletmenin masaları vardır. Kamu kullanımı için bank yoktur. İşletmenin 40 masası bulunmaktadır. E bölgesi, 17 adet 3 kişilik bank bulunmaktadır. F bölgesi havuzun ve çiçek düzenlemelerin olduğu bölgedir, havuz etrafında 8 olmak üzere alanda toplam 26 adet 3 kişilik bank bulunmaktadır. G bölgesinde de oturma elemanları yoktur.

Şekil 3.22: Gezi Parkı'nın farklı karakteristikte bölgeleri

Gözlem çalışmaları sırasında dikkat çeken diğer önemli bir husus ise, mekanın daha çok sadece geçiş amaçlı kullanılmasıdır. Bu bulgu alan araştırmalarını yaya sayım yönteminin uygulanmasına yönlendirmiştir.

3.3.2. Sayım Bulguları

Yaya sayım çalışmaları Gezi Parkı'nı geçiş amaçlı kullanan yayalar ve mekanı vakit geçirme amaçlı kullananların sayısı saptamaya yönelik yapılmıştır. Bu nedenle, iki farklı sayım yapılmıştır. Birinci sayım mekana giren yayaların sayımı ile farklı giriş noktalarındaki yaya giriş yoğunluğu saptamaya yöneliktir. İkinci sayım ise mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan yayaların sayımı ile kullanıcı yoğunluğunun parkın karakteristik bölgelerine göre dağılımını saptamaya yöneliktir.

Sayım için, hafta içi ve hafta sonu en yüksek kullanım saat aralıkları belirlenmiştir. Ayrıca hava durumu, sıcaklığı, nem oranı ve rüzgar yönü de not edilmiştir. Hafta içi, gün olarak hafta başlangıcı ve sonu olduğu için Pazartesi ve Cuma günleri seçilmiştir. Saat aralığı olarak hafta içi sabah 8:30 – 9:30, öğlen 12:30 – 13:30, akşam da 17:30-16:30 belirlenmiştir. Hafta sonu, hem Cumartesi hem de Pazar günü 14:30 – 15:30 arası sayım yapılmıştır. Toplamda 4 gün sayım yapılmıştır.

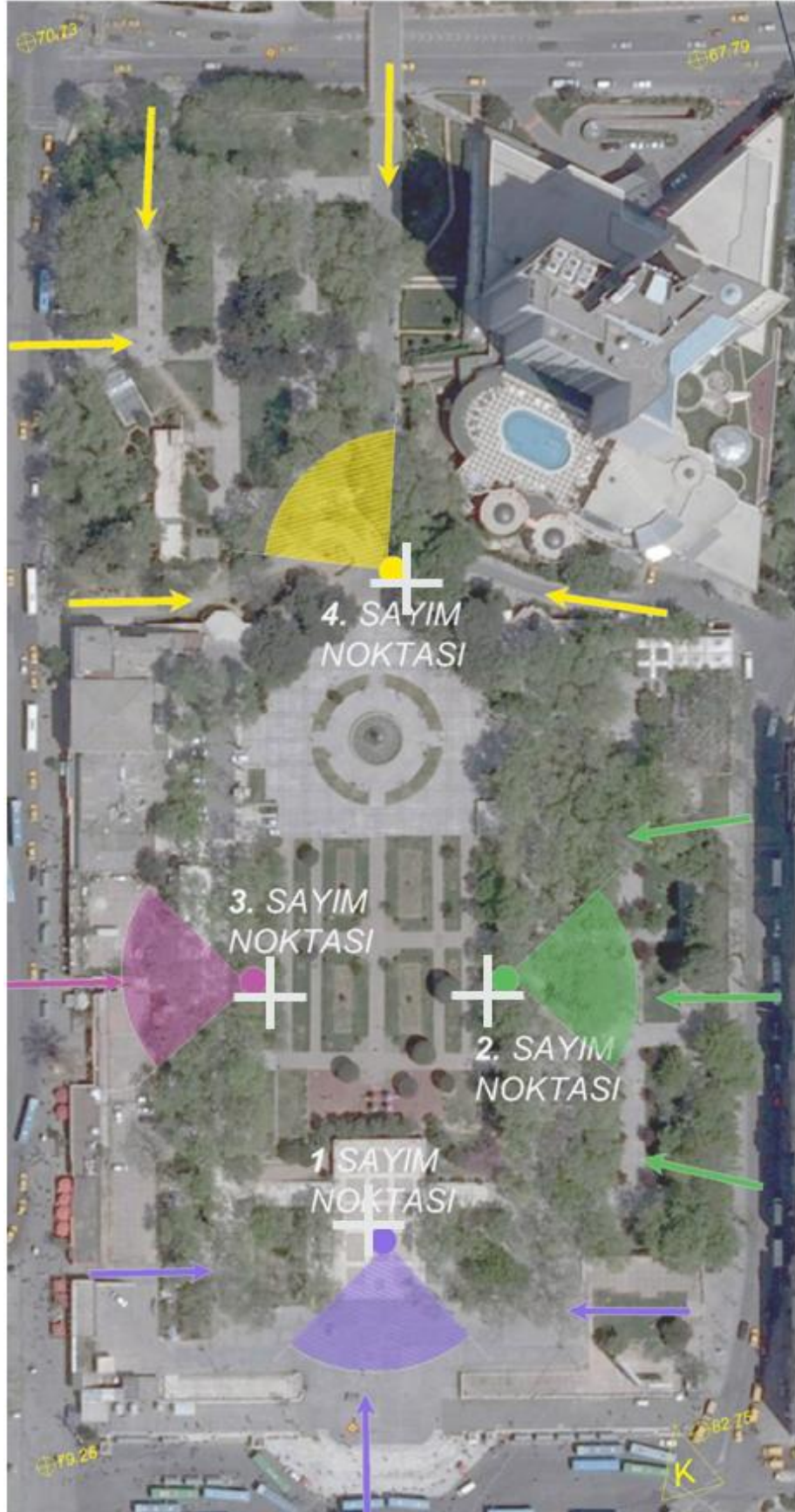
Yaya sayımları 15 dakika üzerinden günün en yoğun saat aralıklarında hesaplanmıştır. 15 dakika içinde geçen yaya sayımı oranı, sayım aralığı olan 1 saatte geçen yaya sayısını vermiştir. Sayım aralığında elde edilen rakamlar bir sonraki sayım aralığına kadar olan saat aralığında, yaya sayıların hesaplanmasında kullanılmıştır. Böylelikle, Taksim Gezi Parkı'nın 12 saatlik (8:30'dan – 20:30 kadar olan) yaya sayımı hesaplanmış bu hesap bir günlük yaya sayısı olarak kabul edilmiştir.

Parka giriş yapan yayaların yüzde kaçının mekanı sadece geçiş amaçlı kullandığını saptamak için yaya sayımı ve mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin sayımı birbiriyle bağlantılı bir şekilde yapılmıştır. Belirlenen zirve saatlerde önce mekanı kullanan bireylerin sayımı yapıldıktan sonra mekana giriş yapan yayaların sayımına geçilmiştir. Yaya sayımından sonra, mekanı kullanan bireylerin tekrardan sayımı yapılmıştır. Mekanı kullanan bireyleri arasında ki fark, mekana giriş yapan yayaların ne kadarının mekanı kullanmak için geldiğini saptamaya yardımcı olmuştur.

Parka giriş yapan yayaların sayımı gözlem çalışmalarında belirlenen dört farklı yaya sayım noktasından, mekanı vakit geçirmek için kullanan bireylerin sayımı da parkın yedi farklı karakteristikte olan bölgeleri üzerinden yapılmıştır.

Yaya sayım noktaları:

- 1.Sayım Noktası, Taksim Gezi Parkı'nın güney cephesinde Taksim Meydanına bakan bölgededir. Parkın ana girişi olan merdivenler, parkın doğu ve batı köşe teraslarındaki girişlerle birlikte 3 adet park girişini kapsayan sayım noktasıdır. B bölgesinde yer almaktadır
- 2.Sayım Noktası, parkın doğu cephesinde, Mete Caddesine bakan bölgede, Mete Caddesinden 3 adet giriş kapsayan sayım noktasıdır. C bölgesinde yer almaktadır.
- 3.Sayım Noktası, parkın batı cephesinde, Cumhuriyet Caddesine bakan bölgededir. Bu bölgede 1 adet parka giriş bulunmaktadır. D bölgesinde yer almaktadır.
- 4.Sayım Noktası, parkın kuzey cephesinde Asker Ocağı Caddesine bakan, Taksim Gezi Parkı metro çıkışının olduğu bölgededir. Diğer parktan köprü bağlantısı, doğu ve batı araba giriş yolu, metrodan parka giriş ve Asker Ocağın Caddesinden giriş olmak üzere 5 adet girişin bulunduğu sayım noktasıdır. G bölgesinde yer almaktadır.

Şekil 3.23: Gezi Parkı sayım noktaları

Hafta İçi Cuma Sayımı¹¹

Hafta içi Cuma sayımının yapıldığı günlük hava şartları aşağıdaki çizelgede verilmektedir.

Çizelge 3.5: Hafta içi Cuma, sayım günü hava şartları

Saat Aralığı	8:30 – 9:30	12:30 - 13:30	17:30 - 18:30
Hava Durumu	Güneşli	Güneşli	Güneşli
Hissedilen Sıcaklık	11 °C	12 °C	11 °C
Rüzgar Yönü, Şiddeti	GB, 26 Km/S.	GB, 16 Km/S	G, 8 Km/S
Nem Oranı	71%	54%	58%

Çizelge 3.6: Hafta içi Cuma günü yaya giriş sayım bulguları

Saat Aralığı	1 Sayım	2 Sayım	3 Sayım	4 Sayım	Toplam	
	Noktası Kişi Sayısı	Noktası i Kişi Sayısı	Noktası Kişi Sayısı	Noktası Kişi Sayısı		
Zirve Saatler	08:30 - 09:30	276	140	32	336	784
	12:30 - 13:30	368	168	56	456	1048
	17:30 - 18:30	304	208	80	408	1000
Gün içi Dağılım	08:30 -12:30	1104	560	128	1344	3136
	12:30 - 17: 30	1840	840	280	2280	5240
	17:30 - 20:30	912	624	240	1224	3000
1 Gün	08:30-20:30	3856	2024	648	4848	11376

Cuma günü yaya sayımında, yayaların mekana en çok giriş yaptığı saat aralığı öğle (12:30- 13:30) saatleridir. En çok giriş yapıldığı sayım noktası G bölgesinde yer alan 4.sayım noktasıdır. Gezi Parkı'na bir günde bu noktadan 4848 kişi giriş yapmıştır. Toplam da Cuma günü sayımında bir günde 11376 kişi parka giriş yapmıştır.

Çizelge 3.7: Hafta içi Cuma günü vakit geçirme amaçlı kullanım sayım bulguları

Saat Aralığı	A	B	C	D	E.	F	G	Toplam	
	Bölg.	Bölg.	Bölg.	Bölg.	Bölg.	Bölg.	Bölg.		
Zirve Saatler	8:30 - 9:30	2	1	7	2	4	6	1	23
	12:30 - 13:30	2	5	44	20	21	30	5	127
	17:30 - 18:30	7	20	43	30	23	31	6	160
Gün içi Dağılım	8:30 -12:30	8	4	28	8	16	24	4	92
	12:30 - 17:30	10	25	220	100	105	150	25	635
	17:30 - 20:30	21	60	129	90	69	93	18	480
1 Gün	08:30-20:30	39	89	377	198	190	267	47	1207

¹¹ 25 Mart 2011 Cuma günü yapılmıştır.

Kullanıcı (mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan birey) sayımlarında, bireyler mekanda vakit geçirmek için daha çok akşamüzeri (17:30-18.30) saatlerini tercih etmektedir. Parkın karakteristik bölgelerinden C Bölgesi Cuma sayımında en çok kullanılan bölge olarak tespit edilmiştir. Parkı bir günde vakit geçirme amaçlı 1207 kişi kullanmıştır. Bu değer sayım gününde mekana giriş yapan yayaların %10'udur.

Hafta İçi Pazartesi Sayımı¹²:

Sayımın yapıldığı güne dair hava durumu çizelgede verilmektedir..

Çizelge 3.8: Hafta içi Pazartesi sayım günü hava şartları

Saat Aralığı	8:30 – 9:30	12:30 - 13:30	17:30 - 18:30
Hava Durumu	Güneşli	Parçalı Bulutlu	Güneşli
Hissedilen Sıcaklık	10 °C	8 °C	10 °C
Rüzgar Yönü, Şiddeti	KB, 8 Km/S.	K, 31 Km/S	KB, 22 Km/S
Nem Oranı	62%	65%	50%

Mekana giriş yapan yayaların ve mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin sayım bulguları çizelgede verilmektedir.

Çizelge 3.9: Hafta içi Pazartesi günü yaya giriş sayım bulguları

	Saat Aralığı	1 Sayım	2 Sayım	3 Sayım	4 Sayım	Toplam
		Noktası Kişi Sayısı	Noktası i Kişi Sayısı	Noktası Kişi Sayısı	Noktası Kişi Sayısı	
Zirve Saatler	08:30 - 09:30	244	20	60	424	728
	12:30 - 13:30	164	96	84	404	748
	17:30 - 18:30	304	112	88	420	924
Gün içi Dağılım	08:30 -12:30	976	80	240	1696	2992
	12:30 - 17: 30	820	480	420	2020	3740
	17:30 - 20:30	921	336	264	1260	2772
1 Gün	08:30-20:30	2708	896	924	4976	9504

Pazartesi, hafta içi sayımında yayaların mekana en çok giriş yapılan saat aralığı akşamüzeridir. G bölgesinde yer alan 4.sayım noktası Cuma günkü sayımda olduğu gibi en yoğun girişin yapıldığı sayım noktasıdır. Pazartesi sayımında Gezi Parkı'na bir günde 9504 kişi giriş yapmıştır.

¹² 11 Nisan 2011 Pazartesi

Çizelge 3.10: Hafta içi Pazartesi günü vakit geçirme amaçlı kullanım sayım bulguları

Saat Aralığı		A Bölğ.	B Bölğ.	C Bölğ.	D Bölğ.	E. Bölğ.	F Bölğ.	G Bölğ.	Toplam
Zirve Saatler	8:30 - 9:30	0	2	7	1	7	9	0	26
	12:30 - 13:30	0	2	4	0	4	12	2	26
	17:30 - 18:30	8	10	30	11	5	33	3	100
Gün içi Dağılım	8:30 -12:30	0	8	28	4	28	39	0	104
	12:30 - 17:30	0	10	20	0	20	60	10	130
	17:30 - 20:30	24	30	90	33	15	99	9	300
1 Gün	08:30-20:30	24	48	138	57	43	155	69	534

Hafta içi iki sayımda da bireyler mekanda vakit geçirmek için daha çok akşamüzeri (17:30-18.30) saatlerini tercih etmektedir. Parkın karakteristik bölgelerinden F Bölgesi en çok kullanılan bölge olarak tespit edilmiştir. Parkı Pazartesi sayım gününde vakit geçirme amaçlı 534 kişi kullanmıştır. Bu değer gün içinde mekana giriş yapan yayaların %5,6'sıdır.

Hafta Sonu Cumartesi Günü Sayımı¹³

Sayım günü hava durumu bilgileri çizelgede verilmektedir.

Çizelge 3.11: Hafta sonu Cumartesi sayım günü hava şartları

Saat Aralığı	14:30 - 16:30
Hava Durumu	Güneşli
Hissedilen Sıcaklık	16 °C
Rüzgar Yönü, Şiddeti	GB, 21 Km/S.
Nem Oranı	55%

Hafta sonu Cumartesi sayımına ait bulgular çizelgede verilmektedir.

Çizelge 3.12: Hafta sonu Cumartesi günü yaya giriş sayım bulguları

Saat Aralığı	1. Sayım Noktası Kişi Sayısı	2. Sayım Noktası Kişi Sayısı	3. Sayım Noktası Kişi Sayısı	4. Sayım Noktası Kişi Sayısı	Toplam
14:30 - 15:30	632	128	84	648	1492
08:30 - 20:30	7584	1536	1008	7776	17904

Mekana en çok giriş yapılan parkın kuzey kısmında 4.sayım noktasıdır. Cumartesi gününde mekana 17904 kişi giriş yapmıştır.

¹³ 26 Mart 2011 Cumartesi günü yapılmıştır

Çizelge 3.13: Hafta sonu Cumartesi günü vakit geçirme amaçlı kullanım sayım bulguları

Saat Aralığı	A Bölğ.	B Bölğ.	C Bölğ.	D Bölğ.	E. Bölğ.	F Bölğ.	G Bölğ.	Toplam
14:30 - 15:30	17	32	53	47	55	75	8	287
08:30 - 20:30	204	384	636	564	660	900	96	3444

Bu sayımda Gezi Parkı'nın en çok kullanılan bölgesi havuzun yer aldığı F bölgesidir. Cumartesi gününde mekanı 3444 kişi vakit geçirme amaçlı kullanmaktadır. Bu bulgu Cumartesi günü mekana giriş yapan yayaların %19.2' sini oluşturmaktadır.

Hafta Sonu Pazar Günü Sayımı ¹⁴

Sayım yapılan Pazar gününün hava durumu çizelgede verilmektedir.

Çizelge 3.14: Hafta sonu Pazar sayım günü hava şartları

Saat Aralığı	14:30 - 16:30
Hava Durumu	Güneşli
Hissedilen Sıcaklık	11 °C
Rüzgar Yönü, Şiddeti	KB, 24 Km/S.
Nem Oranı	62%

Yaya girişlerine ait bulgular çizelgede verilmektedir.

Çizelge 3.15: Hafta sonu Pazar günü yaya giriş sayım bulguları

Saat Aralığı	1. Sayım Noktası Kişi Sayısı	2. Sayım Noktası Kişi Sayısı	3. Sayım Noktası Kişi Sayısı	4. Sayım Noktası Kişi Sayısı	Toplam
14:30 - 15:30	664	156	136	692	1648
08:30 - 20:30	1968	1872	1632	8304	19776

Mekana en çok giriş yapılan parkın kuzey kısmında 4.sayım noktasıdır. Pazar günü mekana 17904 kişi giriş yapmıştır.

Çizelge 3.16: Hafta sonu Pazar günü vakit geçirme amaçlı kullanım sayım bulguları

Saat Aralığı	A Bölğ.	B Bölğ.	C Bölğ.	D Bölğ.	E. Bölğ.	F Bölğ.	G Bölğ.	Toplam
14:30 - 15:30	4	20	44	45	27	81	6	227
08:30 - 20:30	48	240	528	540	324	972	72	2724

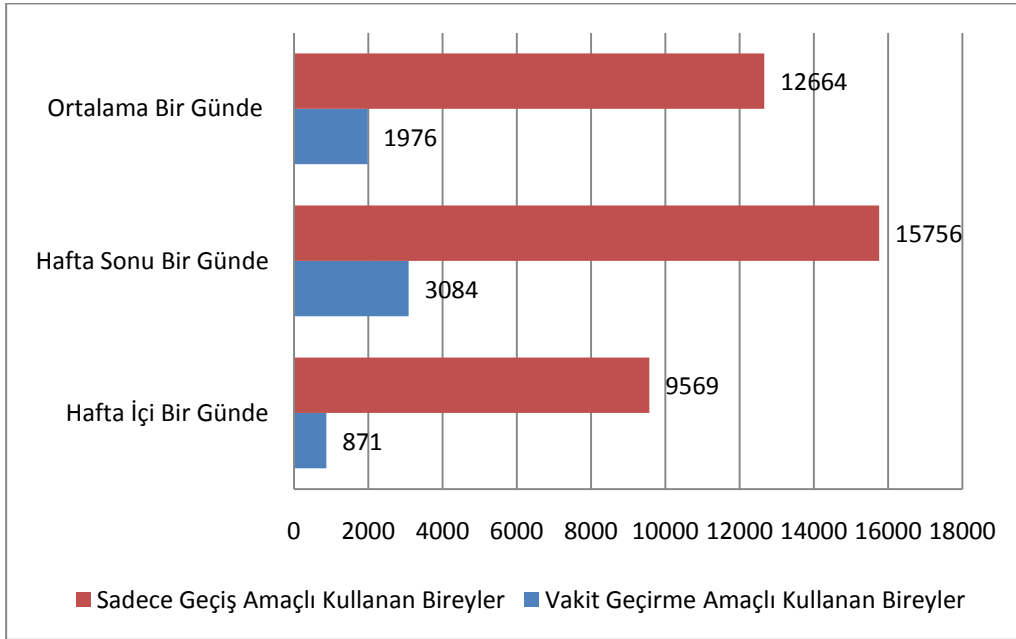
¹⁴ Nisan 2011 Pazar günü yapılmıştır.

Bu sayımda da mekanın en çok kullanılan bölgesi F Bölgesi olduğu saptanmıştır. Pazar gün mekanı 2724 kişi vakit geçirme amaçlı kullanmaktadır. Bu bulgu mekana giriş yapan yayaların %13,7' sini oluşturmaktadır.

Hafta içi bir günde mekana 10440 kişi giriş yapmaktadır. 871 (%8,3) kişi mekanı vakit geçirmek amaçlı kullanmakta, 9569 (%91,4) mekanı sadece geçiş için kullanmaktadır.

Hafta sonu bir günde mekana 18840 kişi giriş yapmakta, bunların 3084(%16) mekanı vakit geçirmek için kullanırken, 15756 (%84) kişi sadece geçiş amaçlı kullanmaktadır.

Hafta içine ve sonuna bakmaksızın Gezi Parkı'na bir günde 14640 kişi giriş yapmakta, 1976'sı (%13.5) mekanı vakit geçirme amaçlı kullanıcılardan, 12664'ü (% 86,5) sadece geçiş için kullanmaktadır.

Şekil 3.24: Yaya sayım karşılaştırmaları

3.3.3. Anket Soruşturması Bulguları

Anket çalışmaları gözlem bulguları ve sayım bulgularından elde edilen verilere göre hazırlanmıştır. İki denek grubuyla çalışılan anket soruşturması mekanın kullanıcı da yarattığı kalite hissi ve kendisini mekanda nasıl hissettiğini saptamaya yöneliktir. Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireyler birinci denek grubu olup, sayım çalışmasında tespit edilen mekanı bir günde vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin % 3'ünden oluşmaktadır. İkinci denek grubu, Gezi Parkı'nı vakit geçirme için kullanmayan bireylerden oluşmakta ve birinci denek grubu kişi sayısına eşittir. Toplamda 112 adet anket yapılmıştır.

Anket altı ana bölümden oluşmaktadır. Bireyin kimliği, kente- semtle- araştırma alanı ile- kurduğu ilişki bölümü tüm denek gruplarıyla yapılmıştır. Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan denegin mekan-kullanım ilişkisi ve Gezi Parkı'nın kalite ve kullanıcı hisleri, mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan deneklerle yapılmıştır. Gezi Parkı'nı tanımlayan sıfatlar bölümü her iki denek grubuyla da yapılmıştır

Deneğin Kimliği

Bireyin kimliği bölümü, anket yapılan bireyi ait cinsiyet, yaş ve eğitim durumu bulgularından oluşmaktadır.

Çizelge 3.17: Anket deneğinin kimliği

Denek Grubu		Vakit Geçiren Bireyler	Vakit Geçirmeyen Bireyler
Kimlik Değişkeni		Yüzde Dağılımı	Yüzde Dağılımı
Cinsiyet	Kadın	28.6	60.7
	Erkek	71.4	39.3
Yaş Aralığı	<, 35	80.4	92.9
	36 - 55	10.7	7.1
	56, <	8.9	0
Eğitim Durumu	İlkokul	12.5	0
	Ortaokul	23.2	0
	Lise	37.5	0
	Üniversite	23.2	71.9
	Y. Lisan	0	19.6
	Doktora	0	8.9
Meslek	Memur	26.8	17.9
	S.Meslek	55.4	39.3
	Ev Hanımı	7.1	0
	Öğrenci	42.9	42.9

Çalışma alanı olan Taksim Gezi Parkı vakit geçirme için kullanan bireylerin %71,4'ü erkek, vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerin ise %60,7'si kadınlardan oluşmaktadır. İki denek grubunun bireyleri de büyük çoğunlukla 35 yaş ve 35 yaş altı aralığındadır. Gezi Parkı'nı vakit geçirme için kullanan bireylerin %37,5'nin eğitim durumu lise, vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerin %71,9'unun eğitim durumu üniversitedir. Meslek durumu ise, Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin %55,4'ü serbest meslek çalışanı, vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerin %42,9'u öğrencilerden oluşmaktadır.

Deneğin Kent ile Kurduğu İlişki

Bireyin kent ile kurduğu ilişki bölümü, anket yapılan bireyin İstanbul'da ikamet süresi ve ikamet yerine ait bulgulardan oluşmaktadır

Çizelge 3.18: Deneğin kent ile kurduğu ilişki

Denek Grubu		Vakit Geçiren Bireyler	Vakit Geçirmeyen Bireyler
Kentle İlişkisi		Yüzde Dağılımı	Yüzde Dağılımı
İstanbul'da İkamet Süresi	1 - 19	51.8	71.4
	20,<	48.2	28.6
İkamet Yeri	1.Grup Beyoğlu	44.6	7.1
	2.Grup Şişli, Fatih, Kağıthane, Beşiktaş	14.3	48.2
	3.Grup Gazi Osman Paşa, Üsküdar, Sarıyer, Kadıköy	21.4	28.6
	4.Grup Diğer ilçeler	19.6	16.1

İki denek grubunun bireylerinde İstanbul'da ikamet süresi çoğunlukla 20 yıl altıdır. Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin %44,6'sı Gezi Parkı'nın yer aldığı Beyoğlu ilçesinde, vakit geçirmeyen bireylerin %48,2 Beyoğlu'na komşu ilçelerde oturmaktadır.

Deneğin Semtle Kurduğu İlişki

Deneğin semt ile kurduğu ilişki bölümü, deneğin çalışma alanı olan Gezi Parkı'nın yer aldığı Taksim bölgesi ile olan ilişkisine dair bulguları saptamak amaçlıdır. Bu bulgular anket yapılan bireyin Taksim'e gelme sıklığı ve Taksim'e gelme nedeninden oluşmaktadır.

Çizelge 3.19: Deneğin Taksim ile kurduğu ilişki

Denek Grubu		Vakit Geçiren Bireyler	Vakit Geçirmeyen Bireyler
Semtle İlişkisi		Yüzde Dağılımı	Yüzde Dağılımı
Taksime Gelme Sıklığı	Her Gün	44.6	67.9
	Hafta Bir	35.7	25
	Ayda Bir	16.1	5.4
	Daha Az	3.4	1.8
Taksime Gelme Nedeni	Okulum/işim burada	10.7	87.5
	Yolumun üzeri	10.7	3.6
	Evim burada	37.5	7.1
	Gezmek için	41.1	1.8

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin %42,9'u, vakit geçirmeyen bireylerin %67,9'u Taksim'e "her gün" gelmektedir. Gezi Parkı'nı vakit geçirme için kullanan bireylerin %42,9'unun Taksim'e gelme nedeni "gezmek için", Gezi Parkı'nda vakit geçirmeyen bireylerin %87,5'i "okulu veya işi Taksim'de olduğu için"dir.

Deneğin Araştırma Alanı ile Kurduğu İlişki

Deneğin mekan ile kurduğu ilişki bölümü, anket yapılan bireyin çalışma alanı olan Gezi Parkın ile olan ilişkisine dair bulguları saptamak amaçlıdır. Bu bulgular anket yapılan bireyin Gezi Parkı'nı kullanma nedenleri ve vakit geçirme amaçlı kullanma sıklığından oluşmaktadır.

Çizelge 3.20: Deneğin Gezi Parkı ile kurduğu ilişki

Denek Grubu		Vakit Geçiren Bireyler	Vakit Geçirmeyen Bireyler
Mekanla İlişkisi		Yüzde Dağılımı	Yüzde Dağılımı
Gezi Parkı'nı Kullanma Amaçları	Geçiş	39.3	64.3
	Vakit Geçirme	100.0	0
Vakit Geçirme İçin Kullanma Sıklığı	Her Gün	17.9	0
	Hafta Bir	42.9	0
	Ayda Bir	23.2	0
	Daha Az	14.5	0
	Hiç Kullanmıyorum	0.0	100

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerin %64,3'ü parkı geçiş için kullanmaktadır. Bu bireylerin geçiş amaçlı kullanma sıklığı ise %39,4'sı "ayda bir ya da daha az", %36,4 oranla "haftada bir" ve %22,4 oranla "her gün"dür.

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin %42,9'u parka "hafta da bir gün" gelmektedir.

Gezi Parkı'nı ayda birden daha az kullanan ya da hiç kullanmayan bireylerden, bunun sebebini saptamak için verilen ifadeleri 5'li ölçekte derecelendirmeleri istenmiştir. Bu ifadeler, Taksim Gezi Parkı civarında, işi okulu olan ya da oturan fakat Taksim Gezi Parkı'nı kullanmayan özelliklerine sahip, rast gele seçilen kişilerle yapılan pilot çalışmayla saptanmıştır.

Çizelge 3.21: Deneğin Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı az kullanma ve hiç kullanmama neden ifadeleri

Dereceler	Çok Önemli	Önemli	Önemli olabilir	Önemsiz	Hiç Önemi Yok
1.Taksim Gezi Parkı'nı güvenli bulmuyorum	32.5	23.4	16.9	9.1	18.2
2 Taksim Gezi Parkı'nı kullanmak aklıma gelmiyor (benim için bir anlam ifade etmiyor)	19.5	18.2	26	14.3	22.1
3.Tekin olmayan kullanıcıların yarattığı olumsuz etkiden dolayı.	31.2	31.2	18.2	5.2	15.6
4 Taksim Gezi Parkı'nın kaldırım seviyesinden üst kotta olması	16.9	14.3	19.5	7.8	40.3
5. Vaktim olduğunda Taksim Gezi Parkı'nda harcayacağım vakti istiklalde ya da baksa bir mekanda harcamayı tercih ediyorum.	44.2	27.3	11.7	3.9	13.0
6.Günlük hayatta parka giden birisi değilim.	23.4	18.2	26.0	11.7	20.8
7.Barındırdığı kullanımları yeterli bulmuyorum, bana cazip gelmiyor.	48.1	28.6	7.8	9.1	6.5
8.Giriş noktaları davetkâr değil, parkın içine yönlendiriciliği az buluyorum.	37.7	29.9	11.7	13.0	7.8
9.(Gelip- geçerken) Ana girişte merdiven önündeki otobüs duraklarından dolayı kullanmıyorum.	27.3	16.9	15.6	14.3	26.0

İfade cevaplarının yüzde dağılımında, çok önemli neden sıklığının fazla olduğu görülmektedir. İfadeler arasında en yüksek değeri alan aynı zamanda Gezi Parkı'nın işlevselliğini de ölçen "Gezi Parkı'nın barındırdığı kullanımları yeterli bulmuyorum, kullanmak bana cazip gelmiyor" ifadesi bireylerin %48,1'den çok önemli neden

cevabını almıştır. İkinci sırada, Gezi Parkı'nın rekabet özelliğini de ölçen “Vaktim olduğunda Taksim Gezi Parkı'nda harcayacağım vakti istiklalde ya da baksa bir mekanda harcamayı tercih ediyorum.” İfadesi bireylerin %44,2'den çok önemli neden cevabını almıştır. Üçüncü sırada, Gezi Parkı'nın davetkarlığını da ölçen “Giriş noktaları davetkâr değil, parkın içine yönlendiriciliği az buluyorum.” İfadesi bireylerin %37.7'sinden çok önemli neden cevabını almıştır.

Gezi Parkı'nı Vakit Geçirme Amaçlı Kullanan Deneğin Mekan-Kullanım İlişkisi

Anketin bu bölümü sadece “Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireyler” ile yapılmıştır. Bireylerin vakit geçirme amaçlı kullanma zamanları, kullanma nedenleri ve mekanın sahip olduğu karakteristik özellik gösteren bölgelerine göre kullanıcı yoğunluklarına dair bulguları içermektedir.

Çizelge 3.22: Deneğin Gezi Parkı'nı vakit geçirme için kullanım zamanları

Denek Grubu		Vakit Geçiren Bireyler
Mekan Kullanım Zamanları		Yüzde Dağılımı
Mevsim	Yazın	100
	Kışın	44.6
Hafta	Hafta İçi	17.9
	Hafta Sonu	57.1
	Hafta Sonu/İçi	25
Gün İçi	Sadece Gündüz	53.6
	Sadece Akşam	0
	Her Zaman	46.4
Saat Aralığı	09:00 - 11:00	1.8
	11:00 - 14:00	16.1
	14:00 - 17:00	44.7
	17:00 -19:01	1.8
	Değişken	35.7

Gezi Parkı'na vakit geçirme amaçlı gelen bireylerin genellikle yazın gelmeyi tercih etmektedir. Bireylerin %63,4'ü mekanı kışın kullanmamaktadır. Bireylerin %57.1'i mekana hafta sonu gelmektedir. Mekanı sadece akşam kullanan birey yoktur. Bireylerin %44.7'si mekanı öğleden sonra, 14:00 -17:00 aralığında kullanmaktadır.

Çizelge 3.23: Deneğin Gezi Parkı'nı kullanma nedenleri

Mekamı Kullanma Nedenleri	Yüzde Dağılımı
• Açık havanın tadını çıkarmak için	17.4
• Etrafı izlemek için (peyzaj öğeleri ya da insanlar)	15.8
• Dinlenme ve düşünme için	13.8
• Yürüyüş için	11.2
• İçinden geçmek için	7.6
• Yeme içme için	6.3
• Alışveriş sonrası dinlenme için	5.6
• insanlarla iletişimde olmak için	4.9
• Şöyle etrafa bir göz atıp geçmek için	4.9
• Sağlık için	3.9
• Spor ya da oyun için	3.6
• Diğer	2.6
• Çocuğumu oyun parkına getiriyorum	1.3
• Bisiklete binmek için	1.0

Bireylerin Gezi Parkı'nı kullanma nedenlerinde ilk üç sırada %17,4 oranla “açık havanın tadını çıkarmak”, %15,8 oranla “etrafı izlemek” ve %13.8 oranla “dinlenme ve düşünmek için” yer almaktadır. Bireyler “diğer” neden başlığında, buluşma, burada çalıştığı ve piknik yapmak için mekanı kullandığını ifade etmişlerdir.

Çizelge 3.24: Deneğin Gezi Parkı'nın karakteristik bölgelerine göre kullanım dağılımı

Denek Grubu	Vakit Geçiren Bireyler
Karakteristik Bölgelerin Kodları	Yüzde Dağılımı
A Bölgesi	3,6
B Bölgesi	3,6
C Bölgesi	21,4
D Bölgesi	19,6
E Bölgesi	10,7
F Bölgesi	39,3
G Bölgesi	1,8
Toplam	100,0

Gezi Parkı karakteristik bölgelerinin sahip olduğu kullanım yüzdeleri dağılımında bireylerin %39,3 oranla F bölgesini kullandıkları G bölgesini ise neredeyse hiç kullanmadıkları saptanmıştır.

Gezi Parkı'nın Kalite ve Kullanıcı Hisleri

Anketin bu bölümü de sadece “Gezi Parkı'nı vakit geçirme için kullanan” denek grubu ile yapılmıştır. Anketin bu bölümünün amacı Gezi Parkı'nın kalitesi ve kullanıcıda yarattığı hisler ile ilgili bulguları saptamaktır. Gezi Parkı, erişim, işlev, kullanıcılar, bakım, çevre, tasarım/görünüm, toplum ve birey den oluşan sekiz boyutta incelenmiştir. Bunlar üç ana başlıkta yer almaktadır.

- Gezi Parkı'nın ne kadar iyi çalıştığı (erişim, işlev, diğer kullanıcılar)
- Gezi Parkı'nın öz nitelikleri (bakımı, çevresi, tasarımı, görünümü)
- Gezi Parkı'nın yarattığı fark (toplum ve birey)

Bu başlıklar altında bireylere verilen ifadelere katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Likert tipi (5'li) ölçekle geliştirilmiş 41 adet ifadeden oluşan (8 boyut) tutum ölçeğinin güvenilirliğini test etmek için güvenilirlik analizi (reliability analysis) uygulanmıştır. Toplam ölçek ve her bir alt boyutun güvenilirliklerini ifade etmek için iç tutarlılık ölçüsü olan Cronbach alfa katsayıları hesaplanmıştır. Toplam ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.851 olarak bulunmuştur. Bu değer, ölçeğin oldukça güvenilir olduğu gösterir.

İfade sorularında “1: Kesinlikle katılıyorum, 2: Katılıyorum, 3:Katılabilirim, 4:Katılmıyorum, 5:Kesinlikle Katılmıyorum, derecelerine ek olarak. 6: Bilmiyorum, 7: İlgilenmiyorum ifadelerini simgelemektedir.6 ve 7 dereceleri değerlendirmelerde etkisiz kat katsayıya sahiptir.

Gezi Parkı Ne Kadar İyi Çalışıyor

Anketin bu kısmında Taksim Gezi Parkı'nın erişimi, işlevi ve kullanıcıları ile ilgili bulgular elde edilmiştir.

Çizelge 3.25:Gezi Parkı erişim ile ilgili ifadelerin likert dağılımı

	1	2	3	4	5	7
Erişimle ilgili ifadeler	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde
1. Buraya kolay ulaşıyorum	98,2	1,8	0	0	0	0
2. Burayı bulmak kolay	96,4	1,8	1,8	0	0	0
3.Burada dolaşmak kolay	91,1	3,6	3,6	1,8	0	0
4. Ne zaman gelmek istersem kullanıma açık	94,6	3,6	1,8	0	0	0
5. Bu mekanda olanlardan haberdarım	14,3	10,7	17,6	21,4	32,1	3,6

Bireyler, Taksim Gezi Parkı'nın erişiminin yüksek olduğunu ilk dört ifadeye“kesinlikle katılıyorum” ile en yüksek yanıt vermişlerdir. Mekanın sembolik

ölçülebilirliğini ölçen “bu mekanda olanlardan haberdarım” ifadesinde “katılmıyorum” görüşü %32,1 ile en yüksek oranı almıştır.

Çizelge 3.26: Gezi Parkı işlev ile ilgili ifadelerin likert dağılımı

	1	2	3	4	5	7
İşlev ilgili ifadeler	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde
6. Burada yapmak istediklerimi yapabiliyorum	8,9	14,3	28,6	44,6	3,6	
7. Burada ihtiyacım olan her şey var	3,6	19,6	17,9	37,5	17,9	
8. Burada doğanın tadını çıkarabiliyorum	23,2	28,6	32,1	10,7	5,4	
9. Burada yerel şeyler öğrenebiliyorum (yerel tarih, bitkiler, sanat)	0	5,4	12,5	10,7	71,4	
5. Burası sağlıklı olmama yardımcı oluyor	26,8	28,6	26,8	14,3	1,8	1,8

Bireyler,” Gezi Parkı’nın işlevi ile ilgili ifadelerden ilk ikisine büyük oranla “katılmıyorum”, “Burada doğanın tadını çıkara biliyorum” ifadesine %32,1 oran ile “katılabilirim”, “Burada yerel şeyler öğrenebiliyorum” ifadesine %71,4 oran ile “kesinlikle katılmıyorum”, “Burası sağlıklı olmama yardımcı oluyor” ifadesine %28,6 oran ile “katılıyorum” yanıtını vermiştir.

Çizelge 3.27: Gezi Parkı kullanıcıları ile ilgili ifadelerin likert dağılımı

	1	2	3	4	5	6
Kullanıcılar ile ilgili ifadeler	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde
11. Burası pek çok farklı insanın geldiği popüler bir yer	30,4	19,6	23,2	16,1	8,9	1,8
12. Burada insanlar pek çok farklı etkinlik yapıyor	12,5	25	26,8	21,4	10,7	3,6
13. Farklı kullanıcılar arasında çatışma yok	5,4	35,7	17,9	23,2	5,4	12

Bireyler, Gezi Parkı’nın kullanıcıları ile ifadelere daha çok katılım bildiren yanıtlar verişlerdir. Bireylerin %30,4’ü “burası pek çok farklı insanın geldiği popüler bir yer” ifadesine %30,4 oranla “kesinlikle katılıyorum”, “burada pek çok insan farklı etkinlik yapıyor” ifadesine %26,8 oranla “katılabilirim” ve son olarak “farklı kullanıcılar arası çatışma yok” ifadesine %35,8 ile “katılıyorum” yanıtını vermiştir.

Anket soruşturmasında, bireylerden her hangi bir mekanı kullanım tercihlerinde rol oynayan, erişim, işlev ve kullanıcı etmenlerini önem derecelerine göre sıralamaları istenmiştir.

Çizelge 3.28: Erişim (E), işlev (I) ve kullanıcıların (K) önem sırası

Boyutlar	Yüzde
E	3,6
E=I=K	1,8
E=I>K	3,6
E>I	33,9
E>I=K	1,8
E>I>K	21,4
I>E=K	1,8
I>E>K	14,3
I>K>E	1,8
K>E	1,8
K>E=I	1,8
K>E>I	7,1
K>I>E	5,4
Toplam	100,0

Bireylerin %33,9'u mekanı kullanmadaki öncelik nedeninde birinci sıraya “erişim”i ikinci sıraya “işlevi” koymuş, “kullanıcılar” ile ilgili kısmın alanı kullanmalarına bir etkisi olmadığını söylemiştir. %21,4'lük kesim ise yine aynı ilk iki sıralamayı yapmış üçüncü sıraya “kullanıcılar” başlığını eklemiştir.

Gezi Parkı'nın Öz Nitelikleri

Bu kısımda mekanın bakımı, çevresel yapısı ve tasarım-görünüşü olmak üzere üç başlık altında bulgular verilmiştir.

Çizelge 3.29:Gezi Parkı bakımıyla ilgili ifadelerin likert dağılımı

Bakım ile ilgili ifadeler	1	2	3	4	5	6
	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde
14. Mekan temiz	7,1	23,2	25	35,7	8,9	
15. Mekan bakımlı	1,8	30,4	30,4	35,7	1,8	
16. Buranın bakımından sorumlu insanlar çok zaman etrafta	0	26,8	25	41,1	5,4	1,8

Bireyler Gezi Parkı'nın bakımı ile ilgili ifadelere çoğunlukla “katılmıyorum” yanıtını vermişlerdir.

Çizelge 3.30: Gezi Parkı çevresiyle ilgili ifadelerin likert dağılımı

Çevresi ile ilgili ifadeler	1	2	3	4	5	6
	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde
17. Hava şartlarına karşı korunaklılık	0	1,8	0	10,7	85,7	0
18. Yılın her zamanı buraya gelmeye değer	1,8	7,1	21,4	8,9	60,7	0
19. Buranın aydınlatması iyi	0	30,4	28,6	16,1	21,4	3,6
20. Bu mekanın havası temiz	82,1	7,1	8,9	1,8	0	0
21. Gürültü burada problem değil	30,4	25	19,6	25	0	0
22. Burada kendimi güvende hissediyorum	3,6	26,8	25	23,2	21,4	0
23. Bu mekan uygun boyutlarda	55,4	16,1	8,9	17,9	1,8	0

Bireyler, Gezi Parkı'nın "hava şartlarına karşı korunaklı" ifadesine %85,7 oranla, "yılın her zamanı buraya gelmeye değer" ifadesine %60,7 oranla "kesinlikle katılmıyorum" yanıtı vermiştir. Bireyler, "buranın aydınlatması iyi" ifadesine %30,4 oranla ve "burada kendimi güvende hissediyorum" ifadesine %26,8 oranla "katılıyorum" yanıtı vermiştir. " Bu mekanın havası temiz" ifadesi %82,1 oranla, "gürültü burada problem değil" ifadesi %30,4 oranla ve "bu mekan uygun boyutlarda" ifadesi %55,4 oranla bireyler "kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir.

Çizelge 3.31: Gezi Parkı tasarımı ve görünümü ile ilgili ifadelerin likert dağılımı

Tasarım ve Görünüm ile ilgili ifadeler	1	2	3	4	5	6
	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde
24. Bu mekan içinde bulunduğu bölgenin görüntüsünü zenginleştiriyor.	80,4	5,4	3,6	7,1	3,6	0
25. Burası iyi tasarlanmış	0	21,4	39,3	25	14,3	0
26. Burada yeşil ile iç içe olmak iyi şekilde mevcut	3,6	48,2	23,2	23,2	1,8	0
27. Burası ilham verici	0	21,4	19,6	12,5	44,6	1,8
28. Burası çekici/ güzel	1,8	32,1	30,4	23,2	12,5	0

Gezi Parkı "içinde bulunduğu bölgenin görüntüsünü zenginleştiriyor" ifadesine bireylerin %80,4'ü "kesinlikle katılıyorum", "Burası iyi tasarlanmış" ifadesine bireylerin %39,3'ü "katılabilirim" yanıtını vermiştir. "Burada yeşil ile iç içe olmak yeterli derecede mevcut" ifadesine bireylerin %48,2'i, "Burası çekici/ güzel" ifadesine bireylerin %32,1 "katılıyorum" yanıtını vermiştir. "Burası ilham verici bir yer" ifadesine bireylerin %44,6'sı "kesinlikle katılmıyorum" yanıtını vermiştir.

Gezi Parkı bireylerinden mekan kullanım tercihlerinde, bakım, çevre ve tasarım/görünüş etmenlerinin önem derecelerine göre sıralamaları istenmiştir.

Çizelge 3.32: Bakım (B), çevre (C) ve tasarım-görünüş (T) önem sırası

Boyutlar	Yüzde
B=C=T	10,7
B=C>T	1,8
B=T>C	7,1
B>C>T	12,5
B>T=C	8,9
B>T>C	12,5
C>B=T	3,6
C>B>T	3,6
C>T=B	3,6
C>T>B	3,6
T>B=C	8,9
T>B>C	14,3
T>B>Ç	1,8
T>C>B	7,1
Toplam	100,0

Bireylerin %14,3'ü tasarım ve görünüşü ilk sıraya, bakımı ikinci sıraya, çevreyi üçüncü sıraya koymuştur. %12,5 ise bakımı ilk sıraya, tasarımı ikinci sıraya ve sonuncu olanakta çevreyi sıralamıştır. Diğer %12,5'i yine ilk sıraya tasarımı koymuş, fakat ikincide çevre üçüncüde tasarım ve görünüş demiştir. %10,7'si ise hepsinin eşit önemde olduğunu söylemiştir. Bakım ve tasarım- görünüş önem sırasında sıralamalarda yoğun olarak ilk sırada yer almıştır.

Gezi Parkı'nın Yarattığı Fark

Anketin bu başlığında toplum ve bireylerin kendisinde yarattığı farka dair bulgular elde edilmiştir.

Çizelge 3.33: Gezi Parkı'nın toplumla ilgili ifadelerin likert dağılımı

	1	2	3	4	5	6
Toplum ile ilgili ifadeler	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde
29. Burası içinde bulunduğu çevre için önemli bir mekan	78,6	7,1	5,4	8,9	0	0
31. Herkes burada bulunmak konusunda kendini rahat hissediyor	1,8	19,6	35,7	30,4	12,5	0
32. Bölgesel gruplaşma yok, insanlar iyi karışıyor.	1,8	33,9	25	25	5,4	8,9
33. Çevrede yaşayan insanlar bu mekanla gururlanıyor	10,7	17,9	26,8	35,7	5,4	1,8
34. Bu mekan iyi bir yere konumlanmış	94,6	1,8	3,6	0	0	0
35. Burası belirli festivaller ve organizasyonlar için iyi	37,5	26,8	17,9	16,1	1,8	0

Gezi Parkı “içinde bulunduğu çevre için önemli bir mekan” ifadesine bireylerin %78,6 “kesinlikle katılıyorum”, %8,9’, “Herkes burada bulunmak konusunda kendini rahat hissediyordur” ifadesine bireylerin %35,7’si “katılabilirim” yanıtını vermiştir.“Bölgesel gruplaşma yok insanlar iyi kaynaşiyor” ifadesine bireylerin %33,9’u “katılıyorum”, %8,9’u da “bilmiyorum” yanıtını vermiştir. “Çevrede yaşayan insanlar Gezi Parkıyla gururlanıyordur” ifadesine bireylerin %35,7’si “katılmıyorum”, %1,8’i ise “ilgilenmiyorum” yanıtı vermiştir. “Bu mekan iyi bir yere konumlanmış” ifadesine bireylerin %94,6’sı “kesinlikle katılıyorum”, “burası festivaller ve organizasyonlar için iyi bir mekan” ifadesine bireylerin %37,5’i “kesinlikle katılıyorum” yanıtı vermiştir.

Çizelge 3.34: Gezi Parkı’nın kullanıcı bireyi hisleri ile ilgili ifadeleri

	1	2	3	4	5	6
Kullanıcıların hisleri ile ilgili ifadeler	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde	Yüzde
36. Bu mekan iyi hissetmemi sağlıyor	12,5	46,4	28,6	12,5	0	0
37. Burada eğleniyorum	8,9	21,4	17,9	42,9	8,9	0
38. Burada stresten uzaklaşıp rahatlayabiliyorum	33,9	35,7	14,3	16,1	0	0
39. Burada bulunduğum sürede uzun uzun düşünme fırsatı bulabiliyorum	28,6	37,5	12,5	17,9	1,8	0
40. Burada olmaktan hoşlanıyorum	16,1	50	25	8,9	0	0
41. Buraya kaçmak için geliyorum	28,6	17,9	16,1	17,9	19,6	0

Bireyler, Gezi Parkı’nın kullanıcıda yarattığı hislerle ilgili ifadelere genellikle katılım belirten yanıtlar vermiştir. Bireylerin %42,9’u “katılmıyorum” yanıtını verdiği “Burada eğleniyorum” ifadesidir.

Bireylerden, toplum ve birey etmenlerinin her hangi bir mekan kullanım tercihlerinde sahip olduğu önem derecelerine göre sıralamaları istenmiştir.

Çizelge 3.35: Toplum (T) ve kullanıcı birey (B) önem sırası

Boyutlar	Yüzde
B	23,2
B>T	25,0
T=B	19,6
T>B	32,1
Toplam	100,0

Bireylerin %32,1 önce toplum için ne ifade ettiği sonra bende yarattığı his şeklinde cevap vermiştir.. %25’i ise önce ben sonra toplum cevabını vermiştir. Bireylerin

%23,2'si ise bu mekanı kullanmada sadece benim ne hissettiğim önemli şekilde cevap verip toplumu sıralamaya koymamıştır

Bireyler, üç ana başlığı da mekanı kullanmadaki önem sırasına göre sıralamaları istenmiştir.

- (A): Mekanın ne kadar iyi çalıştığı (erişim, kullanım, diğer kullanıcılar)
- (B): Mekanın öz nitelikleri (bakımı, çevresi, tasarımı ve görünümü)
- (C): Yarattığı fark (toplum ve siz)

Çizelge 3.36: Mekanın (A)ne kadar iyi çalıştığı, (B)öz nitelikleri, (C)yarattığı fark.

Boyutların Ana Başlıklar	Yüzde
A=B=C	3,6
A=B>C	5,4
A>B=C	10,7
A>B>C	35,7
A>C>B	7,1
B>A=C	1,8
B>A>C	7,1
B>C=A	1,8
B>C>A	10,7
C>A>B	12,5
C>B>A	3,6
Toplam	100,0

Bireylerin %35,7'si mekanın ne kadar iyi çalıştığına (erişim, kullanım, diğer kullanıcılar) ilk sırada, mekanın öz nitelikleri (bakımı, çevresi, tasarımı ve görünümü) ikinci sıraya ve yarattığı farkı (toplum ve siz) üçüncü sırada yer vermişlerdir. Bireylerin %12,5'i ise ilk sırada toplum ve bireyde yarattığı farka, ikinci sırada mekanın ne kadar iyi çalıştığına ve üçüncü sırada mekanın kendisini yer vermişlerdir.

Gezi Parkı'nı Tanımlayan Sıfatlar:

Anketin bu bölümünde tüm bireylerden, Gezi Parkı'nı niteleyen ikili zıtlık sıfat gruplarından bir sıfatı seçmeleri istenmiştir. Bu kısımda amaç Gezi Parkı tanımlanırken kullanılan baskın sıfatları ve mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireyler ile vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireyler arasında duygusal anlam farklılığı (semantic differential) saptamaktır. Sıfat listesi Kasmar'ın çevre tanımlayıcı listesinden oluşturulmuştur. (Çizelge 4)

Çizelge 3.37: Gezi Parkı'nın zıtlık sıfatları

Denek Grubu	Vakit Geçiren Bireyler	Vakit Geçirmeyen Bireyler	Bireylerin Tümü
Zıtlık Sıfatları	Yüzde	Yüzde	Yüzde
Küçük	30.4	17.9	24.2
Büyük	69.6	82.1	75.9
Çekici Değil	48.2	89.3	68.8
Çekici	51.8	10.7	31.3
Kirli	55.4	41.1	48.3
Temiz	44.6	58.9	51.8
Konforsuz	66.1	83.9	75
Konforlu	33.9	16.1	25
Özgün Değil	55.4	85.7	70.6
Özgün	44.6	14.3	29.5
Düzensiz	39.3	60.7	50.
Düzenli	60.7	39.3	50.
Gürültülü	32.1	41.1	36.6
Gürültüsüz	67.9	58.9	63.4
Kalabalık	42.9	10.7	26.8
Kalabalık Değil	57.1	89.3	73.2
Tenha	30.4	73.2	51.8
Uygun. Kullanım Yoğunlunda.	69.6	26.8	48.2
Güvenli Değil	51.8	87.5	69.7
Güvenli	48.2	12.5	30.4
Farklı Kullanımlara İmkan Sağlamıyor	62.5	75	68.8
Sağlıyor	37.5	25	31.3
Tedirgin Edici	39.3	78.6	59
Huzur Verici	60.7	21.4	41.1
Monoton	64.3	83.9	74.1
Sürprizli	35.7	16.1	25.9
Sönük	67.9	94.6	81.3
Görkemli	32.1	5.4	18.8
Yorucu	10.7	32.1	21.4
Dinlendirici	89.3	67.9	78.6
Kasvetli	10.7	28.6	19.7
Ferah	89.3	71.4	80.4
Aydınlık Değil.	46.4	73.2	59.8
Aydınlık	53.6	26.8	40.2
Pasif	57.1	89.3	73.2
Canlı	42.9	10.7	26.8
Tasarım Malzemeleri Kaliteli Değil	78.6	91.1	84.9
Kaliteli	21.4	8.9	15.2

Mekanı vakit geçirmek için kullanmayan bireylerin, sıfat seçiminde mekanı vakit geçirmek için kullanan bireylere oranla daha olumsuz oldukları görülmektedir.

Kullanıcı Talepleri:

Bireylere mekanı daha çok kullanmalarını sağlayacak hususların ne olduğu açık uçlu soru olarak sorulmuştur

Çizelge 3.38: Bireylerin mekanı daha çok kullanmasında etkili olacak başlıklar

Talep Başlıkları	Yüzde
Aydınlatma	4.4
Bağlantılar	3.9
Bakım - Temizlik -Denetim	21.5
Canlılık - Çekicilik	13.2
Çocuk Alanları Genişletilmeli	2.9
Gürültü	1.0
Güvenlik	36.1
Hava Şartlarına Korunaklı	2.9
İmaj	5.4
İşlevsel Çeşitlilik	8.8
Kalite	17.1
Kot Farkı	4.9
Kullanıcı Profili	21.0
Otobüs Durakları Kalksın	1.0
Otopark Kalksın	1.5
Oturma Elemanları Artsın	18.0
Polis (GBT)	0.5
Sosyal İmkan	19.5
Sosyal- Kültürel Aktivite	35.6
Spor İmkanları	5.4
Tasarım - Peyzaj	36.1

Bireyler taleplerinin %36'sı mekânın güvenliliğinin artırılması ile ilgilidir. Bireyler yine aynı oranla Gezi Parkı'nın tasarım ve peyzajın daha iyi olmasını gerektiğini belirtmişlerdir. Gezi Parkı'nda daha çok sosyal ve kültürel imkanların sağlanması ve bunun tüm yaş gruplarına hitap edecek şekilde yapılması yönünde talepler toplam taleplerin %35,6'sını oluşturmaktadır.

3.3.4. Anket Bulgularının Çapraz Sorguları

Bu bölümde Gezi Parkı mekân kalitesi ve kullanıcı hislerini ölçen anket soruşturmasında saptanan verilerin, birbiriyle olan ilişkilerinin istatistiksel olarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda kategorik değişkenlerin karşılaştırılmasında (çapraz sorgulama) kullanılan Person ki-kare ve Fisher'in kesin-ki-kare testleri uygulanmıştır. Test istatistiğine ilişkin $p < 0.05$ değeri, istatistiksel olarak anlamlı farklılığı göstermektedir.

Çapraz sorgulamalar anketin içerdiği kategorik değişkenler üzerinden sadece mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireyleri kapsar nitelikte ve aynı kategorik değişkende farklı denek gruplarından saptanan bulguların istatistiksel sonuçlarının karşılaştırılmasıyla yapılmıştır

1. Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireyin kimlik değişkenleri olan cinsiyeti, yaş aralığı, eğitim durumunun ,

- Taksim'e gelme sıklığını
- Gezi Parkı'na vakit geçirme için kullanma sıklığını
- Gezi Parkı'nda tercih edilen karakteristik bölge seçimini, etkileyen bir faktör olup olmadığını saptamak amaçlı yapılmıştır.

Çizelge 3.39: Bireyin kimliği ile ilgili çapraz sorgular

		Cinsiyet		Yaş Aralığı			Eğitim Durumu		
		Kadın	Erkek	< , 35	36 -55	56 .<	İlk-orta öğretim	Lise	Üniversite
Gezi Parkı Karakteristik Bölgeleri *	A	0%	5%	4%	0%	0%	0%	0%	13%
	B	0%	5%	4%	0%	0%	10%	0%	0%
	C	19%	23%	20%	17%	40%	25%	10%	33%
	D	31%	15%	18%	33%	20%	20%	24%	13%
	E	19%	8%	11%	0%	20%	10%	14%	7%
	F	31%	43%	40%	50%	20%	35%	52%	27%
	G	0%	3%	2%	0%	0%	0%	0%	7%
Taksim gelme sıklığı	Her gün	50%	43%	42%	67%	40%	25%	19%	7%
	Hafta Bir	31%	38%	36%	33%	40%	70%	33%	21%
	Ayda bir ve daha az	19%	20%	22%	0%	20%	5%	48%	71%
Gezi Parkı'nı Vakit Geçirme Amaçlı Gelme Sıklığı	Her gün	19%	18%	18%	40%	0%	25%	19%	7%
	Hafta Bir	38%	46%	42%	60%	40%	70%	33%	22%
	Ayda bir ve daha az	5%	36%	40%	0%	60%	5%	47%	71%

Cinsiyet farkı değişkenin etkisi;

- Cinsiyetin Gezi Parkı bölge kullanımına etkisi olup olmadığı istatistiksel olarak test edilememiştir¹⁵. Elde edilen bulgular, kadınların D veya F bölgesini tercih etme oranı %31,1 iken, A,B, ve G bölgelerini hiç tercih

¹⁵ *Parkın farklı karakteristikte ola bölge sayısının fazla olmasından dolayı istatistiksel test uygulanamamıştır Bu değişken yüzdesel dağılım üzerinden değerlendirilmiştir.

etmedikleri saptanmıştır. Erkeklerin %43'ü F bölgesini tercih ettikleri saptanmıştır.

- Cinsiyet, Taksime gelme sıklığını etkileyen bir faktör değildir ($p > 0.5$)
- Cinsiyet, Gezi Parkı'na gelme sıklığını etkileyen bir faktör değildir. ($p > 0.5$)

Bireyin yaş değişkeninin etkisi;

- Bireyin yaşının Taksim Gezi Parkı'nda tercih edilen karakteristik bölgeye etkisi ile ilgili elde edilen bulgularda dikkat çeken 56 yaş ve üstü yaş grubu bireylerin %40'ı en çok C bölgesini tercih ederken, bu bireylerin A, B ve G bölgelerini tercih etmedikleri saptanmıştır.
- Bireyin yaşının, Gezi Parkı'nı kullanma sıklığına etkisi istatistiksel olarak test dilememiştir. Elde edilen bulgular, 0-35 yaş grubu bireylerin %42,2'si Gezi Parkı'nı "haftada bir 36-55 yaş grubu bireylerin %60'ı Gezi Parkı'nı "haftada bir gün" 56 yaş ve üstü bireylerin %60'ı Gezi Parkı'nı "ayda bir ya da daha az" kullanmakta olduğudur.

Bireyin eğitim durumu değişkeninin etkisi;

- Bireyin Eğitim durumu, Taksime gelme sıklığına ve Gezi Parkı'na gelme sıklığına ile ilgili elde edilen bulgularda dikkat çeken, üniversite mezunlarının %71'i Gezi Parkı'na "ayda bir ya da daha az" gelirken, ilk-orta öğretim mezunlarının %70'i "haftada bir gün" gelmektedirler.

2. Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireyin kentle kurduğu ilişkisinin (ikamet yeri ve ikamet süresinin);

- Gezi Parkı'nı vakit geçirme için kullanma sıklığını, etkileyen bir faktör olup olmadığını saptamak amaçlanmıştır.

Çizelge 3.40: Bireyin İstanbul'da ikamet süresi ve yeri ile ilgili çapraz sorgular

		İkamet Süre		İkamet Bölge ¹⁶			
		1 - 19 Yıl	20 - <	1. Grup	2. Grup	3. Grup	4. Grup
Gezi Parkı'nı Vakıt Geçirme Amaçlı Gelme Sıklığı	Her Gün	31%	4%	29%	13%	8%	9%
	Hafta Bir	31%	48%	29%	38%	25%	73%
	Ayda Bir ve Daha Az	38%	39%	48%	50%	24%	18%

¹⁶ Kategorik değişkenlerin fazla olmasından dolayı istatistiksel test uygulanamamıştır

Bireyin İstanbul’da oturma süresinin etkisi,

- Bireyin ikamet süresi, Gezi Parkı’nı kullanma süresini etkileyen bir faktördür. (p < 0,5)

Bireyin ikamet yerinin etkisi,

- Bireyin ikamet yerinin Gezi Parkı’nı kullanma süresine etkisi ile elde edilen bulgular, İkamet bölgelerinde 1. grupta (Beyoğlu) yer alan bireylerin %41,7’si, . 2. grupta (Şişli, Fatih, Kağıthane, Beşiktaş) yer alan bireylerin % 50’si “ayda bir” Gezi Parkı’na gelmektedir. 3. grupta (Gazi Osman Paşa, Üsküdar, Sarıyer, Kadıköy) yer alan bireylerin %50’si, 4. Grupta (diğer ilçeler) yer alan bireylerin %72,7’si “haftada bir” Gezi Parkı’na gelmektedir.

3.Gezi Parkı’nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireyin Taksim’e gelme sıklığının ;

- Gezi Parkı’na vakit geçirme için kullanma sıklığını etkileyen bir faktör olup olmadığı saptamaya yönelik yapılmıştır.

Çizelge 3.41: Bireyin Taksime gelme sıklığı ile ilgili çapraz sorgular

		Taksime Gelme Sıklığı		
		Her Gün	Hafta Bir	Ayda Bir ve Daha Az
Gezi Parkı’nı	Her Gün	36%	0%	9%
Vakit Geçirme	Hafta Bir	24%	90%	9%
Amaçlı Gelme Sıklığı¹⁷	Ayda Bir ve Daha Az	40%	11%	81%

Bireyin, Taksim’e gelme sıklığının etkisi,

- Bireyin Taksime gelme sıklığının Gezi Parkı’nı kullanma sıklığına etkisi ile ilgili elde edilen bulgular, Taksime haftada bir gelen bireylerin %89,5’i Gezi Parkı’na da “haftada bir kez gelmektedir”. Taksime her gün gelen bireylerin sadece %40’ı Gezi Parkı’na “ayda bir ya da daha az” gelmektedir”.

4. Bireyin ait olduğu denek grubunun, (Gezi Parkı’nı vakit geçirme amaçlı kullanan birey ile vakit geçirmeyen bireyin);

- Gezi Parkı’nı tanımlarken kullanılan sıfatların seçimin de istatistiksel olarak bir fark yaratıp yaratmadığını saptamak amaçlı yapılmıştır. (Çizelge 3.37)

¹⁷ Kategorik değişkenlerin fazla olmasından dolayı istatistiksel test uygulanamamıştır

Bireylerin mekanı kullanma amacının etkisi,

Bireyin mekanı vakit geçirmek amaçlı kullanması, ya da kullanmamasının mekanı tanımlarken kullandığı bazı sıfat gruplarında etkisi saptanmıştır.

Çizelge 3.42: Denek grubunun Gezi Parkı'nı tanımlayan sıfatlara etkisi

Denek gruplarına göre anlamlı farklılığı olan sıfatlar*	Anlamlı farklılığı olmayan sıfatlar**
“çekici–çekici değil”	"küçük-büyük"
“konforlu-konforsuz”	"temiz-kirli"
“özgün – özgün değil”	"gürültüsüz-gürültülü"
“düzenli – düzensiz”	"güvenli-güvenli değil"
“kalabalık değil- kalabalık”	"farklı kullanımlara imkan sağlıyor-sağlamıyor"
“uygun kullanım yoğunluğunda -tenha”	"tasarım malzemeleri kaliteli-kalitesiz"
"güvenli- güvenli değil”	
“huzur verici –tedirgin edici”	
“sürprizli- monoton”	
“görkemli- sönük”	
“dinlendirici- yorucu”	
“ferah- kasvetli”	
“aydınlık –aydınlık değil”	
“canlı/hareketli-pasif”	

* p değeri 0,5 den küçük

** p değeri 0,5'den büyük

Anlamlı farklılığına sahip olmayan sıfatlar, Taksim Gezi Parkı'nı kullanım amacından etkilenmeyen, Gezi Parkı'nın bireylerde genel olarak yarattığı algıdır. İstatistiksel olarak anlamlı farklılığa sahip olan Gezi Parkı'nı tanımlayan sıfatlar, bireyin mekanı kullanma amacına göre değişmektedir.

H_{alt}:“Kamusal açık alanları vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerle, vakit geçirme amaçlı kullanan bireyler arasında duygusal anlam farklılığı vardır. Mekanı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerin mekanı tanımlarken kullandığı sıfatlar mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylere oranla daha olumsuz olacaktır.”.

3.4. Alan Çalışması Bulgularının Değerlendirilmesi

Alan çalışmasında elde edilen bulgular istatistiksel olarak değerlendirilmiş, çalışmanın ana ve alt hipotezi test edilmiştir.

3.4.1. Gözlem Bulgularının Değerlendirilmesi

Taksim Gezi Parkı'nın fiziki çevresi değerlendirildiğinde; dikdörtgen biçimli, kuzeyden güneye uzanan ve yedi farklı karakteristik bölgeden oluşan bir parktır. Parkın kuzey güney derinliği 350 metre, doğu batı derinliği 165metredir. Kaldırım kotundan yüksekte olan Gezi Parkı mekan içi en yüksek 83.8 (güney girişi), en düşük, 79,3 koduna (havuzun olduğu bölge) sahiptir. Parkın kaldırım kotundan yüksekte olması parkın sınırların çizilmesi açısından iyi, dışarıdan algılanması konusunda kötü bir etkiyehahiptir. Ayrıca, en alt kotta yer alan ve parkın kalbi diye nitelendirilen orta bölgenin dışarıdan algılanmasını imkansız kılmaktadır. Donatı elemanlarını incelendiğinde, banklar sosyal iletişimi koparacak bir şekilde birbirinden uzak ve lineer konulmuştur. Çöp kutuları mevcut değildir ve aydınlatılma akşamları yetersiz kalmaktadır. Bankların bölgelere homojen dağıtılmaması, bölgelerin kullanımını etkileyen bir unsurdur. Eğer bölge geçiş bölgesi olarak bir fonksiyonu da yoksa bu bölge atıl bir alan olarak kalmaktadır. Buna en iyi örnek D bölgesinde Cumhuriyet Caddesine bakan terastır. Parkın kot farkından dolayı bölge içi geçişleri sağlamak için basamaklara alternatif rampalar da mevcuttur. Gezi Parkı yaya üst geçidiyle kuzeyde yer alan parkla birleşmektedir. Gezi Parkı, bulunduğu konum açısından Taksime nefes alma, kalabalıktan kurtulma imkanı sağlamaktadır. Ayrıca Taksim Meydanı'na komşu olmasından dolayı erişim katsayısı oldukça yüksek ve İstanbul'un her ilçesinden gelmek mümkündür.

Gezi Parkı'nın doğal çevresi değerlendirildiğinde, havası temiz ve gürültüsüz bir parktır. Dört tarafı işlek caddelerle çevrildiği düşünüldüğünde yaratılan yalıtım başarılıdır. Mevcut ağaçlar parka derinlik ve kentin merkezinde doğa havası sağlamaktadır.

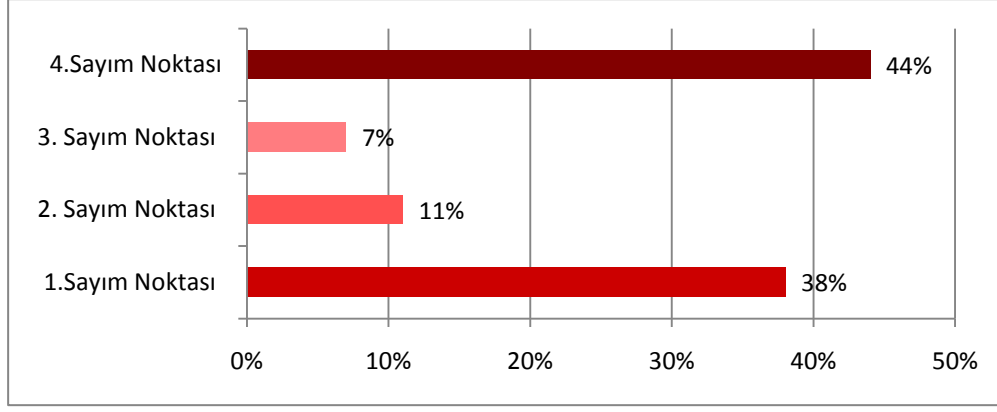
Gezi Parkı sosyal çevresiyle ilgili gözlemlerde kullanıcıların çoğu orta gelir seviyesinden oluştuğu dikkat çekmiştir. Kullanıcı profilinde tekin olmayan kullanıcı diye tanımlanan kişiler parkı mesken tutmuştur ve bu da insanlarda tedirgin bir hava yaratmaktadır. Erkek kullanıcıların sayısı kadınlara oranla fazla olduğu gözlenmiştir. Çoğunlukla kadınlar Gezi Parkı'na tek başına gelmemektedir. Aile kullanımı parkta

azdır. Akşam kullanıcıların profilinde büyük bir farklılaşma yaşanmaktadır. Polisler günün her saati belli aralıklarla devriye atarak, kullanıcıları GBT işlemine tabi tutmaktadır.

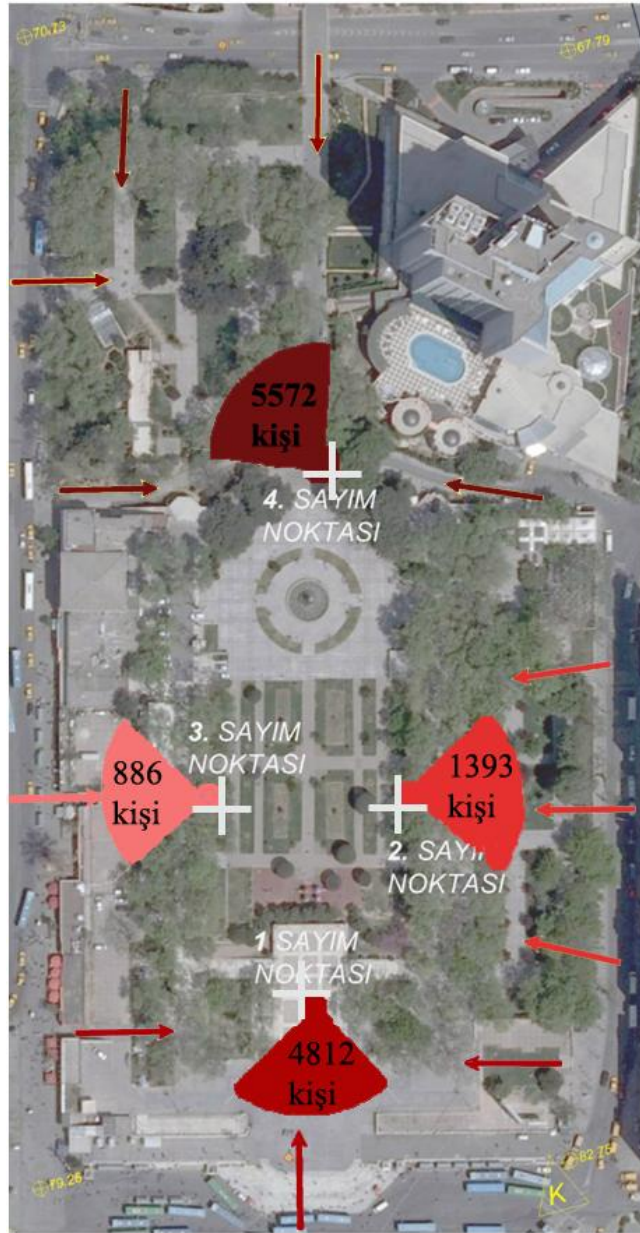
Mekanın kullanıcıda yarattığı güvenlik hissi düşük olduğu ve akşam saatine doğru kullanıcıların çoğunun parkı terk ettikleri gözlenmiştir. Ayrıca Gezi Parkı, Amerika ve Avrupa'da bir özelliğiyle daha çok tanınmaktadır. Park Gay kullanıcıların tanışma ve buluşma yeridir. Bu nedenle, erkek kullanıcılar bu kimliğin kendilerine de yüklenmesinden çekindikleri, kullanıcılarla yapılan görüşmelerde saptanmıştır. Parkın yaya kaldırımından yaklaşık 3 metre üst kotta yer alması parkın algılanışı açısından olumsuz bir durum yaratmaktadır. Bölgede parkın varlığından haberdarlığı olumsuz etkilemektedir. Ayrıca Jan Gehl'in (2008) de belirttiği gibi köşe noktaları, mekanın davetkar noktalarıdır. Güney köşelerinin otobüs durağının oluşturduğu görüş engeli ve kuzeyde otelin bulunduğu köşe, kaldırımdan gelip geçen bireyleri parktan koparan bir unsur olduğu gözlenmiştir. Bölgenin suç oranlarının belirli bir dönemde yüksek olması, bölgenin imajını halen olumsuz yönde etkilemektedir. Kullanıcı daha parkı kullanmadan güvenli değil hissini taşımaktadır. Parkı kullandıklarında, etrafta yatan insanlar bu olumsuz hissi beslemektedir. Gözlem bulgularında dikkat çeken diğer önemli bir husus ise, mekanın daha çok sadece geçiş amaçlı kullanılmasıdır. Diğer bir uzman (Üzümkesici, 2010) görüşüyle, kışlanın yıkımıyla ortaya çıkan devasa ölçülerdeki boş alanın, Prost tarafından uygun görülmeyip çeşitli işlevlerde kullanılacak binaların önerilmiş olmasına rağmen, maddi olanaksızlıklar dolayısıyla otel dışında bu binaların yapılamamış olması: Gezi Parkı'nı, Taksim Meydanı'nın az kullanılan ve tanımsız bir köşesi olarak günümüze taşımıştır. Bunda en önemli etki mekanın işlevsel zenginliğe sahip olmaması ve kamusal açık alan fonksiyonları ile yeterli ölçüde beslenmemesidir.

3.4.2. Sayım Bulgularının Değerlendirilmesi

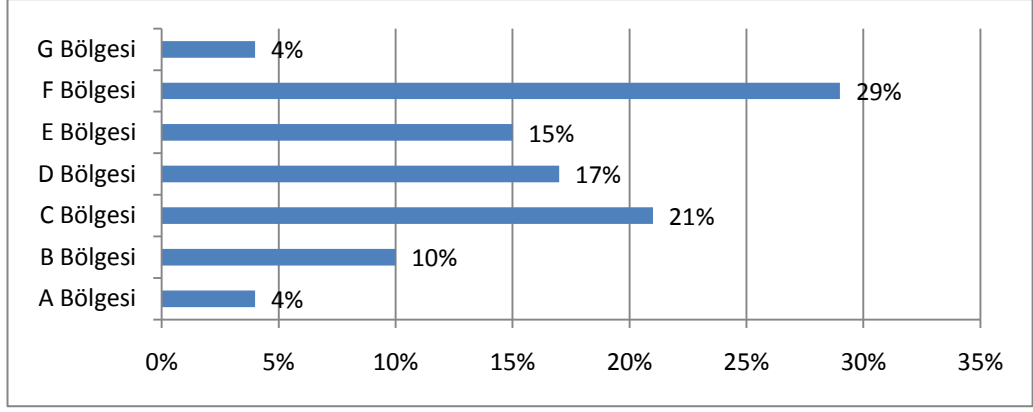
B ve G bölgelerinde bulunan sayım noktaları Gezi Parkı'na en çok yaya girişinin olduğu yerlerdir. Bu nedenle mekana giren yayaların, mekanı vakit geçirme amaçlı kullanmasını sağlayacak teşviklerin bu noktalarda sağlanması daha isabetli olacaktır. Ayrıca 2. sayım noktası, 3 adet girişe sahip olmasına karşın, aldığı pay oldukça küçüktür. Bu durum, B ve G bölgesinde olan girişlerin yoğun olmasındaki ana nedenin, şehir içi ana otobüs ve metro durağına yakın olmasından kaynaklandığına işaret etmektedir.

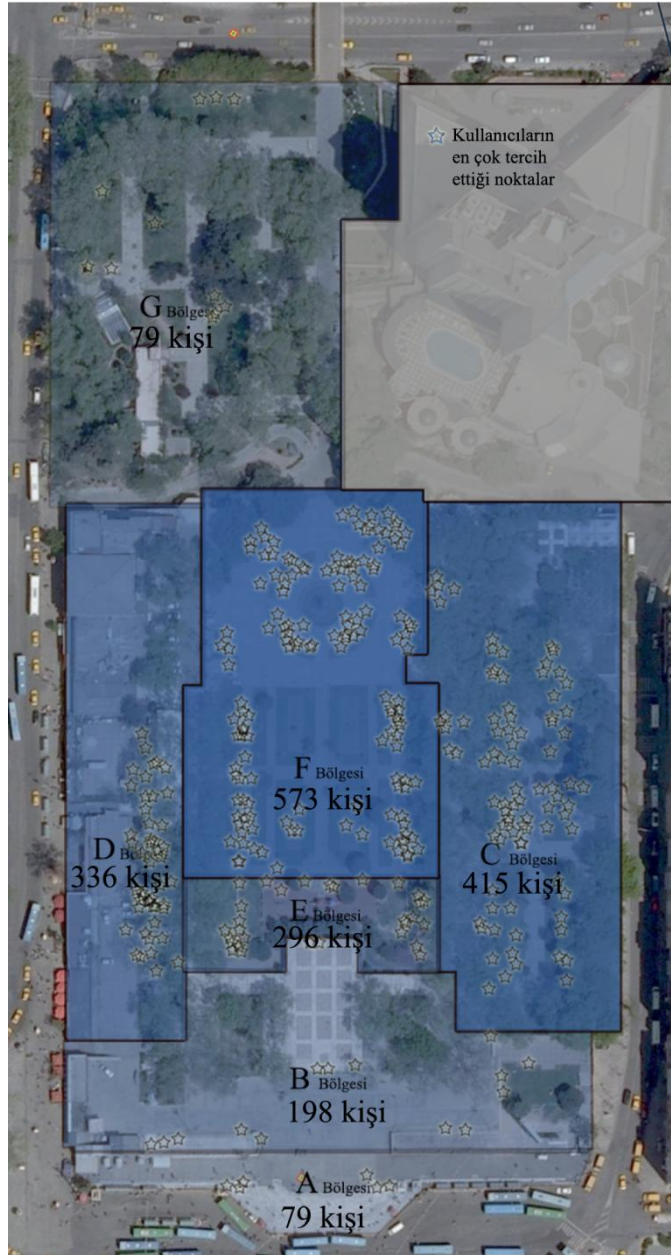
Şekil 3.25: Gezi Parkı'na giriş yapan yaya sayılarının, giriş noktalarına göre dağılımı

Şekil 3.26: Ortalama bir günde Gezi Parkı'na giriş yapan yayaların, sayım noktalarına göre dağılımı

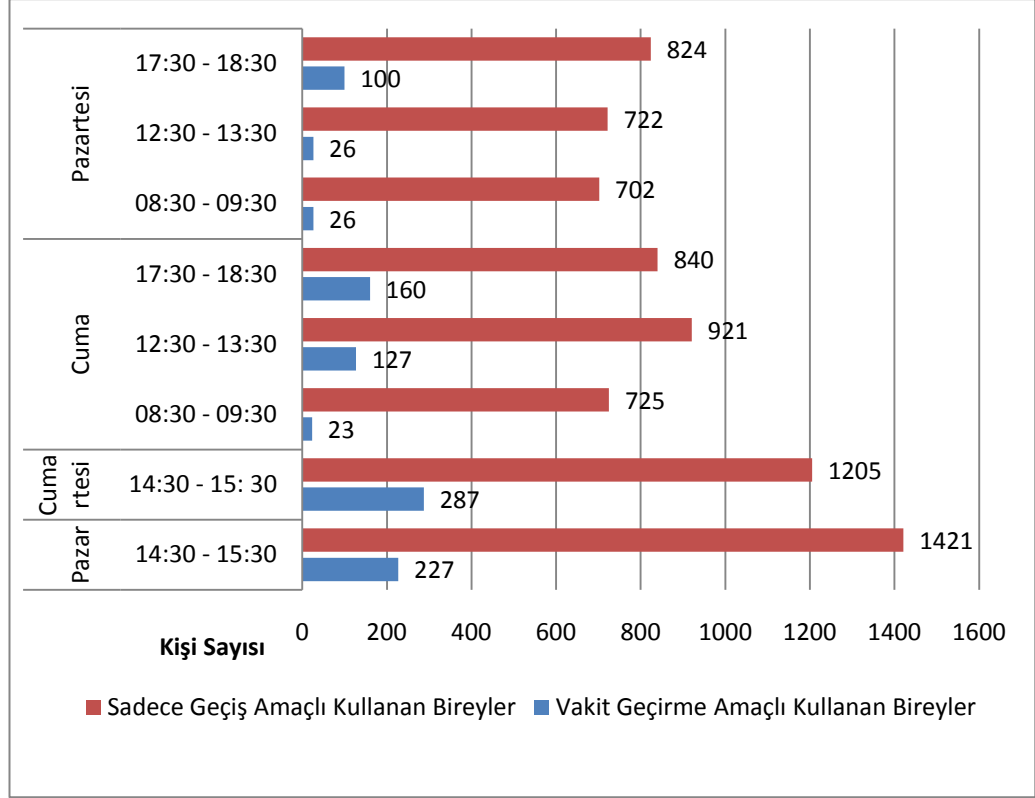
Şekil 3.27: Kullanıcı yoğunluklarının parkın farklı karakteristik bölgelerine göre dağılımı

Şekil 3.28: Ortalama bir günde Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin, parkın farklı karakteristiğe sahip bölgelerine göre dağılımı

Parkın farklı karakteristik bölgelere göre kullanıcı dağılımında G bölgesinin alan büyüklüğü(4388m²) kullanıcı sayısı ile kıyaslandığında oldukça düşük bir paya sahiptir(%4). A bölgesi merdivenlerden oluştuğu için bu bölgedeki kullanıcı azlığı normal karşılanabilmektedir. Bu nedenle mekanın vakit geçirme amaçlı kullanımı yönünden G bölgesi parkın en az vakit geçirilen bölge olarak saptanmıştır. Yaya girişlerinde en yoğun yaya girişine sahip bölgenin, mekanın en atıl bölgesi olarak çıkması, G bölgesinin davetkarlığının ve park kullanım teşvikinin oldukça olumsuz olduğunun bir göstergesidir. F bölgesi, Gezi Parkı'nın en çok vakit geçirme amaçlı kullanılan bölgesidir. Bu bölgenin en çok kullanılan bölge olmasındaki neden peyzaj düzenlemelerine, havuza ve oturma banklarına sahip olmasıdır. Fakat F bölgesi parkın en alt kotunda yer aldığı için, parkın dışarısından algılanamamaktadır. Bu nedenle, parkın en çekici bölgesi olmasına rağmen bu potansiyeli verimli kullanamamaktadır.

Yaya sayımlarında saptanan mekana giriş yapan yayaların sayısı, kullanım amacına göre gruplandırıldığında, mekanı sadece geçiş için kullanan bireylerin sayısı oldukça fazladır. Mekan park fonksiyonundan daha çok geçiş bölgesi fonksiyonu yüklenmiştir. Gezi Parkı'nın vakit geçirme amaçlı ve sadece geçiş amaçlı kullanıldığı en yoğun gün hafta sonudur. Hafta içi sabah saatlerinde Gezi Parkı'nın vakit geçirme amaçlı kullanımı oldukça düşüktür. Bu değer akşama daha da düşmektedir. Hafta içi mekanı sadece geçiş için kullanan yayaların sayısı gün içi homojendir. Çünkü zorunlu aktivitelerin yoğunluğu (sadece geçiş amaçlı kullanmak gibi) çevresel şartlardan fazla etkilenmemektedir.

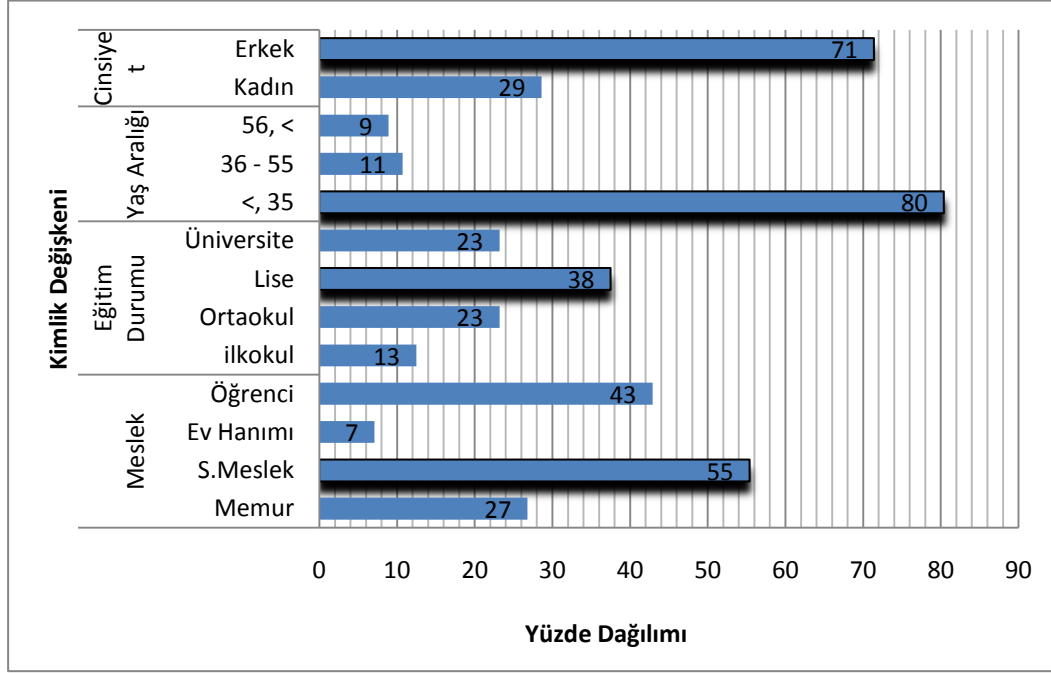
Şekil 3.29: Yaya sayımının Gezi Parkı kullanım amacına göre dağılımı

Gezi Parkı'na bir günde giriş yapan yayalarda mekana vakit geçirme amaçlı gelen bireylerin oranı (%13.5) oldukça düşüktür. Yayaların büyük oranı (% 86,5) Gezi Parkı'nı sadece geçiş için amaçlı kullanmaktadır. Jahn Gehl.'in(2008) de belirttiği gibi, kamusal alanlarda oluşan sosyal ve isteğe bağlı aktiveler, gelip geçme gibi zorunlu aktivitelere sunulan kaliteli koşullar sonucu oluşmaktadır. Gezi Parkı'nın mekanı sadece geçiş amaçlı kullanan yayalarda yaratacağı cazibe, parkın daha çok kullanılmasına neden olacaktır. Fakat sayım bulguları göstermektedir ki, Gezi Parkı bu cazibeyi yaratmada yetersiz kalmış ve daha çok sadece geçiş için kullanılan bir park fonksiyonu kazanmıştır. Gezi Parkı'nın yeteri kadar kullanılmama nedenlerini saptamak için anket bulguları değerlendirmesine geçilmiştir.

3.4.3. Anket Bulgularının Değerlendirilmesi

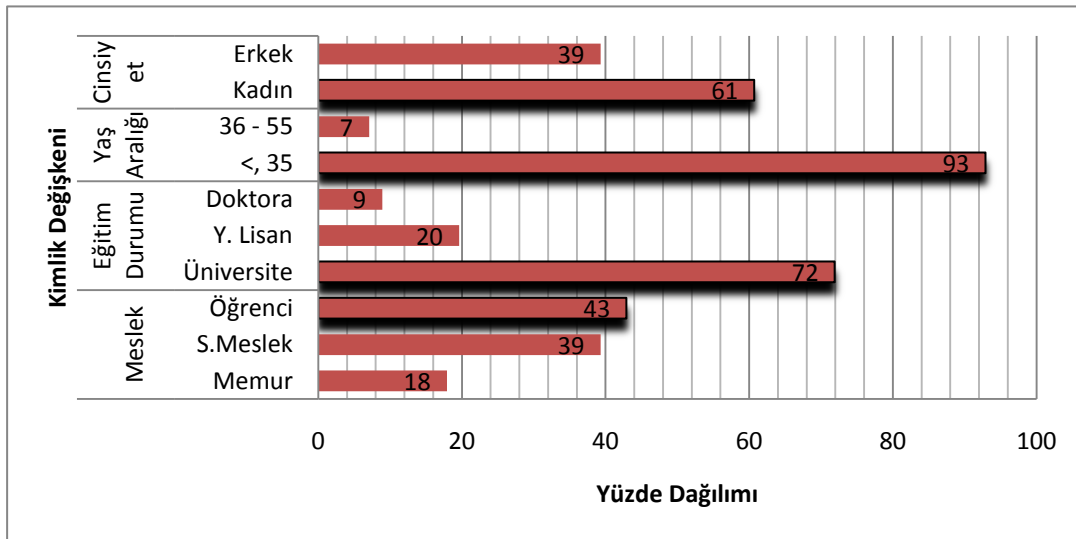
Deneğin Kimliğinin Değerlendirilmesi

Anket yapılan bireyin cinsiyet, yaş ve eğitim durumu bulguları değerlendirilmiş. Bireylerin genel profili oluşturulmuştur.

Şekil 3.30: Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan deneğin kimliği

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin çoğunlu, erkek (%71), 35 yaş ve 35 yaş altında (%80), lise mezunu(%38) ve serbest meslekte (%55) çalışan kişilerdir.

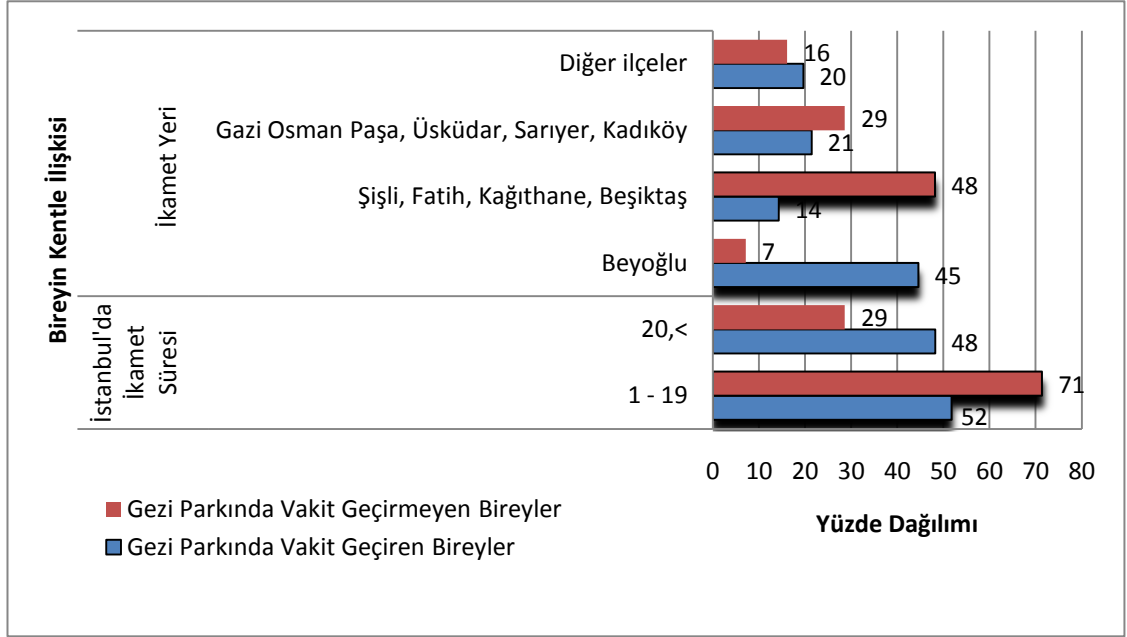

Şekil 3.31: Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanmayan deneğin kimliği

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerin çoğunlu kadın (%61), 35 yaş ve 35 yaşın altında (%93), üniversite eğitim seviyesine sahip(%72) ve öğrencidir(%43).

Deneğin Kentle Kurduğu İlişkinin Değerlendirilmesi

Bireylerin kentle kurduğu ilişkiyi saptamak adına İstanbul'da ikamet süresi ve ikamet yerine ait bulguların değerlendirilmiştir.

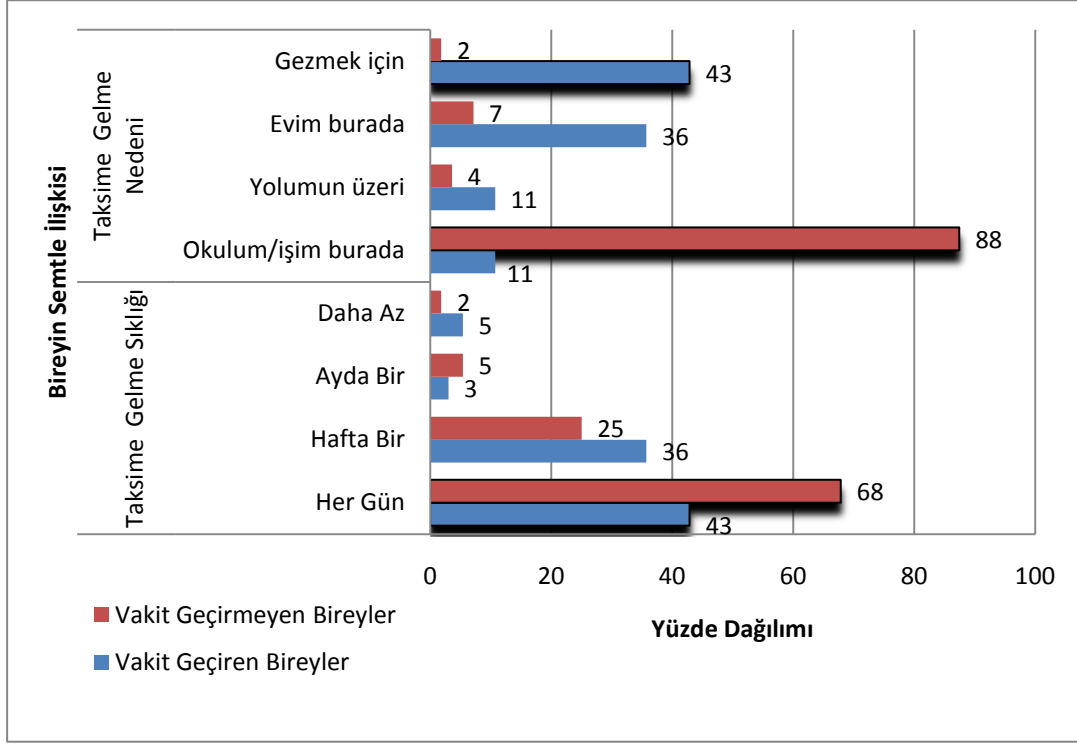

Şekil 3.32: Anket bireylerinin kent ile kurduğu ilişki

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin çoğunlu, Gezi Parkı'nın bulunduğu Beyoğlu ilçesinde (%45) ve İstanbul'da 20 yıldan az süredir oturmaktadır. Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerin çoğunlu ise, Beyoğlu ilçesine komşu olan ilçelerde (%48) ve İstanbul'da 20 yıldan az süredir oturmaktadır. İki denek grubu da çoğunlukla, kentli vasfının verildiği 20 yıl sınırının altındaki bireylerden oluşmuştur.

Deneğin Semtle Kurduğu İlişkinin Değerlendirilmesi

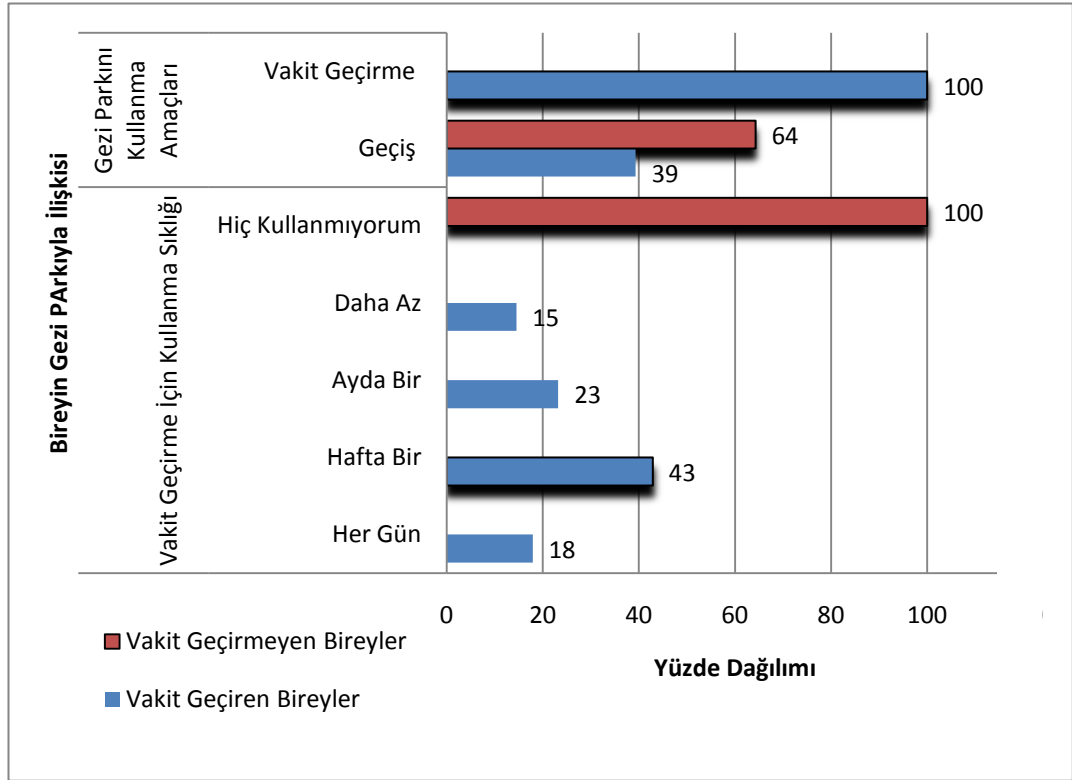
Anket yapılan bireyin Gezi Parkı'nın bulunduğu semtle olan Taksim ile kurduğu ilişkiye dair değerlendirmeler yapılmıştır.

Şekil 3.33: Anket bireylerinin semt ile kurduğu ilişki

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin çoğunlu Taksim'e "gezmek için" (%43), "her gün" (%43) gelmektedir. İki kategorik değişken arasında çıkan eşit oran çapraz sorgulamalarda test edilmiştir. Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireyler ise, Taksim'e okulu ya da işi Taksim de olduğu için (%88), "her gün" (%68) gelmektedir.

Deneğin Çalışma Alanı ile Kurduğu İlişkinin Değerlendirilmesi

Şekil 3.34: Anket bireylerinin mekan ile kurduğu ilişki

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireyler mekana çoğunlukla, "haftada bir" (%43) gelmektedir. Mekanı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireyler arasında (%64) mekanı sadece geçiş için ayda bir ya da daha az (%39,4) kullanan bir kesimde vardır.

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı ayda birden daha az ya da hiç kullanmayan bireylerin, mekanı kullanmama nedenlerine ilişkin verilen ifadelerin 5'li ölçekte aldıkları değerler sonucu, ifadelerin skorları hesaplanmıştır.

İfade skorlarının değerlendirmesinde, 1 den 2,3 kadar olan aralık çok önemli neden, 2,3 den 3,7 kadar olan aralık ortalama önem değeri ve 3,7 den 5'i de içeren skor önemsiz neden aralığını oluşturmaktadır.

Çizelge 3.43:Deneklerin Mekanı az kullanma ya da kullanmama ile ilgili ifadelerin skor dağılımı

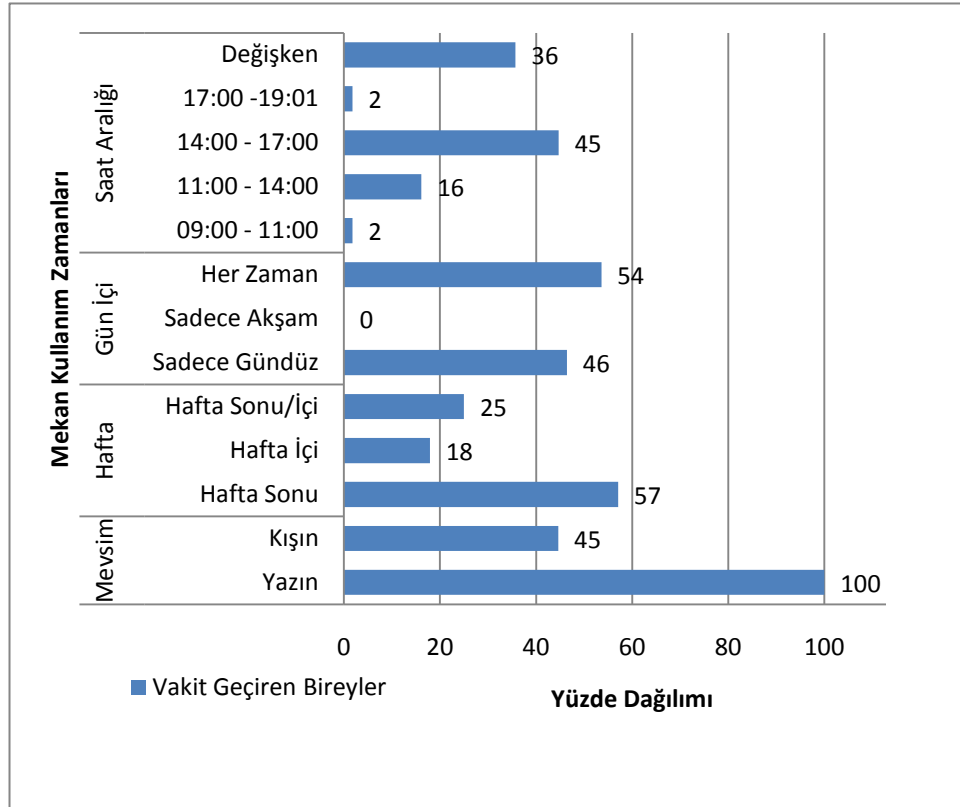
	Vakit Geçiren Bireyler	Vakit Geçirmeyen Bireyler	Tüm Bireyler
1.Taksim Gezi Parkı'nı güvenli bulmuyorum	2.6	2.6	2.6
2.Taksim Gezi Parkı'nı kullanmak aklıma gelmiyor (benim için bir anlam ifade etmiyor)	3.5	2.8	3.0
3.Tekin olmayan kullanıcıların yarattığı olumsuz etkiden dolayı.	2.0	2.6	2.5
4.Taksim Gezi Parkı'nın kaldırım seviyesinden üst kotta olması	3.8	3.2	3.4
5.Vaktim olduğunda Taksim Gezi Parkı'nda harcayacağım vakti istiklalde ya da baksa bir mekanda harcamayı tercih ediyorum.	2.3	2.1	2.1
6.Günlük hayatta parka giden birisi değilim.	2.9	2.9	2.9
7.Barındırdığı kullanımları yeterli bulmuyorum, bana cazip gelmiyor.	1.8	2.1	2.0
8.Giriş noktaları davetkâr değil, parkın içine yönlendiriciliği az buluyorum.	2.5	2.1	2.2
9.Ana girişte merdiven önündeki otobüs duraklarından dolayı kullanmıyorum.	3.2	2.9	2.9

Tüm bireylerin bir arada değerlendirildiği ifade skor bulgularında, ilk üç sırada “Barındırdığı kullanımları yeterli bulmuyorum, bana cazip gelmiyor.” ifadesi Gezi Parkı'nın vakit geçirme amaçlı az kullanılmasında ya da hiç kullanılmamasında (2.0 skorla) en önemli neden olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci sırada (2.1 skorla) ise aynı zamanda Gezi Parkı diğer açık kamusal alanlarla olan rekabetini de ölçen “Vaktim olduğunda Taksim Gezi Parkı'nda harcayacağım vakti istiklalde ya da baksa bir mekanda harcamayı tercih ediyorum” ifadesi gelmektedir. Üçüncü en önemli neden olarak “Giriş noktaları davetkâr değil, parkın içine yönlendiriciliği az buluyorum”.ifadesi (2.2) yer almaktadır. İlk üç ifade en önemli neden aralığında yer alırken, hiçbir ifade skoru önemsiz neden aralığında yer almamaktadır. Bu nedenle, Gezi Parkı,

- işlevselliği ve çekiciliği, diğer kamusal alanlarla rekabeti ve park içine yönlendirmelerinin yetersiz olması yönünden, kullanıcıların mekanı vakit geçirme amaçlı kullanma sıklığına oldukça olumsuz bir etki yaratmaktadır.
- sahip olduğu kullanıcı profilindeki insanların, diğer insanları çekmemesi, kullanıcıda yarattığı güvenlik hissini az olması, mekanın kullanıcıda yeterli ölçüde anlam ifade etmemesi, mekanın kaldırım seviyesinden üst kotta olması hem parkın dışarıdan algılanmasını hem de geçişlerdeki pratikliği olumsuz etkilemesi ve de parkın girişinde otobüs duraklarının oluşturduğu engelden ötürü kullanıcıların mekanı vakit geçirme amaçlı kullanmasına sorun teşkil etmektedir.

Gezi Parkı'nı Vakit Geçirme Amaçlı Kullanan Deneğin Mekan Kullanım İlişkisinin Değerlendirilmesi

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin, vakit geçirme amaçlı kullanma zamanları, kullanma nedenleri ve mekanın sahip olduğu karakteristik özelliğe göre kullanıcı yoğunluklarına dair bulgular değerlendirilmiştir.

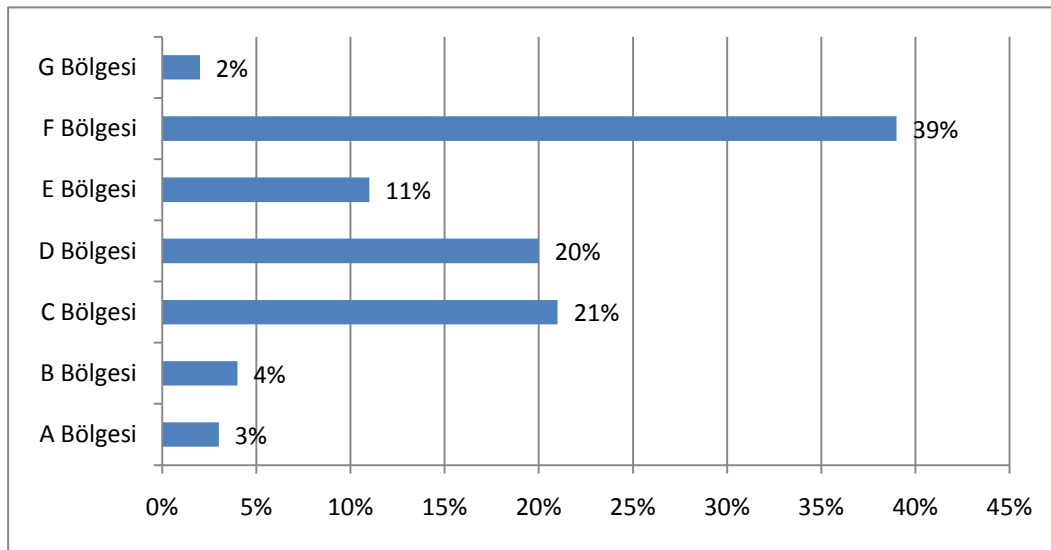
Şekil 3.35: Anket bireylerinin mekanı kullanım zamanları

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireyler, yaz mevsimlerinde daha çok hafta sonu (%58), gündüz ya da akşam fark etmeksizin (%53), ve daha çok günün 14:00 -17:00 saat aralığında (%44.7) tercih ettikleri bir mekandır.

Şekil 3.36: Gezi Parkı'nın kullanıcıya sunduğu işlevler

Şekilde sıralanan eylemler Gezi Parkı'nın kullanıcıya sağladığı işlevsel çeşitliliği de göstermektedir. Bireyler Gezi Parkı'nda daha çok (%17) açık hava tadını çıkarmak, etrafi izlemek (%16), dinlenmek ve düşünmek gibi (%14) eylemler yapmaktadır.

Şekil 3.37: Anket bireylerin Gezi Parkı'nın karakteristik bölgelerine göre kullanım dağılımı

Mekan içi alan kullanım dağılımında bireyler daha çok parkın orta bölgesi olan F bölgesini (%39) kullanmakta ve G bölgesini ise (%2) neredeyse hiç kullanmamaktadır. Bu saptama sayım bulgularıyla da örtüşmektedir. F bölgesi kullanıcılar için parkın en çekici bir bölgesidir.

Gezi Parkı'nın Kalite ve Kullanıcı Hisleri Değerlendirmesi

41 adet ifadeden oluşan mekanın kalite ve kullanıcı hislerinin ölçüm değerleri ifadelerin bireylerden aldığı skorlar üzerinden değerlendirilmiştir. Her ifade için verilen puanlar kendi içinde toplanıp denek sayısına bölünmüştür. Elde edilen skorlar mekanın kalitesini ölçmede önemli bir kıstas oluşturmaktadır.

- 2.5 değer aralığına kadar olan bölge olumlu algı bölgesi
- 2.5'den yukarı değer olumsuz algı bölgesidir.

Gezi Parkı Ne Kadar İyi Çalıştığıнын Ölçüm Değerlendirmeleri

Mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin Gezi Parkı erişimi, işlevi ve kullanıcıları ile ilgili verdiği skorlar değerlendirilmiştir.

Çizelge 3.44: Gezi Parkı'nın erişim boyutunun skor dağılımı

Erişim Boyutu İfadeleri	Olumlu Algı	Olumsuz Algı
1. Buraya kolay ulaşıyorum	1	
2. Burayı bulmak kolay	1	
3. Burada dolaşmak kolay	1,1	
4. Ne zaman gelmek istersem kullanıma açık	1,	
5. Bu mekanda olanlardan haberdarım		3,4
Toplam	1,5	

Gezi Parkı erişim fiziksel erişim açısından anket içi değerlendirmede en yüksek puanı almıştır. Mekanın fiziksel ulaşabilirliği kesinlikle yüksek olup, sembolik ulaşabilirliği ortalama değer bölgesindedir. Erişim ana başlığının toplam skoru 1,5'dir. Sonuç olarak taksim gezi parkı ulaşabilirliği yüksek bir kamusal mekandır.

Çizelge 3.45: Gezi Parkı'nın işlevsellik boyutunun skor dağılımı

İşlev Boyutu İfadeleri	Olumlu Algı	Olumsuz Algı
6. Burada yapmak istediklerimi yapabiliyorum		3,1
7. Burada ihtiyacım olan her şey var		3,4
8. Burada doğanın tadını çıkarabiliyorum	2,4	
9. Burada yerel şeyler öğrenebiliyorum (yerel tarih, bitkiler, sanat, vb)		4,4
10. Burası sağlıklı olmama yardımcı oluyor	2,3	
Toplam		3,1

Gezi Parkı'nın mekanı kullananlara sağladığı imkanları incelendiğinde, ifade başlığının olumsuz algı bölgesinde yer aldığını görülmektedir. Doğa ve sağlık yönünden sunduğu imkanlar olumlu algı bölgesinde yer alırken Gezi Parkı'nın mekanı kullananlara yerel bir öğreticilik vasfı (4.4 skor) yoktur.

Bireylerin, Mekanı bireysel değerlendirmelerinin dışında genel kullanıcıları düşünerek değerlendirmelerini sağlamış ve mekanı kullanan insan ve kullanım çeşitliliğini ölçülmüştür.

Çizelge 3.46: Gezi Parkı'nın kullanıcılar boyutunun skor dağılımı

Kullanıcılar Boyutu İfadeleri	Olumlu Algı	Olumsuz Algı
11. Burası pek çok farklı insanın geldiği popüler bir yer		2,53
12. Burada insanlar pek çok farklı etkinlik yapıyor		2,9
13. Farklı kullanıcılar arasında çatışma yok		2,8
Toplam		2,7

Gezi Parkı, insan ve kullanım çeşitliliği açısından olumsuz algı değerine sahiptir.

Bireylerin her hangi bir mekan kullanımında dikkat ettikleri ilk gereklilik erişim, ikinci işlev ve üçüncü kullanıcılarıdır. Gezi Parkı, ilk gereklilik olan erişimde kaliteli, işlevselliği ve diğer kullanıcılar yönünden kalitesizdir.

Mekan ne kadar iyi çalışıyor ana başlığında toplam skor 2,45'dir. Bu değer her ne kadar olumlu algı bölgesinde yer alsada olumsuz algı bölgesinin alt sınırına yakındır.

Gezi Parkının Öz Nitelikleri Ölçüm Değerlendirmeleri

Bireylerin, Gezi Parkı'nın bakımı, çevre ve tasarım-görünüş için vermiş olduğu skorlar değerlendirilmiştir.

Çizelge 3.47: Gezi Parkı'nın bakım boyutunun skor dağılımı

Bakım Boyutu İfadeleri	Olumlu Algı	Olumsuz Algı
14. Mekan temiz		3,1
15. Mekan bakımlı		3,0
16. Buranın bakımından sorumlu insanlar çok zaman etrafta		3,2
Toplam		3,1

Gezi Parkı sahip olduğu bakım yönünden 3,1 değerle olumsuz algı bölgesinde yer almakta, kullanıcıların memnuniyetine bakım boyutunda olumsuz cevap vermektedir.

Çizelge 3.48: Gezi Parkı'nın çevre boyutunun skor dağılımı

Çevre Boyutu İfadeleri	Olumlu Algı	Olumsuz Algı
17. Hava şartlarına karşı korunaklık		4,8
18. Yılın her zamanı buraya gelmeye değer		4,1
19. Buranın aydınlatması iyi		3,1
20. Bu mekanın havası temiz	1,3	
21. Gürültü burada problem değil	2,3	
22. Burada kendimi güvende hissediyorum		3,3
23. Bu mekan uygun boyutlarda	1,9	
Toplam		3,0

Skor çizelgesi incelendiğinde, değerler arası dağılımda homojenlik söz konusu değildir. Fakat çevre grupların ayrıldığında, Taksim Parkının doğal çevre boyutu, havası ve gürültüsüzlüğü olumlu algı bölgesinde, fiziksel çevre boyutunda aydınlatma ve güvenlik hissi ve doğal çevreye uyumu ise olumsuz algı bölgesindedir. Çevre boyutu sonuçları değerlendirildiğinde Gezi Parkı sadece belli bir mevsimde kullanılan bir mekandır. Bunda en önemli neden hava şartlarına korunaksızlığıdır. Güvenlik hissini düşük olmasının nedeni, hem aydınlatmanın iyi olmaması hem de kullanıcı profilinde tekin olmayan kişilerdir. Taksim Gezi Parkı konum olarak

düşünüldüğünde 4 tarafı yoğun trafik alanlarıyla çevrili bir parktır. 2,3 değeri bu konumdaki bir park için iyi bir değerdir.

Çizelge 3.49: Gezi Parkı'nın tasarım ve görünüş boyutunun skor dağılımı

Tasarım ve Görünüş Boyutu İfadeleri	Olumlu Algı	Olumsuz Algı
24. Bu mekan içinde bulunduğu bölgenin görüntüsünü zenginleştiriyor.	1,4	
25. Burası iyi tasarlanmış		3,3
26. Burada yeşil ile iç içe olmak iyi şekilde mevcut		2,7
27. Burası ilham verici		3,8
28. Burası çekici/ güzel		3,1
Toplam		2,8

Bireylerden, Gezi Parkı'nın bulunduğu Taksim bölgesinin görüntüsünü zenginleştirdiği ifadesi, tasarım ve görünüşle ilgili bölümde 1,4 ile en iyi skoru almıştır. 2,7 ile Gezi Parkı'nın insanlara yeşili yani doğayı hissettirmesi ikinci sıradadır fakat olumsuz algı bölgesinde yer almaktadır. Mekanın tasarımı, çekiciliği ya da güzelliği ve ilham vericiliği de olumsuz algı bölgesindedir. Tasarım ve görünüşün toplam skoru 2,8 olup olumsuz algı bölgesinde yer almaktadır.

Öz nitelikler başlığında bireylerin mekanı kullanmaları için ilk gereklilik bakım, ikinci tasarım-görünüş ve sonra çevre yer almaktadır.. Kullanıcılar için önem derecesi yüksek olan bakım, bu grupta en düşük 3,1 ile skoru almıştır, arkasından çevre 3,0 ile olumsuz algı aralığında yer almaktadır Bu alt başlığın sonuçlarını değerlendirildiğinde: Gezi Parkı'nın kullanımında bakım boyutu kullanıcılar için çok önemli olmasına rağmen kalitesiz çıkmıştır. Gezi Parkı belirli mevsimlerde kullanılan bir mekan olup, mekanı kullanmada önemli bir etki olan güvenlik hissi olumsuz algı bölgesindedir. Gezi Parkı öz nitelikleri boyutundan 3,0 skorunu almıştır. Bu demek oluyor ki mekan kalite vasfı düşük bir mekandır. Gezi Parkı'nın, konumu ve sahip olduğu imkanlar düşünülünce bu vasıf Gezi Parkı için oldukça olumsuz bir durumdur.

Gezi Parkı'nın Bireyde ve Toplumda Yarattığı Farkın Değerlendirilmesi

Bireylerin mekanda kendilerini nasıl hissettikleri ve toplum mekan için ne düşündüğüne dair bulgular değerlendirilmiştir.

Çizelge 3.50: Gezi Parkı'nın toplum boyutunun skor dağılımı

Toplum Boyutu İfadeleri	Olumlu Algı	Olumsuz Algı
29. Burası içinde bulunduğu çevre için önemli bir mekan	1,4	
30. Çevrede yaşayan insanlar buranın tasarlanmasında söz sahibi		4,6
31. Herkes burada bulunmak konusunda kendini rahat hissediyor		3,3
32. Bölgesel gruplaşma yok, insanlar iyi karışıyor.		2,9
33. Çevrede yaşayan insanlar bu mekanla gururlanıyor		3,1
34. Bu mekan iyi bir yere konumlanmış	1,0	
35. Burası belirli festivaller ve organizasyonlar için iyi	2,1	
Toplam		2,6

Gezi Parkı'nın toplum boyutu 2.6 skorla olumsuz algı bölgesindedir. Mekanın konumu 1,0 ile ilgili ifade 41 ifade arasında en yüksek skoru almıştır. Mekanın boyutları bölümünde Gezi Parkı, hem erişim hem de konum olarak oldukça başarılı bir skor elde etmiştir. En düşük birinci ifade hava şartlarına korunaksızlığı (4,8), ikinci ifade ise katılımcı planlama (4.6 skor ile) ifadesidir. Gezi Parkı'nın tasarlanmasında bireyler kendilerini söz sahibi hissetmemektedir. Mekanın içinde bulunduğu çevre için önemi ve belirli festivaller ve organizasyonlar için iyi bir mekan oluşu olumlu algı bölgesinde yer almaktadır.

Çizelge 3.51: Gezi Parkı'nın birey boyutunun skor dağılımı

Birey Boyutu İfadeleri	Olumlu Algı	Olumsuz Algı
36. Bu mekan iyi hissetmemi sağlıyor	2,4	
37. Burada eğleniyorum		3,2
38. Burada stresten uzaklaşıp rahatlayabiliyorum	2,1	
39. Burada bulunduğum sürede uzun uzun düşünme fırsatı bulabiliyorum	2,2	
40. Burada olmaktan hoşlanıyorum	2,2	
41. Buraya kaçmak için geliyorum		2,8
Toplam	2,5	

Mekanın kullanıcıda yarattığı hislerin genel toplam 2,5 ile olumlu algı bölgesinde yer almaktadır. Bu nedenle, Gezi Parkı'nı mekanı vakit geçirmek için kullanmaktadırlar. Mekanın insanı stresten uzaklaştırdığı, hoşnutluk verdiği daha çok dinlendirici bir yer olduğuna dair skorlar olumlu algı bölgesinde yer almaktadır. Mekanın eğlendiriciliği ise olumsuz algı bölgesindedir.

Toplum ve birey başlığının toplam skoru (2,6 ile) olumsuz algı bölgesinde ama olumlu algı bölge sınırına yakındır. Bireyler her hangi bir mekanı tercih etmelerinde, ilk olarak mekanın toplumda yarattığı etki, ikinci olarak bireyin kendisini nasıl hissettiği gelmektedir. Bireylerin Gezi Parkı'nı daha sık kullanmaları için, o mekanda nasıl hissettiği boyutu olumlu bölgesinde yer almalıdır. Aynı şekilde, mekanın davetkarlığı, toplumdaki olumlu imajla başladığı düşünülürse, bu bölümle ilgili ifadelerin olumlu algı bölgesinde yer alması gerekmektedir. Gezi Parkı'nın bireyde ve toplumda yarattığı etki paralel olup, birey boyutunda ya da toplum boyutunda artış gösterecek olumlu bir durum iki tarafı da olumlu yönde etkileyecektir.

Çizelge 3.52: Mekan kalite ve kullanıcı hisleri üst ölçek skor dağılımı

Genel değerlendirme	Olumlu Algı	Olumsuz Algı
a. Gezi Parkı'nın Ne Kadar İyi Çalıştığı	2,45	
b. Gezi Parkı'nın Öz Nitelikleri		3,05
c. Gezi Parkı'nın Toplumda ve Bireyde Yarattığı Fark		2,60
Toplamda Gezi Parkı'nın Kalite Düzeyi		2,70

Gezi Parkı, tabloda yer alan 3 üst boyutun sadece Gezi Parkı'nın ne kadar iyi çalıştığını ölçen üst boyut olumlu algı bölgesinin alt sınırında yer almamaktadır. Diğer 2 başlıklarda gezi parkı kalitesiz bir mekan olarak algılanmaktadır. Mekan genel toplamda 2,7 skor ile olumsuz algı bölgesindedir. Sonuç olarak, Taksim Gezi Parkı kullanıcılar tarafından kalitesiz mekan olarak algılanmaktadır.

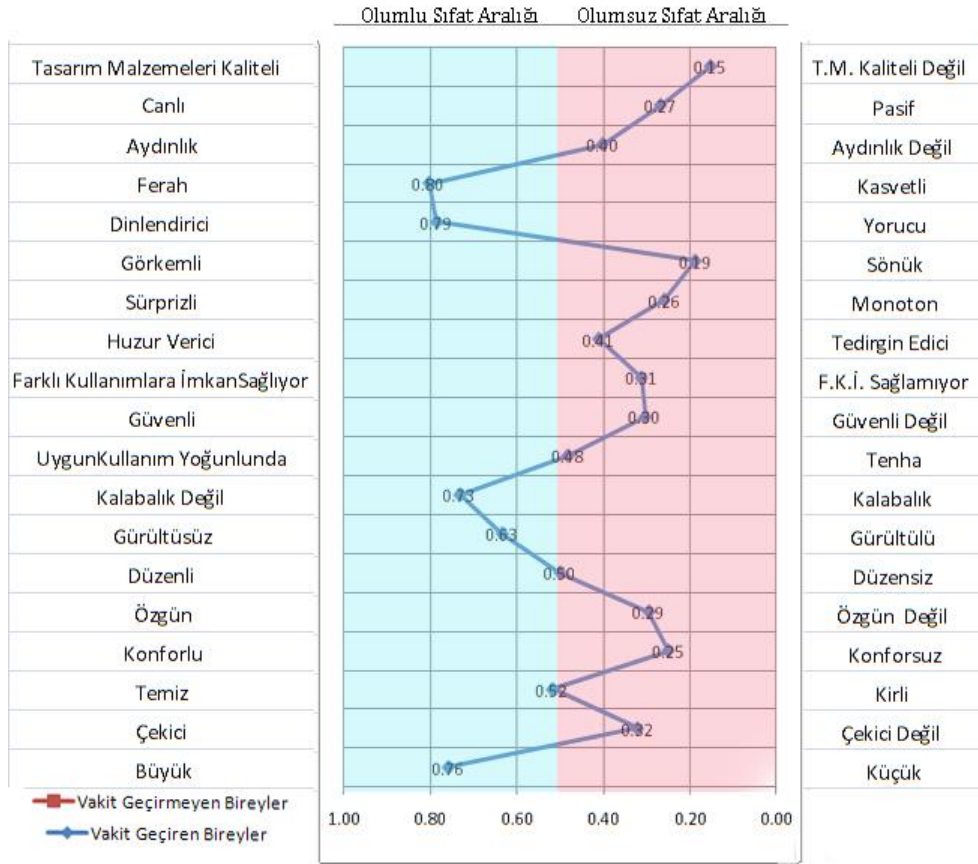
Sayım bulgularından elde edilen saptamalar sonucunda mekanın daha çok geçiş bölgesi fonksiyonundan çıkıp, park fonksiyonun baskın olması için Gezi Parkı'nın verilen 41 ifadeyi olumlu algı bölgesinde olacak nitelikte karşılaması gerekmektedir.

Anketin 41 ifadeden oluşan bölümü sonucunda, bireyler her hangi bir mekanı tercih etmelerinde 3 ana başlığı önem derecesine göre sıralamışlardır. Birinci sırada "mekanın ne kadar iyi çalıştığı" (erişim, işlev kullanıcı boyutları), ikinci sırada mekanın öz nitelikleri (bakımı, çevresi, tasarımı ve görünümü) ve üçüncü sırada mekanın yarattığı fark (toplum ve birey) başlıkları yer almaktadır. Gezi Parkı'nda, kullanım yoğunluğunun belli bir düzeye yükseltilmesi için sağlanması gereken unsurlar, bu önem sırasında bu başlıklar olumlu algı bölgesinde yer almalıdır.

Gezi Parkı'nı Tanımlayan Sıfatların Değerlendirilmesi

Anketin bu bölümünde, bireylerin Gezi Parkı'nı tanımlarken kullandıkları sıfatları saptamak amaçlı iki uçlu sıfatların 2'li Anlam Farklılığı Ölçeğinde değerlendirmelerine yer verilmiştir. Sıfat bazında 1 ve 0.5 arası skor aralığı olumlu sıfatlar bölgesi, 0.5 ve 1 aralığı olumsuz sıfatlar bölgesini oluşturmaktadır. Sıfatların toplam skoru en yüksek 19 en düşük 0 olabilir. Olumsuzdan olumluya geçiş noktası 9.5 skorudur. Değerlendirmeler ilk olarak tüm bireyleri kapsayacak şekilde yapılmış, sonra Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerle kullanmayan bireyler karşılaştırmalı yapılmıştır.

Çizelge 3.53: İki uçlu sıfatların skor dağılımı

Tüm bireyleri içeren sıfat çizelgesi incelendiğinde, pozitif skorlar olumlu sıfatı, negatif sıfatlar ise olumsuz sıfatı simgelemektedir. Sonuçlara göre,

- Taksim Gezi Parkı'nın tanımlanmasında kullanılan olumlu sıfatlar: Büyük, temiz, gürültüsüz, kalabalık değil, , dinlendirici ve ferah
- Taksim Gezi Parkı'nın tanımlanmasında kullanılan olumsuz sıfatlar: Çekici değil, konforlu değil, تنها, özgün değil, güvenli değil, farklı kullanım imkanları sağlamamakta, tedirgin edici, monoton, sönük, aydınlık değil, pasif ve tasarım malzemeleri kaliteli değil.

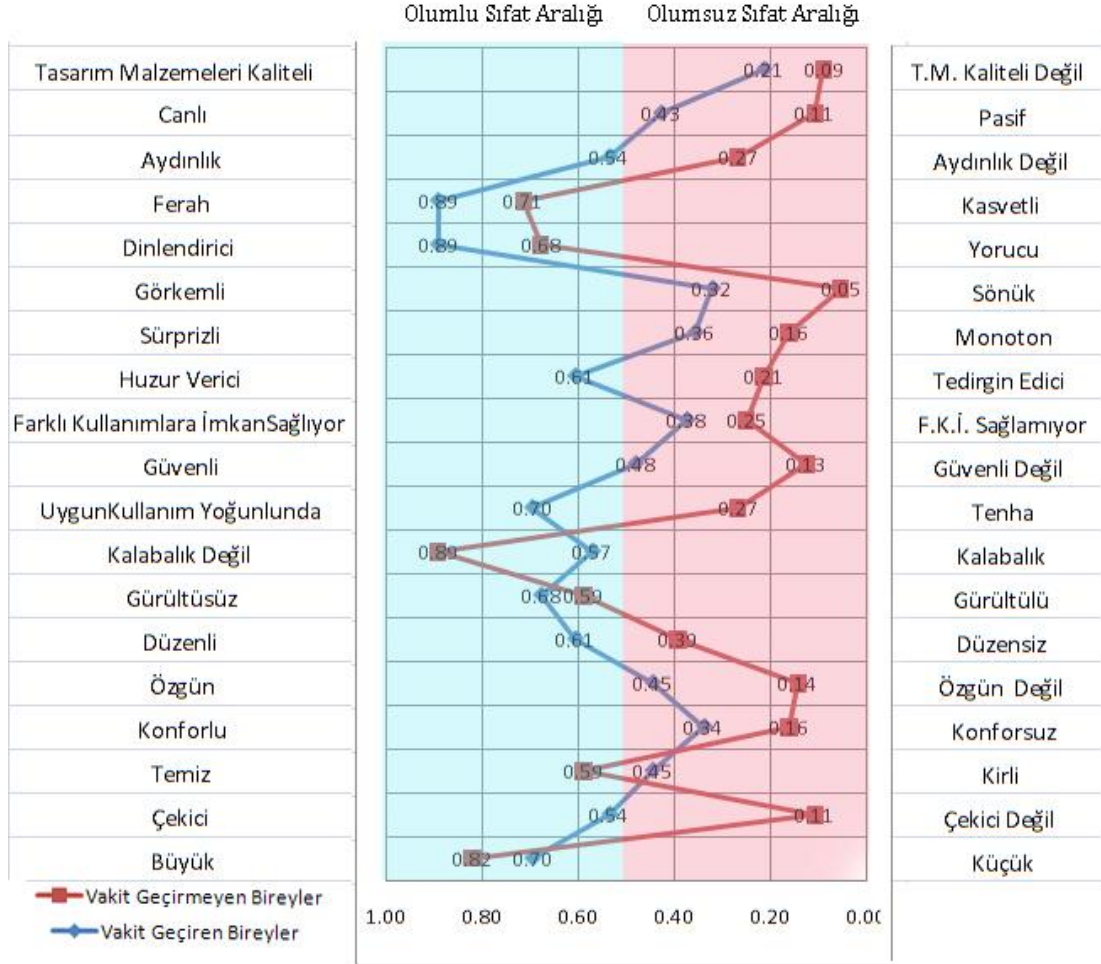
Baskınlık derecesine göre sıralandığında, Taksim Gezi Parkı'nın, ilk on sıfatı değerlendirildiğinde: Gezi Parkı;

- Sahip olduğu tasarım malzemeleri kalitelisiz(%85), sönük (%81), ferah (%80), dinlendirici (%79), büyük(76), konforsuz (%75), monoton (%74), pasif(%73), özgün olmayan(%71) ve güvenli olamayan (%70) bir mekandır.

Öne çıkan on sıfattan sadece dört tanesi olumludur. Bu bulgu Taksim Gezi Parkı'nın insanda yarattığı olumsuz izlenimin baskınlığını göstermektedir.

Bu sıfatlar Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan ve kullanmayan bireyler karşılaştırmalı olarak da değerlendirilmiştir.

Çizelge 3.54: Mekan sıfatlarının denek gruplarına göre skor dağılımı

Denek grupları karşılaştırıldığında Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerin mekanı tanımlarken daha olumsuz sıfatlar kullandığı dikkat çekmiştir. Mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin mekanı kullanırken kullandığı ilk on sıfat değerlendirildiğinde: Gezi Parkı;

- Ferah (%89), dinlendirici (%89), sahip olduğu tasarım malzemeleri kaliteli değil(%78), büyük (%69), uygun kullanım yoğunluğunda (%69), sönük (%67), gürültüsüz (%67), konforsuz (%66),monotondur (%64) ve farklı kullanımlara imkan sağlamayan (%63) bir mekandır.

Mekanı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerin mekanı kullanırken kullandığı ilk on sıfat

- Sönük(%95), sahip olduğu tasarım malzemeleri kaliteli değil(%91), kalabalık değil (%89), pasif (%89), çekici değil (%89), güvenli değil (%87), özgün değil (%85), konforsuz (%84), monoton(%84) ve büyüktür(%82).

Mekanı tanımlarken kullanılan sıfat listesinin toplam skoru, mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerde (10.1 skor ile) olumlu, mekanı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerde (6.6 skor ile) olumsuz sıfat aralığındadır. İki denek gurubunun bir arada değerlendirildiği anket genelinde (8.4 skor ile) olumsuz sıfatlar bölgesinde yer almaktadır.

Kullanıcı Taleplerinin Değerlendirilmesi

Bireylerin Gezi Parkı'nda ne olursa daha çok gelecekleri sorusuna verdikleri cevaplar mekanda hem fiziksel hem de psikolojik boyutta duyulan ihtiyaçları saptamada oldukça önemlidir. İlk üç sıralama bize Gezi Parkı'nda eksiliği duyulan ihtiyaçları vermektedir.

1. güvenlik
2. tasarım ve peyzaj kalitesi
3. sosyal ve kültürel aktiviteler .

Kullanıcı taleplerinin sıklık sıralamasına göre ilk talep, mekan kullanımında psikolojik ihtiyaçlarda da ilk öncelik olan güvenlik hissi ile alakalıdır. Gezi Parkı alan araştırmalarında, mekanın güvenlik hissi yaratmada başarısız olduğu bir çok kez saptanmıştır. Güvenlik hissi bireyin mekan kullanımını güçlü bir şekilde etkileyecek bir nedendir. İkinci olarak, tasarım ve peyzajın daha iyi olmasını talep etmişlerdir. Daha farklı ve daha fonksiyonel bir tasarım bekleyen kullanıcı, aynı zamanda bankların yetersiz oluşunu da belirtmiştir. Son olarak mekanda sosyal ve kültürel etkinliklerin yapılmasının bu mekanı daha çok kullanmalarına neden olacağını belirtmişlerdir.

Kısaca, Gezi Parkı daha güvenli, özgün ve etkin bir tasarım ve de işlevselliği zengin bir park olması mekanın daha çok kullanılmasını sağlayacak, sadece geçiş için kullanan bireyleri mekana çekecek ve mekanda isteğe bağlı aktivitelerin yoğunluğunu artıracaktır.

3.4.4. Çapraz Sorgularının Değerlendirilmesi , Ana ve Alt Hipotezin Testi

Çapraz sorgu bulgularının değerlendirilmesi ile çalışma modelinde ki sosyal çevre değişkenlerinin Gezi Parkı kullanımına etki ölçümü yapılmıştır. %95 güvenirlikle: “Bireyin cinsiyet değişkeni, Taksim ve Gezi Parkı’nın kullanımını bağlayıcı bir unsur değildir Fakat bireyin İstanbul’da oturma süresi mekanın kullanım sıklığını etkilemektedir. İstanbul’ da 20 yıl ve 20 yıldan fazla oturan birey, 20 yıldan az oturan bireye oranla Gezi Parkı’nı daha sık kullanır.” varsayımları doğrulanmıştır. Etki testi yapılamayan değişkenlerin istatistiksel dağılımı yorumlandığında, Gezi Parkıyla ilgili

- Kadın bireylerin, mekanın A, B ve G bölgelerini tercih etmedikleri
- 56 yaş ve üstü grubun daha çok mekanın C bölgesini seçtikleri
- 56 yaş grubu altı bireyleri, 56 yaş ve üstü bireylere oranla mekanı vakit geçirme amaçlı daha sık kullandıkları
- Bireyin eğitim durumunun, mekanı vakit geçirme amaçlı kullanım sıklığı ile paralel bir ilişkide olduğu, üniversite eğitim durumuna sahip bireylerin mekanı vakit geçirme amaçlı en az kullanan eğitim grubu oldukları,
- Bireyin mekanı vakit geçirme için kullanma sıklığı ile, bireyin ikamet ettiği ilçenin mekana yakınlığı ile ters ilişkiye sahip olduğu, mekanı sık kullanan bireylerin Beyoğlu’na daha uzak mesafelerden geldikleri
- Bireylerin Taksim’e gelme sıklığında “haftada bir” gelen bireylerin Gezi Parkı’na da aynı sıklıkta geldikleri. Fakat Taksim’e” her gün” gelen bireylerin çoğunluğunun Gezi Parkı’na “ayda bir” vakit geçirme amaçlı kullandıklarının sonucuna ulaşılmıştır.

Son iki değerlendirme, mekana yakın mesafede olmanın kullanım sıklığını düşürdüğüne işaret etmektedir.

Çalışmanın alt hipotezi olan, “Kamusal açık alanları vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerle, vakit geçirme amaçlı kullanan bireyler arasında duygusal anlam farklılığı vardır. Mekanı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerin mekanı tanımlarken kullandığı sıfatlar mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylere oranla daha olumsuz olacaktır.” varsayımı, çevre tanımlayıcı sıfatlarının, denek gruplarından aldığı toplam skor üzerinden test edilmiştir.

Denek grubu değişkenine göre, denek grubu içi toplam skor sonuçları Mann-Whitney U testi uygulanarak karşılaştırılmıştır. Sıfat-puanı açısından, mekanı vakit geçirmek

için kullanan bireyler ile kullanmayan bireyler arasında istatistiksel olarak farklılık saptanmıştır ($p<0,5$). Mekanı vakit geçirmek için kullanan bireylerin ortalama sıfat puanı $10,11\pm3.49$ iken Mekanı vakit geçirmek için kullanmayan bireylerin ortalama sıfat puanı $6,63\pm2.81$ 'dir. Mekanı vakit geçirmek için kullanan bireylerin ortalama sıfat puanını daha yüksek olması, çalışmanın **alt hipotezini (%95 güvenlilikle) doğrulamıştır.**

Çalışmanın ana hipotezi:

H: “Çalışmanın ana hipotezi; Konumu merkezi olmasına rağmen, kamusal açık alanlarda kullanıcıların psikolojik gereksinimlerine yeterli ölçüde cevap verilmiyorsa mekanın vakit geçirme amaçlı kullanım yoğunluğu düşük olacaktır”.

- Taksim Gezi Parkı konum olarak “merkezi”, “erişimi oldukça yüksek”,
- “kullanıcıların fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılama düzeyinde, kullanıcıların algısında kalitesiz”,
- “baskın ilk on sıfatı içerisinde büyük çoğunluğu (%70) olumsuz sıfatlardan oluşan”,
- “kullanıcı taleplerinde ilk sırada güvenlik ihtiyacı olan”
- “mekana giriş yapan yayaların büyük çoğunluğunun (%86.5) parkı sadece geçiş amaçlı kullandığı”

kamusal açık alan olarak saptanmış ve bu saptamalar sonucu çalışmanın **ana hipotezi H doğrulanmıştır.**

2.5. Bölüm Sonucu

Gözlem yöntemi sırasında, Gezi Parkı farklı karakteristikte yedi bölgeye ayrılmıştır. Parkın dört cephesinden olan girişler üzerinden dört farklı sayım noktası tayin edilmiştir. alan araştırmaları bu belirlenen bölgeler üzerinden yapılmıştır.

İkinci yöntem olan sayım çalışmasında, mekana giriş yapan yayaların büyük çoğunluğunun mekanı sadece geçmek için kullandığı, vakit geçirmek için kullananların çok daha az olduğu saptanmıştır. Yayaların mekana giriş için en çok tercih ettikleri parkın Elmadağ yönündeki kuzey girişi (G bölgesinde) ve ikinci olarak Taksim Meydan yönündeki güney girişi (A bölgesinde) dir. Mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin en çok tercih edikleri bölge, parkın en alt kotunda orta bölgede yer alan olan havuzun bulunduğu bölge (F bölgesi) dir. Vakit geçirme amaçlı en az

kullanım bölgesi ise, yayaların en çok giriş yaptığı parkın güney bölgesi (G bölgesi)dir.

Mekanı vakit geçirme için kullanan birey sayısının(% 13.5), sadece geçiş için kullanan birey sayısına oranla çok düşük olmasının nedenini saptamak amaçlı anket çalışmaları başlatılmıştır. Bu nedenle iki farklı anket denek grubu oluşturulmuştur. Mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin oluşturduğu denek grubu ile mekanı sadece geçiş için kullanan ya da hiçbir şekilde kullanmayan bireylerin oluşturduğu denek grubudur. Denek grubu büyüklükleri sayım çalışmalarından yararlanılarak belirlenmiştir. Böylelikle, mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan ve kullanmayanlar arasındaki mekanın yarattığı anlam ve bireysel farklılıkları saptanmıştır.

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireyler daha çok erkek, 35 yaş ve 16 yaş aralığında, lise eğitim seviyesine sahip kişilerden oluşmaktadır. İkamet yerleri daha çok Gezi Parkı'nın bulunduğu Beyoğlu ilçesi, Taksim her gün gelen bireylerden oluşmaktadır. Taksim her gün gelen bireylerin Gezi Parkı'na vakit geçirme amaçlı gelme sıklığı ise hafta da birdir.

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireyler daha çok kadın, 35 yaş ve 18 yaş aralığında, üniversite eğitim seviyesine sahip kişilerden oluşmaktadır. Bu bireyler daha çok parkın bulunduğu Beyoğlu ilçesine komşu ilçelerde ikamet eden fakat Taksim'e Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerden daha sık gelen bireylerden oluşmaktadır.

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanma ya da kullanım sıklığının az olmasındaki nedenleri olarak ön plana çıkan ifadeler

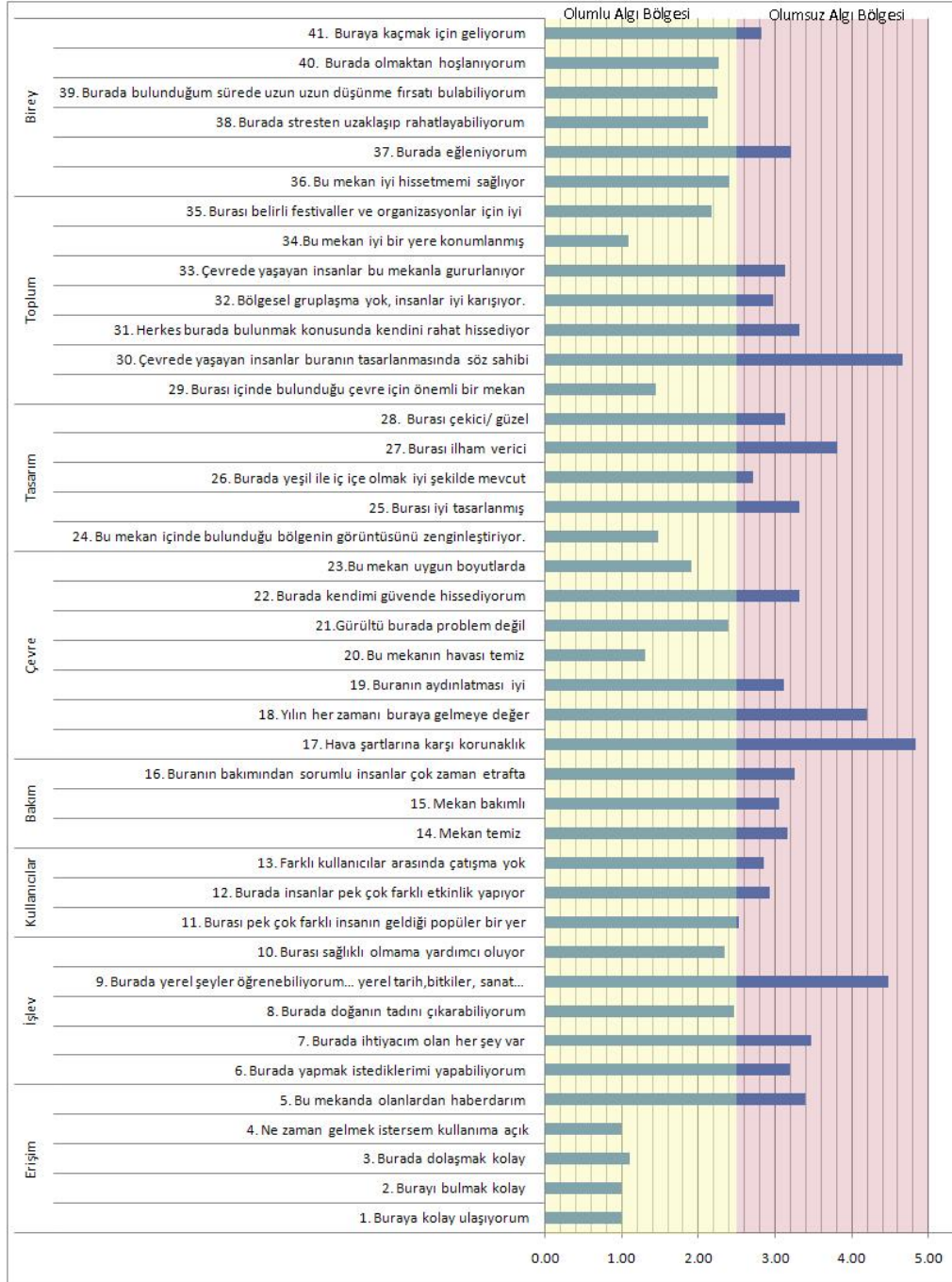
- barındırdığı kullanımların yetersiz oluşundan ötürü bireylere cazip gelmemesi
- bireylerin bu mekanı kullanmak yerine diğer kamusal açık mekanları tercih etmeleri
- ve giriş noktalarının parkı kullanma için davetkar bir etkiye sahip olmadığıdır.

Bu bulgular sonucunda, mekanın sahip olduğu kalite seviyesi ve mekanın bireylerde yarattığı hislerin ölçümüne başlanmıştır.

İlk olarak mekanı vakit geçirmek için kullanan bireylerin kullanım zamanları ve parkın sağladığı işlevler saptanmıştır. Daha çok öğleden sonra kullanılan mekanın, akşam kullanımı çok düşüktür. Hafta sonu kullanımı, hafta içine oranla daha

yüksektir. Kışın ise az kullanılmaktadır. Kullanıcılara sağladığı işlevler daha çok pasif etkileşimle (açık havanın tadını çıkarmak, etrafı izlemek, dinlenme ve düşünme gibi) ilgili aktivitelerdir. En çok kullanıcıların tercih ettiği bölge, kullanım sayımlarında da saptandığı gibi parkın orta bölgesi olan F Bölgesidir.

İkinci olarak mekanın kalitesini ölçmeye yönelik 41 ifadeden oluşan, Gezi Parkı'nın sekiz boyutta (erişim, işlev, diğer kullanıcılar, bakım, çevre, tasarımı-görünüş, birey ve toplum) ölçümü yapılmıştır.

Şekil 3.38: Taksim Gezi Parkı'nın kalite ölçüm ifadelerinin birey algısına göre dağılımı

- Erişim boyutunda, fiziksel erişebilirliği yüksek fakat sembolik erişebilirliği düşük olduğu saptanmıştır. Erişebilirlikle ilgili ifadelerin skor sonucunda Gezi Parkı erişim boyutunda, kullanıcılarda kaliteli algısına sahiptir. Gezi Parkının kaliteli söylemini yakaladığı iki boyuttan biri boyut erişimdir.
- İşlevsellik boyutuyla ilgili ifadelerde Gezi Parkı'nın öğreticiliğinin oldukça yetersiz, insanların sağlıklı olmalarını destekleme yönünden başarılı bir düzeyde olduğunu göstermektedir. İşlevsellikle ilgili ifadelerin skorlar sonuçları, Gezi Parkı'nın işlevsellik boyutunda kullanıcılarda kalitesiz algısı oluşturmaktadır.
- Kullanıcılar ve bakım boyutunda ifade skorları homojendir. Gezi Parkı bu boyutlarda da, kullanıcıda olumsuz bir kalite algısı oluşturmaktadır.
- Gezi Parkı çevre boyutunda, hava şartlarına korunaklılık ve yılın her zaman gelinebilecek bir mekan ifadelerinden oldukça olumsuz bir değer almıştır. Parkın sahip olduğu çevre boyutu, havasının temiz ve gürültüsüz olması yönünden kalite değerini yakalamış olmasına rağmen, toplam skor sonucu kullanıcılarda kalitesiz algısı oluşturmaktadır.
- Tasarım ve görünüş boyutunda, bulunduğu bölgenin görüntüsünü zenginleştiren fakat kullanıcıya ilham vermeyen bir mekandır. Toplam skor sonucu Gezi Parkı tasarım ve görünüş boyutunda kullanıcılarda kalitesiz algısı oluşturmaktadır.
- Toplum boyutunda da, Gezi Parkı kullanıcıda kalitesiz algısı yaratmaktadır. Bu boyutta, bulunduğu yerleşim için önemi, yer seçimi ve belirli festival ve organizasyonlar için imkan sağlaması ifadelerinde başarılı, fakat kullanıcıların tasarımında söz sahibi olmadıkları yönünde olumsuz bir değere sahiptir.
- Birey boyutunda, bireyin mekanda stresten uzaklaştığı, düşünme fırsatı bulabildiği ve bu mekanda bulunmaktan hoşlandığı ifadeleri başarılı bir değer yakalayan Gezi Parkı, birey boyutunda kullanıcıda oluşturduğu algı kalitelidir.

Kalite ölçüm sonucu olarak, sekiz boyutunda toplamında Gezi Parkı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin algısında bile kaliteli bir mekan değildir.

Bireylerin mekan tanımlarken kullandığı sıfatlarda baskın ilk on sıfatla Gezi Parkı;

- Sahip olduğu tasarım malzemeleri kalitelisiz, sönük, ferah, dinlendirici, büyük, konforsuz, monoton, pasif, özgün olmayan ve güvenli olamayan bir mekandır.

Denek gruplarına göre dağılıma bakıldığında, mekanı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerin seçtiği sıfatlarda, mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylere oranla, olumsuz sıfatların oranı daha yüksektir. Bu söylem, aynı zamanda çalışmanın alt hipotezi olarak kurulmuş, istatistiksel test uygulanarak denekler arası karşılaştırılmıştır ve (%95 güvenilirlikle) doğrulanmıştır.

Mekanı daha çok kullanmalarını sağlayacak talepleri belirten bireyler ilk olarak “güvenliğin sağlanması” ikinci olarak “tasarım ve peyzaj kalitesinin artırılması” ve son olarak “sosyal ve kültürel aktivitelere yer verilmesi” talebinde bulunmuşlardır.

Ana hipotez elde edilen sonuçlar doğrultusunda test edilmiştir. Çalışmanın ana hipotezi olan; “Konumu merkezi olmasına rağmen, kamusal açık alanlarda kullanıcıların psikolojik gereksinimlerine yeterli ölçüde cevap verilmiyorsa mekânın vakit geçirme amaçlı kullanım yoğunluğu düşük olacaktır” hipotezi doğrulanmıştır.

4.SONUÇ

Çevre insanı saran her şeydir. Dolayısıyla insanın çevreyle etkileşimi insanlık tarihi ile başlamıştır. İnsanlar ihtiyaçları doğrultusunda yapısal çevreyi oluşturmuşlardır. Başlangıçta insanın kendisi, hem tasarlayan, hem inşa eden hem de kullanandır. Bu nedenle oluşan yapısal çevrede insan-çevre uyumu daha başarılıdır. Toplumlaşma süreci ile, insan için düşünen, tasarlayan ve inşa eden bir unsur olarak mimarlar, şehir plancıları ve inşaat mühendisleri tasarım-kullanım sisteminin içine girmişlerdir. Bu meslek grupları, insanların belirli ihtiyaçlarına karşılık verecek, belli etkinliklere özendirilecek, yönlendirecek davranış mekanlarını nasıl tasarlayacaklarına ilişkin soruları yanıtlayabilmek için psikologların bilgi ve işbirliğine ihtiyaç duymuşlardır. Bu ortak durum kentsel tasarım ile ilgili meslek gruplarını, insan-çevre etkileşimini inceleyen psikolojinin alt ve disiplinler arası bilim dalı olan çevresel psikolojiden yararlanmaya sevk etmiştir.

Çevrenin insan psikolojisini etkilemesinde üç faktör belirlenmiştir: jeo-psikoloji (doğal çevre), psiko-sosyal faktör (sosyal çevre) ve teknopsikoloji (yapılı çevre). Özellikle kamusal alan tasarımlarında, oluşturulan fiziki çevre, bu fiziki çevrenin sosyal yönlerle birlikte kullanıcıya yarattığı; algı, kavrama ve davranış süreçlerinden oluşan psikolojik bir çevre söz konusudur. Esasında kamusal alan olma kıstasları, “insan ihtiyaçlarına cevap verme”, “demokratik olma” ve “anlam yüklü olma; kent tasarımıyla ilgili meslek gruplarını çevresel psikoloji biliminden yararlanmayı zorunlu kılmaktadır. Çünkü insanların davranışları, düşünceleri ve duyguları sadece insanın iç dünyasıyla değil, içinde bulunduğu dış dünyanın sahip olduğu yapılı çevrenin karakteristiği ile de alakalıdır. Bu da insan-çevre etkileşiminde, fiziksel çevrenin kişide yarattığı duygusal tepkileri (hoş, çekici, tercih edilebilir ya da itici, kalitesiz gibi düşünceler) araştırmaktan geçmektedir. Böylelikle, kamusal alanların, kullanıcının hem fiziksel, hem de psikolojik ihtiyaçlarına cevap verme seviyeleri ölçülebilmektedir. Bu seviye kalite tanımına göre kamusal alanın kalite seviyesini oluşturmaktadır. Kalite seviyesi, bireyin mekanda olası davranış kalıplarını etkilemektedir. Kısaca, insan-çevre arasındaki psikolojik ve fiziksel etkileşim,

psikolojik süreçlerden sonra davranış kalıpları şeklinde son bularak fiziksel çevrede yerini almaktadır.

Bu çalışmada amaç, açık kamusal mekan kullanımının çevresel psikoloji boyutu ile irdelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, ana hipotez “Konumu merkezi olmasına rağmen; kamusal açık alan fonksiyonuna sahip mekanlarda, kullanıcıların psikolojik gereksinimlerine yeterli ölçüde cevap verilmiyorsa mekanın vakit geçirme amaçlı kullanım yoğunluğu düşük olacaktır” şeklinde kurulmuştur.

Alan araştırma yöntemi literatür araştırması sonucunda oluşturan “kamusal alanlarda çevre-insan etkileşimi” şeması üzerine kurgulanmıştır. Çalışma alanı olarak, İstanbul Taksim Gezi Parkı seçilmiştir. Çalışma yöntemlerinde ilk olarak gözlem çalışmaları, davranış ortamlarını saptama sonrasında bu davranış ortamlarının nedenlerini araştırma şeklinde uygulanmıştır. Daha sonrasında mekana giriş yapan yayaların ne kadarının mekanı vakit geçirme amaçlı ne kadarının sadece geçiş amaçlı kullandığını saptamak amaçlı sayım çalışmaları yapılmıştır. Elde edilen sonuç doğrultusunda, anket büyüklüğü hesaplanmış ve davranış kalıplarının nedenini saptamak amaçlı anket çalışmalarına geçilmiştir.

Yaya sayımları sonucu, mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireyler mekana giriş yapan bireylerin oldukça düşük bir bölümünü (%13,5) oluşturmaktadır. Mekan daha çok sadece geçiş amaçlı kullanılmaktadır. Dolayısıyla, mekanın sahip olduğu kamusal açık alan olan park işlevini yeterli ölçüde sürdüremediği saptanmıştır. Mekana en çok giriş yapılan parkın güney bölgesinin, alan büyüklüğüne rağmen oldukça vakit geçirme amaçlı kullanımda oldukça düşük bir kullanıcı yoğunluğuna sahip olması, Gezi Parkı'nın, mekanın vakit geçirme amaçlı kullanımı için oluşturduğu davetkarlığın düşük olduğunu göstermiştir.

Anket çalışmaları sonucunda, Gezi Parkı'nı kullanım amaç farklılığına göre bireylerin, sosyal ve kültürel farklılıkları saptanmıştır. Mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireyler daha çok erkek, 35 yaş ve 16 yaş aralığında, lise eğitim seviyesinde birey kimliğine sahip iken; mekanı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireyler daha çok kadın, 35 yaş ve 18 yaş aralığında, üniversite eğitim seviyesinde birey kimliğinden oluşmaktadır.

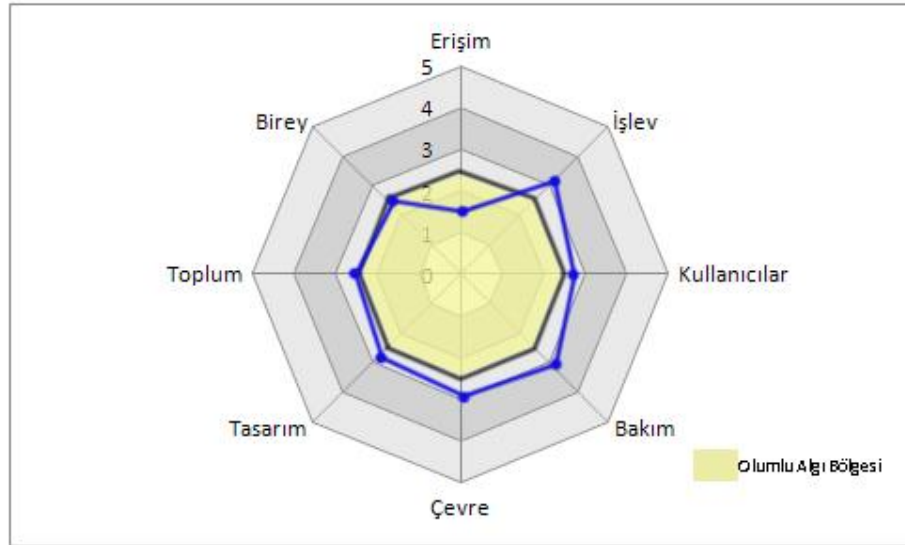
Kentle kurdukları ilişkide farklılıklar, vakit geçirme amaçlı kullanan bireyler, ikamet yerleri daha çok Gezi Parkı'nın bulunduğu Beyoğlu ilçesi ve Taksime her gün gelen bireylerden oluşmaktadır. Taksime her gün gelen bireylerin Gezi Parkı'na vakit

geçirme amaçlı gelme sıklığı ise hafta da birdir. Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireyler ise daha çok parkın bulunduğu Beyoğlu ilçesine komşu ilçelerde ikamet eden fakat Taksim'e Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerden daha sık gelen bireylerden oluşmaktadır. Bu bireyler Gezi Parkı'nı, vakit geçirme amaçlı hiç kullanmamakta ve ya sadece geçiş için bir ya da daha az kullanmaktadır.

Gezi Parkı'nı vakit geçirme amaçlı kullanma ya da kullanım sıklığının az olmasındaki nedenleri üst boyutta, barındırdığı kullanımların bireyleri cezbetmemesi, bireyin bu mekan yerine diğer kamusal alanları tercih etmesi ve giriş noktalarının parkı kullanma için davetkar bir etkiye sahip olmamasıdır.

Vakit geçirme amaçlı, daha çok öğleden sonra kullanılan mekanın, akşam kullanımı çok düşüktür. Hafta sonu kullanımı, hafta içine oranla daha yüksektir. Kışın ise az kullanılmaktadır. Kullanıcılara sağladığı işlevler daha çok pasif etkileşimle (açık havanın tadını çıkarmak, etrafı izlemek, dinlenme ve düşünme gibi) ilgili aktivitelerdir. Kullanıcıların en çok tercih ettiği bölge, kullanım sayımlarında da saptandığı gibi parkın orta bölgesi olan F Bölgesidir.

Kamusal açık alan kalite ölçümü çalışmasında Gezi Parkı toplam skorda, olumsuz algı bölgesinde yer almaktadır. Sahip olduğu 8 boyuttan sadece erişim ve bireyle ilgili olan boyut olumlu algı bölgesinde kaliteli olarak tanımlanmaktadır. Birey boyutunda kaliteli sonucu, mekanı vakit geçirme amaçlı kullanan bireylerin nedenini açıklamaktadır. İşlev, kullanıcı, bakım, çevre, tasarım ve toplum boyutunda ise kalitesiz olarak tanımlanmıştır.

Şekil 3.39: Taksim Gezi Parkı'nın 8 boyutunun skor dağılımı

Gezi Parkı'nın kalitesiz olarak algılanmasındaki nedenler:

- Erişim boyutunda; sembolik ulaşılabilirlik seviyesi,
- İşlevsellik boyutunda; fiziksel ihtiyaçlara cevap verme seviyesi ve yerellik seviyesi,
- Kullanıcılar boyutunda; kullanıcı ve aktivite çeşitlilik seviyesi ve de mevcut farklılıkları başarılı bir şekilde bir arada tutma seviyesi,
- Bakım boyutunda; bakım ve denetim seviyesi,
- Çevre boyutunda; çevre şartlarına uygunluk seviyesi ve güvenlik hissi seviyesi,
- Tasarım/Görünüş boyutunda; tasarımın kullanıcıyı tatmin seviyesi,
- Toplum boyutunda; katılımcı tasarım seviyesi ve herkese hitap etme seviyesi,
- Birey boyutunda; mekanın eğlendiriciliği seviyesi ve aidiyetleştirme seviyesi,

Olumsuz algı bölgesinde yer almakta ve Gezi Parkı'nın kalitesini düşürmektedir. Bu nedenle Gezi Parkı vakit geçirme amaçlı kullanımı düşüktür.

Mekanı vakit geçirme amaçlı kullanım ve sadece geçiş amaçlı kullanım olmak üzere iki farklı davranış ortamının oluşum sebebini saptamak amaçlı, iki farklı denek grubunda mekanı tanımlarken kullandıkları sıfatlar sorulmuştur. Böylelikle mekanın bireylerde yarattığı duygusal anlam farklılığı saptanmıştır. Gezi Parkı'nı tanımlarken kullandığı ilk on sıfatın denek gruplarına göre dağılımında mekanı vakit geçirme amaçlı kullanmayan bireylerin daha olumsuz olduğu saptanmıştır.

Sıfat Sıralaması	Mekanı Vakit Geçirme Amaçlı Kullanan Birey	Mekanı Vakit Geçirme Amaçlı Kullanmayan Birey
1. Sıfat	Ferah	Sönük
2. Sıfat	Dinlendirici	Tasarım Malzemeleri Kaliteli Değil
3. Sıfat	Tasarım Malzemeleri Kaliteli Değil,	Kalabalık Değil
4. Sıfat	Büyük	Pasif
5. Sıfat	Uygun Kullanım Yoğunluğunda	Çekici Değil
6. Sıfat	Sönük	Güvenli Değil
7. Sıfat	Gürültüsüz	Özgün Değil
8. Sıfat	Konforsuz	Konforsuz
9. Sıfat	Monoton	Monoton
10. Sıfat	Farklı Kullanımlara İmkan Sağlamıyor	Büyük

Şekil 3.40: Taksim Gezi Parkı'nın tanımlarken kullanılan ilk on sıfatın denek gruplarına göre dağılımı

Sıfat skorları denek grupları arasında karşılaştırılması sonucunda, sıfat puanı açısından, mekanı vakit geçirmek için kullanan bireyler ile kullanmayan bireyler arasında istatistiksel olarak farklılık saptanmıştır. Mekanı vakit geçirmek için kullanan bireylerin ortalama sıfat puanı, mekanı vakit geçirmek için kullanmayan bireylerin ortalama sıfat puanına oranla daha yüksek yani daha olumludur. Böylelikle alt hipotez test edilmiş ve doğrulanmıştır. Bireyler arası duygusal tepkilerdeki farklılık, neden bazı bireyler “mekanı vakit geçirme amaçlı kullanım” davranış kalıbını sergilerken, diğer bireyler “sadece geçiş amaçlı kullanım” davranış kalıbını sergiliyor sorusunu cevaplamıştır.

Gezi Parkı'nın denek grubu değişkeninden etkilenmeyen sıfatları ise; büyük, farklı kullanımlara imkan sağlamıyor ve sahip olduğu tasarım malzemeleri kaliteli değildir. Bu da Gezi Parkı'nın hiçbir değişkene bakmaksızın bireylerde yarattığı duygusal tepkidir.

Bireylerin Gezi Parkı'nı daha çok kullanmalarını sağlayacak olan talepleri Gezi Parkı'nda hem fiziksel hem de psikolojik boyutta duyulan ihtiyaçları saptamada oldukça önemlidir. Talep sıklığına göre elde edilen ilk üç talep değerlendirilmiştir. Sıralamada ilk talep mekan kullanımda psikolojik ihtiyaçlarda ilk öncelik olan güvenlik hissi ile alakalıdır. Gezi Parkı alan araştırmalarında, mekanın güvenlik hissi yaratmada başarısız olduğu çalışmada bir çok kez saptanmıştır. Güvenlik hissi bireyin mekan kullanımını güçlü bir şekilde etkileyecek bir nedendir. Çünkü tüm insan ihtiyaçları modelinde ilk sırada güvenlik ihtiyacı yer almaktadır. Daha sonra, tasarım ve peyzajın daha iyi olması talebi yer almaktadır. Bireyler daha farklı ve daha fonksiyonel bir tasarım beklemektedir. Son olarak mekanda sosyal ve kültürel etkinliklerin yapılmasının bu mekanı daha çok kullanmalarına neden olacağını belirtmişlerdir. Kamusal mekanlarda işlevsel boyutun kullanıcıyı tatmin etmesi ve çeşitlilik sunması, kamusal alan kıstaslarından biridir. Özetle, Gezi Parkı daha güvenli, özgün ve etkin bir tasarım ve de işlevsel zenginliğe sahip olması mekanın daha çok kullanılmasını sağlayacak, Gezi Parkı'nı sadece geçiş için kullanan bireyleri mekana çekecek ve mekanda isteğe bağlı aktivitelerin yoğunluğunu artıracaktır.

Alan araştırmaları sonucunda çalışmanın ana hipotezi; Gezi Parkı konum olarak “merkezi”, “erişimi oldukça yüksek” olmasına rağmen, “kullanıcıların fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılama düzeyinde, kullanıcıların algısında kalitesiz”, yarattığı duygusal tepkilerde “baskın ilk on sıfatı içerisinde büyük çoğunluğu (%70)

olumsuz sıfatlardan oluşan”,“kullanıcı taleplerinde ilk sırada güvenlik ihtiyacı olan” ve “mekana giriş yapan yayaların büyük çoğunluğunun (%86.5) parkı sadece geçiş amaçlı kullandığı” kamusal açık alan olarak saptanmış ve bu saptamalar sonucu çalışmanın ana hipotezi doğrulanmıştır.

Sonuç olarak, Taksim Gezi Parkı erişim ve konum yönünden başarılı olmasına rağmen, kullanıcıların psikolojik ihtiyaçlarına yeterli ölçüde cevap vermediği için kullanımı düşüktür. Kentin en popüler meydanına, yaya kullanımı ve kullanım çeşitliliği oldukça zengin cadde ve sokaklara komşu olan Gezi Parkı'nın sahip olduğu konum ve kamusal açık alan fonksiyonu göz önüne alındığında bu durum İstanbul için bir kayıptır. Bu nedenle kullanımın hak edildiği noktaya taşınmasında, kullanıcıların tasarımda fikir sahibi olması ve ihtiyaçlarını dile getirmesi önemlidir. Anket çalışmasının sonunda yer verilen kullanıcı beklentileri kısmın da saptanan bulgular mekanın kamusal açık alan fonksiyonunun daha verimli kullanılması için oldukça yerinde önerilerdir. İlk olarak Taksim Gezi Parkı'nda sağlanması gereken psikolojik ihtiyaç, insan ihtiyaçları modellerinde ilk önceliği alan güvenlik hissinin sağlanmasıdır. Buna bağlı olarak kullanıcıların tanımladığı tekin olmayan kullanıcı profilinde de değişme olacaktır İkinci olarak, Gezi Parkı, hem yerellik ilkesini sağlayan hem de kendine özgü olan, mekanın anlamını ve tanımı artıran, kullanıcıya hem işlevsel hem de görsel bir zevk sunan bir tasarıma sahip olmalıdır. Yakalayacağı görsel zenginlik hem kullanıcıların algısında fark yaratacak hem de mekanın cazibesini artıracaktır. Dolayısıyla oluşacak fiziksel kurgu boyutunun, kullanıcıda yaratacağı psikolojik boyut olumlu yönde olacaktır. Son olarak mekanın sosyal-kültürel etkinliklerin zenginleştirilmesi ve sosyal imkan ve çeşitliliğin (yeme-içme, umumi ihtiyaçlara hizmet, büfe vb.) mekanda artırılmasıdır. Bu durum mekanın çekiciliğini artıracığı gibi, mekan kullanım yoğunluğunu da olumlu yönde etkileyecektir. Böylelikle mekanı تنها bulduğu için gelmeyen bireylerde olumlu yönde değişme sağlanacaktır. İşlevsel çeşitliliğin bir faydası da güvenlik hissine olumlu yansımalarıdır.. Ayrıca Taksim Meydanıyla bağlantısı araç yolu kesmeksizin sağlandığında, gerek işlevsel gerekse yaya mekanları açısından bir bütünlük yakalayıp bugünkü boyutundan çok daha ileri bir fonksiyon ve kullanım sıklığı yakalayacağı da başka bir gerçektir.

Taksim Gezi Parkı, sadece İstanbul'un değil Türkiye'nin en önemli meydanı olan Taksim Meydanının yanında yer alması ve kamusal açık alan olması nedeniyle; insanların fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarına cevap veren, kaliteli, kullanımı yüksek bir kamusal açık alan tasarımına sahip olmasını gereklilik kılmaktadır. Kentsel tasarım ile ilgili tüm mesleklerin ortak inancı, insan ihtiyaçlarına bütüncül cevap veren kaliteli bir fiziki çevrenin insan tatmini ve mutluluğu için çok önemli olduğudur.

KAYNAKLAR

- Abrahart, R. J., See, L.,** 1998. Neural Network vs. ARMA Modelling: Constructing Benchmark Case Studies of River Flow Prediction. In GeoComputation '98. Proceedings of the Third International Conference on GeoComputation, University of Bristol, United Kingdom, 17–19 September (CD-ROM).
- Alexander, C., Silverstein, M., Ishikawa, S.** 1977. A PatternLanguage. New York: Oxford University Press.
- Altaman, I., Wohlwill, J.F.,** 1977. Advances in Environment and Behavior, Plenum, New York
- Appleyard, D.,** 1980. Meaning and Behavior London: University of California Press.
- Appleyard, D.,** 1981. Livable Streets, London: University of California Press. Berkley
- Ar, B.,** 2006., İşgal Altındaki İstanbul'da Kentsel ve Mimari Ortam, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.
- Ashihara, Y.,** 1970. Exterior design in architecture, Van NostrandReinhold, New York
- Aytuğ, A.,** 1987. Mimaride Doku Kullanımının Psikolojik Etkileri Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bell, P.A., Fisher, J.D., Baum, A., Greene, T.C.,** 1990. Environmental Psychology (third edition), Holt, Rinehart &Winston, Inc., London.
- Bentley, I., Alcock, A., Murrain, P., McGlynn, S., Smith, G.** 1985. Responsive Environments: A Manual for Designers. Oxford: Butterworth Architecture.

- Bilsel, F. C.**, 2010a. Henri Prost'un İstanbul Planlaması (1936-1951): Nazım İmar Planlar ve Kentsel Operasyonlarla Kentin Yapısal Dönüşümü, İmparatorluk Başkentinden Cumhuriyet'in Modern Kentine: Henri Prost'un İstanbul Planlaması (1936-1951), İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Bilsel, F. C.**, 2010b. İstanbul Avrupa Ciheti Nazım Planı, 1937, İmparatorluk Başkentinden Cumhuriyet'in Modern Kentine: Henri Prost'un İstanbul Planlaması (1936-1951), İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Bilsel, F. C.**, 2010c. Serbest Sahalar: Parklar, Geziler, Meydanlar..., İmparatorluk Başkentinden Cumhuriyet'in Modern Kentine: Henri Prost'un İstanbul Planlaması (1936-1951), İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Brogden, F.**, 1979. Site Planning and Design, Introduction to Architecture, Hill Book Compy ,New York
- Burt, M. E.**, 1978. A Survey of Quality and Value in Building. Building Research Establishment, Watford, UK.
- Canter, D. V., Craik, K. H.**, 1981. Environmental psychology. Journal of Environmental Psychology , 1, 1-12.
- Carmona, M., Heath T., Oc T., Tiesdell, S.**, 2003. Public Places, Urban Spaces, (Oxford, Architectural Press
- Carr, S., Francis, M., Rivlin, L.G., Stone, A.M.**, 1992. Public Space,: Cambridge University Press, Cambridge
- Chein, Isoder.**, 1954. The Environments As A Determinant Of Behavior, Journal Of Social Psychology, **Vol 39** (February,1954) s., 115-127
- Churchman, A., Betchel, R. B.**, 2002. Handbook Of Environmental Psychology: *Enviromental Psychology and Urban Planning: where can the Twain meet*, Churcman, J. Wiley, c2002, New York :
- Cüceloğlu, D.** 2004. İnsan Ve Davranışı : Psikolojinin Temel Kavramları, Remzi Kitabevi, İstanbul
- Canter, D., Stringer, P.**,1975. Environmental İnteraction: Psychological Approaches To Our Physical Surroundings, Surrey University Press, London.

- Downs, R., Stea, D.,** 1973. Cognitive Maps and spatial Behavior: Process and Products *Image and Environment: Cognitive Mapping and Spatial Behavior*, ed. R.M. Downs and Stea Cicago: Aldine
- Erkman, U.,** 1982. Mimari Tasarım İçin Bir Veri Üretim Yöntemi Olarak Çevre Analizi, İstanbul Teknik Üniversite Matbaası, Gümüşsuyu 1982.
- Gehl, J.,** 2008. Life Between Buildings: Using Public Space, Danish Architectural Press
- Gibson, J.J.,** 1966. The Senses Considered As Perceptual Systems,Houghton Mifflin, Boston
- Gifford, R.,** 1997. Environmental Psychology; Principles and Practice, Allyn & Bacon
- Giritlioğlu, C.,** 1991. Şehirsel Maken ve TasarımÖğleri, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul
- Greene S.,** 1992. Cityshape: Communicating and Evaluating Community Design, American Planning Association. Journal of the American Planning Association; Spring 1992; 58, 2; Academic Research Library,
- Gürkaş, T.,** 2007. Bir Dil Oyunu, Arredemento Mimarlık No: 2007/02 S.,56-57
- Habermas, J.,** 2007. Kamusalılığın Yapısal Dönüşü, İletişim Yayınları, İstanbul
- Ittelson, W.H.,** 1978. Environmental perception and urban experience. Environment and Behavior
- Ittelson, W.H., Proshansky, H.M., Rivlin, L.G.,** 1970. Environmental Psychology: *Man And His Physical Setting*, Holt, Rinehart & Winston, New York:
- Kubilay, A. Y.,** 1994. Topçu Kışlası, *İstanbul Ansiklopedisi*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, cilt 7.
- Lang, J.,** 1994. Urban design: the American experience, Van Nostrand Reinhold, New York.
- Lang, J.,** 1987. Creating Architectural Theory, *The Role Of Behavior Science In Environmental Design* ,Van Nostrand Reinhold, New York 1987.

- Lang, J., Burnette, C., Moleski, W., Vachon, D** 1974. Fundamental Process Of Environmental Behavior, *Designing For Human Behavior*, Hutchinson Ross, Pennsylvania
- Le Compte, W.**, 1974. Behavior Setting As Data-Generating Units For the Environmental Planner And Architect, Jon Lang And Oth., Design For Human Behavior, Architecture And The Sciences, Dowden, Hunchinson And Ross, Stroudsburg
- Lynch, K.**, 1960. The image of the City, : MIT Press., Cambridge, Mass
- Lynch, K.**, 1984. Good City Form, MIT Press., Cambridge, Mass
- Maslow, A.**, 1943. A theory of human motivation Psychological Review, **Volume 50**, Issue 4, July 1943, Pages 370– 396.
- Montello, D.R.**, 2007. The Contribution of Space Syntax to a Comprehensive Theory of Enviromental Psychology, *Proceeding, 6th Internstional Space Syntax Symposium*, İstanbul, 2007
- Moore, G. T., Tuttle, D.P., Howell, S.C.** 1985. Enviromental Design Research Direction, Process and Prospects, New York: Praeger
- Morval, J.**, 1985. Çevre Psikolojisine Giriş, Çeviren Nuri bilgin Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir
- Nagar, D.**, 2006. Enviromental Psychology, Concept Publishing, New Delhi
- Özak, Ö. N.**, 2008. Bellek Ve Mimarlık İlişkisi Kalıcı Bellekte Mekansal Öğeler., Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Pinon, P.**, 2010. Henri Prost'un Şehirciliği ve İstanbul Dönüşümleri, İmparatorluk Başkentinden Cumhuriyetin Modern Kentine: Henri Prost'un İstanbul Planlaması (1936- 1951), İstanbul Araştırma Enstitüsü, İstanbul
- Pol, E.**, 2006. Blueprints for a History of Enviromental Psychology (I): From First Birth to American Transition, *Medio Ambiente y Comportamiento Humano*, 2006, 7(2), 95- 113.
- Porteous, M.A.**, 1979. A Survey Of The Problems Of Normal Fifteen-Year-Olds. *Journal Of Adolescence*, 2, 307-323.
- Prost, H.**, 1950. İstanbul'un Yeni Çehresi III, İstanbul Belediye Matbaası, İstanbul.

- Prost, H.**, 1954. İstanbul'un İmar Planı İzah Raporları I. Beyoğlu Ciheti, İstanbul Belediye Matbaası, İstanbul.
- Rapoport, A.**, 1973. Applied Design Sciences: The Application of Multi-Disciplinary Research Concerning Human Need to The Planning Process
- Rapoport, A.**, 1977. Human Aspect of Urban Form, Permorgen Press, Oxford
- Rapoport, A.**, 1982. The Meaning Of The Built Environment: A Nonverbal Communication. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Sommer, R.**, 1969. Personel Space, Englewood Cliffs, N.J., Prentice- Hall
- Tapan, M.**, 1998.. İstanbul'un Kentsel Planlamasının Tarihsel Gelişimi ve Planlama Eylemleri, 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Ünlü, A.**, 1998. Çevresel Tasarımda İlk Kavramlar, İstanbul Teknik Üniversite Matbaası, İstanbul
- Ünügür, M.**, 1981. Ergonometri Tekniklerinin Mimarlık Araştırmalarında Kullanım Alanları, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Baskı Atölyesi, İstanbul.
- Üzümkesici, T.**, 2010. Taksim Topçu Kışlası ve Yakın Çevresinin Tarihsel Dönüşümü, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.
- Weber, M.**, 2000. Modern Kentin Oluşumu, Bakış Kitaplığı, İstanbul
- Yaltırık, F.**, 1994. Topçu Kışlası, *İstanbul Ansiklopedisi*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, cilt 7, s. 197
- Yürekli, F.**, 1977. Çevre Görsel Değerlendirmelerine İlişkin Bir Yöntem Araştırması, İTÜ Mimarlık Fakültesi Matbaası, İstanbul

EKLER

EK A:GEZİ PARKI ANKET SORUŞTURMASI

A.Deneğin Kimliği

A.1. Erkek Bayan

A.3.Eğitim durumu:

A.2.Yaş:

A.4. Meslek:

B. Deneğin Kentle Kurduğu İlişki

B.1 .Kaç yıldır İstanbul’da oturuyorsunuz?

B.2 Hangi semtte oturuyorsunuz?

C. Deneğin Semtle Kurduğu İlişki

C.1.Taksim ‘e ne kadar sıklıkta geliyorsunuz?

Her Gün

Haftada bir

Ayda bir

Daha az

C.2. Ne amaçla Taksim’e geliyorsunuz?

işim/ okulum burada yolumun üzeri yakın oturuyorum gezme, alış-veriş için

D.Deneğin Gezi Parkıyla İlişkisi

D.1. Gezi Parkı’nı kullanıyor musunuz? Evet Hayır (Hayır ise D.4. sorusuna geçiniz)

D.2. Gezi Parkı’nı kullanım amacınız

Geçiş için kullanıyorum

Diğer

Vakit geçirmek için kullanıyorum

D.3.. Gezi Parkı’nı ne sıklıkta kullanıyorsunuz?

Her Gün

Haftada bir

Ayda bir

Daha az

D.4.Gezi Parkı'nı, vakit geçirme için kullanmama ya da az kullanma nedenlerinizi önem derecesine göre numaralandırınız. (Numaralandırmadan sonra E.1. sorusuna geçiniz)

<i>1:çok önemli- 2:önemli-3:orta derecede- 4 :önemli sayılmaz-5:önemsiz.</i>	1	2	3	4	5
Taksim Gezi Parkı'nı güvenli bulmuyorum					
Taksim Gezi Parkı'nı kullanmak aklıma gelmiyor (benim için bir anlam ifade etmiyor)					
Tekin olmayan kullanıcıların yarattığı olumsuz etkiden dolayı.					
Taksim Gezi Parkı'nın kaldırım seviyesinden üst kotta olması (gelip-geçme durumu için basamak çıkıp inmek istemiyorum)					
Vaktim olduğunda taksim Gezi Parkı'nda harcayacağım vakti istiklalde ya da baksa bir mekanda harcamayı tercih ediyorum. Başka mekan tercih ediyorsanız belirtiniz:					
Günlük hayatta parka giden birisi değilim.					
Barındırdığı kullanımları yeterli bulmuyorum, bana cazip gelmiyor.					
Giriş noktaları davetkâr değil, parkın içine yönlendiriciliği az buluyorum.					
(Gelip- geçerken) Ana girişte merdiven önündeki otobüs duraklarından dolayı kullanmıyorum.					
Diğer:					

D.5. Ne sıklıkla Gezi Parkı'na vakit geçirme amaçlı geliyorsunuz.

	Her Gün	Haftada bir	Ayda bir	Bundan daha az	Bu ilk gelişim
Yazları					
Kışları					

Haftada bir gün ve ya her gün geliyorsanız - günün hangi saatinde?

Mekanı sadece gündüz kullanıyorum

Mekanı sadece akşam kullanıyorum

Mekanı her zaman kullanıyorum

D.6. Buraya neden geliyorsunuz ?(tek bir ana neden)

Boş zamanlarımda geliyorum

Yolumun üzeri (iş/okul ev arasında)

Buraya yakın oturuyorum

Okulum/iş yerim buraya yakın

Diğer neden

D.7. Bu alan tekrar tasarlanırken fikrinizin alınmasını ister misiniz?

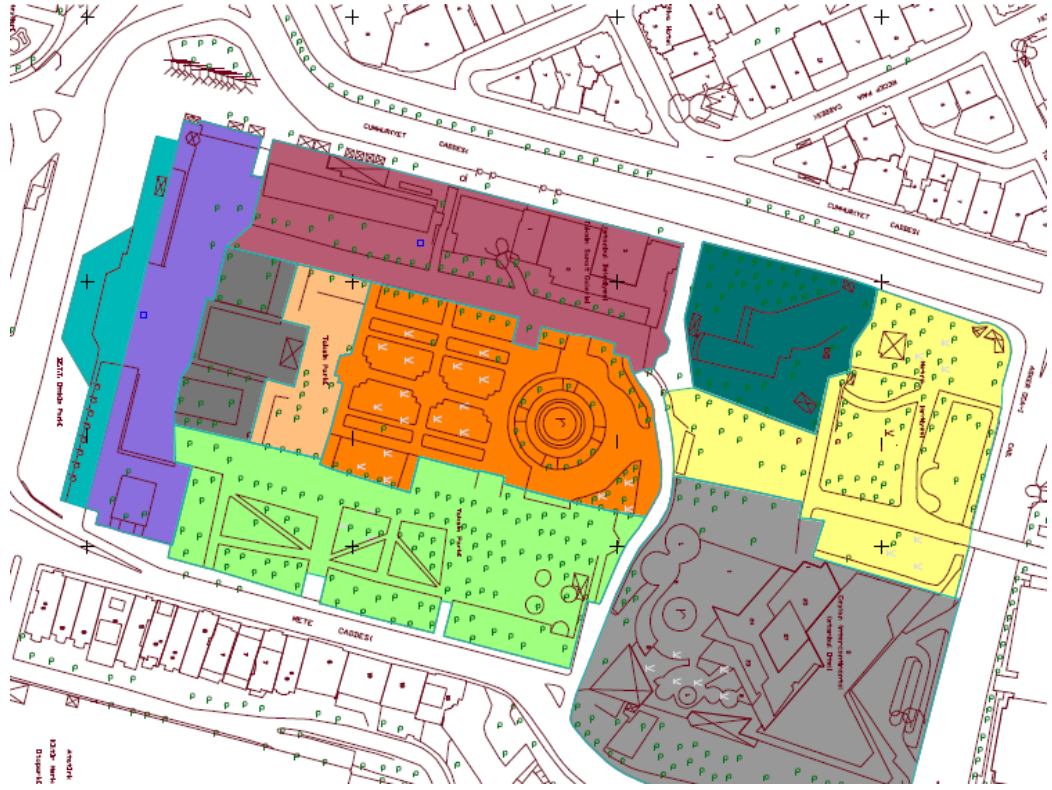
Evet

Hayır

D.8. Burayı ne için kullanıyorsunuz? (istediğiniz sayıda aktivite seçebilirsiniz)

☐ Yürüyüş için	☐ Dinlenme ve düşünme için
☐ Çocuğumu oyun parkına getiriyorum	☐ İnsanlarla iletişimde olmak için
☐ Bisiklete binmek için	☐ İçinden geçmek için
☐ Sağlık için	☐ Kestirmeden gitmek için
☐ Spor ya da oyun için	☐ Şöyle etrafa br göz atıp geçmek için
☐ Açık havanın tadını çıkarmak için	☐
☐ Etrafi izlemek için (peyzaj öğeleri ya da insanlar)	Diğer
☐ Alışveriş sonrası dinlenme için	
☐ Yeme içme için	

D.9. Daha çok mekanın hangi bölgesini kullanıyorsunuz işaretleyiniz?

D.A. GEZİ PARKI'NIN KALİTE ÖLÇÜMÜ

D.A. 1. Mekan Ne Kadar İyi Çalışıyor

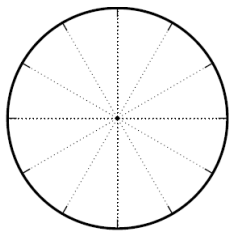
Aşağıdaki ifadeler mekanın ne derece iyi çalıştığını tanımlamaktadır. Bir mekanın iyi çalışmasından kasıt; ulaşılabilirliği, burada yapılan şeyler ve insanlar tarafından tercih edildiğidir.

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Katılabiliyim	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Bilmiyorum	İlgilemiyorum
ERİŞİM							
1. Buraya kolay ulaşıyorum							
2. Burayı bulmak kolay							
3. Burada dolaşmak kolay							
4. Ne zaman gelmek istersem kullanıma açık							
5. Bu mekanda olanlardan haberdarım							
KULLANIM							
6. Burada yapmak istediklerimi yapabiliyorum							
7. Burada ihtiyacım olan her şey var							
8. Burada doğanın tadını çıkarabiliyorum							
9. Burada yerel şeyler öğrenebiliyorum... yerel tarih, bitkiler, sanat...							
10. Burası sağlıklı olmama yardımcı oluyor							
DİĞER İNSANLAR							
11. Burası pek çok farklı insanın geldiği popüler bir yer							
12. Burada insanlar pek çok farklı etkinlik yapıyor							
13. Farklı kullanıcılar arasında çatışma yok							

Bizler ayrıca ulaşılabilirliğin, kullanım ve diğer insanların sizin için ne kadar önemli olduğunu öğrenmek istiyoruz. Bunu pasta grafiğinde dilimler çizerek gösterebilirsiniz.

Dilimler ulaşılabilirlik, kullanım ve diğer insanların sizin için ne kadar önemli olduğunu gösterecektir.

Şimdi grafiği doldurunuz: U: ulaşılabilirlik K: kullanım D: diğer insanlar (< = işaretleri kullanarak da sıralaya bilirsiniz)

ÖRNEK:

Hepsi aynı önem derecesinde

Ulaşılabilirlik daha önemli

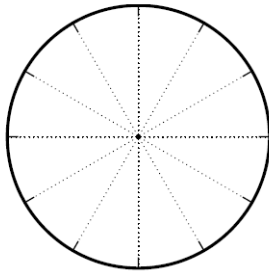
Ulaşılabilirlik hiç önemli değil

D.B. Mekanın Öz Nitelikleri

Aşağıdaki ifadeler mekanı tanımlamaktadır. Mekanın öz niteliklerinden kasıt mekanın ne kadar iyi bakıldığı, ne kadar güvenli, ve rahat olduğu ve nasıl görüldüğüdür

	Kesinlikle katlıyorum	Katlıyorum	Katlabilirim	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Bilmiyorum	İlgilemiyorum
BAKIM							
14. Mekan temiz							
15. Mekan bakımlı							
16. Buranın bakımından sorumlu insanlar çok zaman etrafta							
ÇEVRE							
17. Hava şartlarına karşı korunaklılık							
18. Yılın her zamanı buraya gelmeye değer							
19. Buranın aydınlatması iyi							
20. Bu mekanın havası temiz							
21. Gürültü burada problem değil							
22. Burada kendimi güvende hissediyorum							
23. Bu mekan uygun boyutlarda							
TASARIM VE GÖRÜNÜŞ							
24. Bu mekan içinde bulunduğu bölgenin görüntüsünü zenginleştiriyor.							
25. Burası iyi tasarlanmış							
26. Burada yeşil ile iç içe olmak iyi şekilde mevcut							
27. Burası ilham verici							
28. Burası çekici/ güzel							

Dilimler bakım,,çevre, tasarım ve görünümün sizin için ne kadar önemli olduğunu gösterecek **Şimdi grafiği doldurunuz: B: bakım Ç: çevre T: tasarım ve görünüm** (< = işaretleri kullanarak da sıralaya bilirsiniz)

ÖRNEK:

Hepsi aynı önem derecesinde

Bakım daha önemli

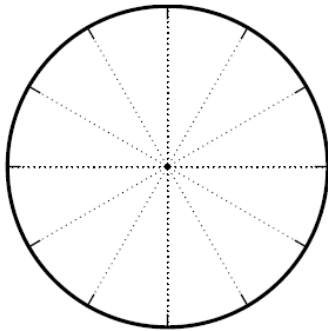
Bakım hiç önemli değil

D.C. Mekanın Yarattığı Fark

Aşağıdaki ifadeler mekanın çevreye getirdiği farklılığı tanımlamaktadır. Farklılıktan kasıt buraya kullanan topluma ve bireye sağladığı farklılıktır.

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Katılabiliyim	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Bilmiyorum	İlgilemiyorum
TOPLUM							
29. Burası içinde bulunduğu çevre için önemli bir mekan							
30. Çevrede yaşayan insanlar buranın tasarlanmasında söz sahibi							
31. Herkes burada bulunmak konusunda kendini rahat hissediyor							
32. Bölgesel gruplaşma yok, insanlar iyi karışıyor.							
33. Çevrede yaşayan insanlar bu mekanla gururlanıyor							
34. Bu mekan iyi bir yere konumlanmış							
35. Burası belirli festivaller ve organizasyonlar için iyi							
SEN							
36. Bu mekan iyi hissetmemi sağlıyor							
37. Burada eğleniyorum							
38. Burada stresten uzaklaşıp rahatlayabiliyorum							
39. Burada bulunduğum sürede uzun uzun düşünme fırsatı bulabiliyorum							
40. Burada olmaktan hoşlanıyorum							
41. Buraya kaçmak için geliyorum							

Dilimler bu mekanda toplumun ve sizin, sizin için ne kadar önemli olduğunu gösterecektir. **Şimdi grafiği doldurunuz: B: ben T: toplumun düşüncesi** (= işaretleri kullanarak da sıralaya bilirsiniz)

ÖRNEK:

Toplum hiç önemli değil

Ben toplumdaki daha önemliyim

Benim için eşit derecede

D.D. Genel Değerlendirme

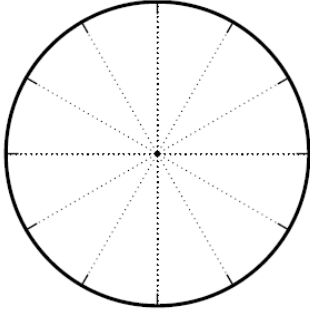
A. mekanın ne kadar iyi çalıştığı (ulaşım kullanım diğer insanlar)

B. mekanın öz nitelikleri(bakımı, çevresi, tasarımı ve görünümü)

C. yarattığı fark (toplum ve siz)

Her birinin sizin için ne kadar önemli olduğunu öğrenmek istiyoruz ,

Şimdi grafiği doldurunuz: (< = işaretleri kullanarak da sıralaya bilirsiniz)

ÖRNEK:

Tüm seçenekler eşit derecede

A. hepsinden daha önemli

A hiç önemli değil diğerleri de eşit

E. GEZİ PARKI'NI TANIMLAYAN SIFATLAR

E.1. Gezi Parkı'nın beğendiğiniz ve beğenmediğiniz yönlerini saptamak için. Aşağıdaki sıfat listesindeki iki seçenektan birini işaretleyiniz. Bu sorudaki amaç algınızdaki

Mekan;

Büyük- Küçük

Çekici- Çekici Değil

Temiz-Kirli

Konforlu-Konforsuz

Özgün_ Özgün Değil

Düzenli-Düzensiz

Gürültüsüz- Gürültülü

Kalabalık Değil-Kalabalık

Uygun Kullanım Yoğunluğu- Tenha

Güvenli-Güvenli Değil

Farklı Eylemlere İmkan Sağlıyor- Sağlamıyor

Huzur Verici- Tedirgin Edici

Sürprizli- Monoton

Görkemli- Sönük

Dinlendirici-Yorucu

Ferah-Kasvetli

(Günün Her Saati Yeterince)
Aydınlık- Aydınlık Değil

Canlı-Hareketli- Pasif

Mekandaki Tasarım Malzemeleri
Kaliteli- Kaliteli Değil

E.2. Mekanı kullanmanızı sağlayacak ya da artıracak 3 önemli madde yazabilir misiniz?

1.

2.

3.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Burcu Özdemir

Doğum Yeri ve Tarihi: Sarayönü, 21.03.1985

E-mail Adresi: burcuozdemir@ymail.com

Lisans Üniversitesi: İstanbul Teknik Üniversitesi